

F1063 w/8069

9(23) '94

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

2 მარტი * ფასი 10 000 კუპონი

პოეზია

პაპინაძის და ნიჟ-მორკო

იმ კვირის უარესად მნიშვნელოვანი მოღენა ედუარდ შვედენბერგის ვიზიტი ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ვიზიტი ორმხრივია საგულისხმო: პირველყოფილი, იგი უნდა იქცეს გადამწყვეტ ნაბიჯად საქართველოს საგარეო პოლიტიკის გააქტიურებისათვის; მეორეს მხრივ, ვფიქრობთ, შედეგად განმარტებას არ საქირებებს, თუ როდენ არსებითად დღეს საქართველოს თანამშრომლობა გაერთიანდება.

თანამედროვე მსოფლიო წესრიგი დიდდა დამოკიდებული ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო პოლიტიკაზე, რომელიც ამ ბოლო ხანს მკვეთრად გააქტიურდა რეგიონული კონფლიქტებისადმი. ასეთ ფონზე ძალზე აქტუ-

იხ. მ-4 გვ.

პოლიტიკა

ჯაბა იოსელიანი:

„მოლაპარაკება თავიდანვე იყო განუყოფელი“

დასრულდა საქართველოსა და აზნაზთა მხარის მოლაპარაკებების მესამე რაუნდი. ამ რაუნდს აზნაზთის სტატუსი უნდა განესაზღვროს. სამ-ფუნაროდ, მოლაპარაკება წარუმატებლად დასრულდა და მხარეებმა შეთანხმებას ვერ მიაღწიეს. გვესაუბრება ქართული დელეგაციის ხელმძღვანელი, პატრონი ჯაბა იოსელიანი.

— მოლაპარაკება არ ჩაშლილა. მოლაპარაკება, უბრალოდ, თავიდანვე იყო განუყოფელი. ჩვენ ვიცოდით, რომ აზნაზები არანაირ კომპრომისზე და შეთანხმებაზე არ წამოვიდოდნენ. ყველაფერი გზა, ერთი პატარა ნაბიჯიც კი დამსუფთველი იყო მათთვის. წარმოდგინეთ, ისინი რომ დაგვთანხმებულიყვნენ ყველაფერზე, მათ რომ საკუთარი ხალხი ეტყოდა: — აბა, რაღას გვაოქმედო, თუ ყველაფერი ისევ ისე დარჩებოდა. სეპარატისტები რომ ელდორადოს ჰპირდებოდნენ ხალხს, არ გამოუვიდათ. არსებობს რაღაც მსოფლიო სტანდარტები... ფედერაცია ავტონომია... ჩვენ ორივეზე თანახმა ვიყავით, აზნაზები კი მიხვდნენ, რომ რაც ომამდე ჰქონდათ, იმასაც ვერ მიიღებდნენ. მსოფლიოს ექსპერტები კი იტყვიან, თუ ამას სთავაზობთ და მაინც უარზე არიან, აბა რაღა უნდათო.

— კონკრეტულად, რა მოთხო-

ენებს აცენებდა აზნაზთა მხარე?

— მათ არავითარი პოზიცია არ გამოუშვავინებიათ, რა უნდათ, ისიც არ გვითხრეს.

— ექვედაში არძინბას ვიზიტზე მინდა გკითხო...

— შენვერში ერთდროულად ვიყავით ჩასულები. არავითარი ვიზიტი არ ყოფილა, ედუარდ ბრუნერს ჰქავდა დაპატიმრებული. არავითარი კონფერენციაზე არ გამოსულა. მხოლოდ ყველა, ყველა გააფრთხილა, რომ აზნაზთა მხარეს დაევიწყებინა დამოუკიდებლობა და გამოყოფა.

— განახლდება თუ არა მოლაპარაკებები, ე.ი. იქნება თუ არა მეორე რაუნდი?

— ახლა ჩვენ მიწვევები ვართ უშიშროების საბჭოში, აზნაზები იქ ვერ წარდგებიან ქვეყნის სტატუსით. მე, ალბათ, 7 მარტს გამოვალ სიტყვით, პატრონი ედუ-

არდ შვედენბერგი — 9 მარტს ედუარდ ბრუნერმა და რუსეთის დელეგაციამ, პასტუხოვის და კოვალევის ხელმძღვანელობით, შეადგინეს დოკუმენტი, რომელშიც მოლაპარაკებების ჩაშლაში მთლიანად აზნაზთა მხარეს ადანაშაულებენ. ეს დოკუმენტი უშიშროების საბჭოს და გაეროს გაეგზავნება.

— თუ მოლაპარაკებები არ განახლდება, მაშინ კონფლიქტის მოგვარების რა გზა არსებობს?

— უნდა მოვიტხოვოთ და კონფლიქტის ზონაში შემოვიდეს გაეროს ქარი... ნავარაუდევია, რომ იგი დაკომპლექტებული იქნება სხვადასხვა ქვეყნის ქარისკაცებით. მასში რუსეთის მხარე მხოლოდ 1/3 ნაწილი იქნება წარმოდგენილი.

ესაუბრა

იოსელიანი ჯაბა იოსელიანი

რეპორტაჟი

„თუ რავე დაგვემართა, მოგვიგონეთ...“

კვირას, 27 ებერვალს, აღიონზე ზუგდიდისკენ გაემგზავრა. გზაზე მანქანების სიხალვათა. ხაშურთან წვიმა დაიწყო, რიკოტის უღელტეხილზე თოვდა. შემდეგ კვლავ — წვიმა.

ზუგდიდში საღამოს, ჩავედით. ქალაქი სიბნელეს მოუცავს. ჩვენი მასპინძელია გივი ქანთარია. ოჯახი. სახლში ლტოლვილები მყავს. საუბარში ჩაერთო დიასახლისი, თავისი გულისტკივილი გაგვიმხილა; კარადიდან გამოიღო და სანთლის შუქზე წაგვიკითხა აზნაზთაში დარჩენილი ახლობლის წერილი.

ვფიქრობთ, საინტერესო იქნება აზნაზთიდან რუსეთის გავლით ზუგდიდში ჩამოღწეული ბარათის შინაარსი, რომელსაც თითქმის სრულად გათავაზობთ (რა თქმა უნდა, სახელები შეცვლილია):

იხ. მ-3 გვ.

ისტორია

მრუდე გზით, ანტიქართული მიმართულებით — უფსკრულისაკენ

დღემდე არ გამოვლენილა წერილობითი თუ სხვა სახის საბუთი, რომელიც დამტკიცებდა, რომ მე-16 საუკუნემდე აზნაზთში არსებულიყო აბაზინურენოვანი მოსახლეობა ე.წ. აზნაზების სახით. როგორც ცნობილია, დღევანდელი აზნაზები მეტყველებენ აბაზინურ ენაზე, მათთვის გაუგებარია ადგილობრივი და ჩერქეზული ენები. აბაზინელების ის ხალხია, რომელთაც დღემდე არ გაჩნიათ საკუთარი ისტორიული სამშობლო, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ მთელს ჩრდილოეთ კავკასიას, სადაც ისინი მიმოფანტულნი არიან პატარა-პატარა ჯგუფებად. გარკვეულ ისტორიულ პერიოდში აბაზინელები გადმოსცდნენ კავკასიონის წყალგამყოფ ქედს და აზნაზთის შავიზღვისპირეთში დამკვიდრდნენ, მაგრამ შემდეგ კვლავ დაუბრუნდნენ ჩრდილოეთ კავკასიას (მე-18-მე-19 სს.), სადაც ამჟამადც ცხოვრობენ. არ არის გამორიცხული შესაძლებლობა, რომ მათი ნაშთი იყვნენ ის აზნაზები, ვინც ადგილობრივი აბაზინურ გვარებს ატარებენ და მეტყველებენ აბაზინურ ენაზე, რომელსაც, რატომღაც, აზნაზურ ენას ვუწოდებთ. ე.წ. აზნაზებში ასეთი გვარების მატარებელია რაღაც 14-16 პროცენტი. აზნაზთა დაახლოებით 80 პროცენტს ქართული გვარები აქვს, თუმცა აზნაზურ ადამ-წესებზე და ენაზე არიან მოკცეული.

მაინც სად არის აბაზინელთა ანუ აზნაზთა თავდაპირველი სამშობლო?

ამ საკითხთან დაკავშირებით განსაკუთრებით საყურადღებოა აკადემიკოს ფრედერიკ დიუბუა დე მონაერეს მიერ რუსეთის იმპერატორ ნიკოლოზ I-ის დავალებით 1843 წელს შედგენილი რუკა, რუკას საფუძვლად დაედო რომელიღაც ავტორის პლანის

უფროსის (23-79 წ.წ.) ნაშრომი „ისტორია ნატურალი“.

ამ დოკუმენტის მიხედვით, ხალხი, რომელსაც ეწოდება „აბსუა“, მოსახლეობენ კასპიის ზღვის სანაპირო ზოლში, დღევანდელ დაღესტანსა და ასტრახანს შორის, უდიდესი და სკვითურ-სარმატული ტომების მეზობლად (რუკა გამოქვეყნდა გაზეთ „წიგნის სამყაროში“, მაისი, № 5, 1993 წ.).

1559 წელს პორტუგალიელი კარტოგრაფის დიოგო ჰომეის მიერ შედგენილ რუკაზე აბსუა დღევანდელი აზნაზთის ტერიტორიაზე არ ფიგურირებს, ე.ი. ასეთი ხალხი იმ დროს აქ არ ცხოვრობს. ამ რუკაზე დღევანდელი აზნაზთის ტერიტორია (ნოვოროსიისკამდე), „მეგრელიად“ იწოდება.

ცხუმელი კათოლიკოსი, ვინმე პეტრე გერაღი 1330 წელს კენტნებრის არქივისკომპოს უგზავნის წერილში სებასტიანოლის (სოხუმი) იწოდება „ქვედა საქართველოდ“ („ინფეროროს გეოგრაფია“). ეს დოკუმენტი პირველად გამოქვეყნდა 1855 წელს მიუნხენში.

XIV-XVI საუკუნეების ევროპელი მისიონერებისა და მოგზაურების მიერ შედგენილ რუკებზე სოხუმს „პორტო მეგრელი“ ეწოდება.

XV საუკუნის ცნობილი რუსი მოგზაური ათანასე ნიკიტინი სოხუმის კონცხს „გურზინსკაია ზემლისა“ უწოდებს (Л. Баранов, „А.Ф. Никитин - первый

იხ. მ-3 გვ.

პარლამენტი

საქართველო

CHG-ს ნამდვილი წევრია...

ყველა ელოდა, რომ 1 მარტს პარლამენტის სხდომა დაძაბული იქნებოდა, რადგან დღის წესრიგში საქართველოს CHG-ში გაწევრიანების რეტიფიკაცია იდგა. ოპოზიციის მცდელობა, საერთოდ არ განხილულიყო ეს საკითხი, უშედეგოდ დამთავრდა. საქართველოში უშიშროებას აქცენის გადატანა სცადა იმ დეპუტატთა უფლებამოსილებაზე, რომელთა თანამდებობაც არ შეესაბამება დეპუტატის სტატუსს. ამ საკითხის განხილვამ დიდი აურზაური გამოიწვია და სპიკერატმა შესვენება გამოაცხადა.

იხ. მ-2 გვ.

გაუსკოვრეს აზნაზთი!

პარლამენტი

საქართველო CHG-ს ნამდვილი წევრია...

პირველი გვერდიდან

შესვენების შემდეგ დაიწყო დისკუსია საქართველოს CHG-ში გაწევრიანების შესახებ.

ტრიბუნაზე ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ საქართველოს CHG-ში შესვლის მომხრეები და მოწინააღმდეგეები. დარბაზში უაღრესად დაძაბული სიტუაცია სუფევდა, ზოგიერთი დეპუტატის თავშეუკავებლობა, ხშირად, ეთიკის ზღვარს აჭარბებდა. ორატორთა გამოსვლებშიც ემოციურობა სპარსებოდა.

გიორგი ნათესი იხსენებს უკანასკნელ წლების პოლიტიკურ ბატონობას: აღნიშნავს, რომ შევარდნაძის ჩამოსვლასთან დაკავშირებით ზღნაში გაჩნდა გარკვეული იმედი აღმავლობისა, მაგრამ ქვეყნის წინსვლა შეგნებულად შეფერხდა, რათა CHG-ში შესვლა და საქართველოს სუვერენიტეტის დაკარგვა გამართლებულიყო. „დღეს ყველაზე ნიღბი ჩამოიხსნა“, — განაცხადა გახეშვამმა.

გაბა იოსელიანი იხსენებს ეგრისის ერეკლას, სადაც საქართველოს ორიენტაციის საკითხი წყდებოდა და დასძენს, რომ მაშინ ჩვენი წინაპრები მსჯელობდნენ, დღეს კი „აქ არის მჭიდროდ შეკრებილი ხო-ში და არ არის საქმე“.

ბატონი გაბა იოსელიანის ამ ფრაზამ დეპუტატების — ლ. შაველიას და ი. ზაორიას — მძაფრი ლექსიკური პო-ლემიკა გამოიწვია: ქალბატონი ლიუზა შა-ველიას მტკიცებით, დეპუტატი პარლამენტის ტერიტორიას ასე არ უნდა მტკიცებულდეს, ქალბატონი ი. ზაორიას მტკიცებით კი, სიტყვა „ხო-ში“ ლიტერატურულად დადასტურებული გამოთქმაა, რისი მაგალითებიც მოკამათმე იქვე მოიტანა.

ივლიანე ხაინდრავა: გამოხატავს მკვეთრად უარყოფით დამოკიდებულებას CHG-ში შესვლის მიმართ და დასძენს, რომ გაუგებარია, რატომ დაჩქარდა რატი-ფიკაცია სახელმწიფოს მეთაურის ამერიკა-ში გამგზავრებასთან დაკავშირებით.

გამოსვლის ბოლოს კითხვით მიმართავს გაბა ამირეჯიბსა და ელდარ შენგელას. თუ რატომ ხდება, რომ მათი ქმნი-ლებები თავისუფლების ჰიმნი, დარბაზში მსხდომი ევტორები კი სულ სხვა სულის-კვეთებას ამჟღავნებენ.

ვალერი კვარაცხელია: CHG-ს სა-ზავს გადარჩენის ერთადერთი გზად და დასძენს, რომ მან ვერ შეძლო ვერცერთი არგუმენტის მოძებნა რატიფიკაციის საწი-ნააღმდეგოდ.

აკაკი ასათიანი ბრალს სდებს შევარ-დანაძის გარემოცვას პირადი ხელისუფლე-ბის შენარჩუნებისათვის სახელმწიფოს მე-თაურის პირობების გამოყენებაში და და-სძენს, რომ ეს ყოველივე მას ავონებს ქე-სპრეზიდენტსა და მის ამაღლას.

ზურაბ უფაძე: „CHG-ში არ შესვლა, სრულიად ცალსახად, ნეგატიურ შედეგებს გამოიღებს საქართველოსათვის“. ხაზს უს-ვამს, რომ CHG-ში შესვლა და არ შეტე-ვლა აქტიური პოლიტიკური ნაბიჯია.

ამ პერიოდისათვის დარბაზში კვლავ უკიდურესად დაძაბა სიტუაცია. ირაკლი წერეთელმა სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიჰყენა ბაკურ გულუას, მანამდე კი, რამდე-ნიმე მომხრესთან ერთად, ხელების ბრახუ-ნით სკანდირებდა გამართა: „რუსეთი, ბოლ-შევიკები, ლენინ-ელცინი“ დარბაზში სხვა უდიერი რეტორიკით გაისმოდა. სპიკერმა მრავალნადად ზერხს მიმართა — კვლავ გამოცხადდა შესვენება.

შესვენების შემდგომ დისკუსია შე-დარებით მშვიდად განახლდა, თუმცა, ეს სიმშვიდე მოჩვენებითი აღმოჩნდა.

თედო პაატაშვილი: მოუხდავად თა-ნამეგობრობისადმი უარყოფითი დამოკი-დებულებისა, აღნიშნავს, რომ „საქართვე-ლოს ინტერესები მოითხოვს ნებისმიერ რუსეთთან კეთილშემოხლოური ურთიერ-ობის დამყარებას“. ამიტომ შეცდომად მიიჩნევს ეგრეთწოდებული რეაქციული რუსეთის ხელაღებით ლანძღვას და სთხოვს პარლამენტს, გაითვალისწინოს უკანასკნელ ხანს რუსეთში მომდინარე პროცესები.

ელდარ შენგელაია: „CHG-ში შესე-ლა და რუსეთთან ხელშეკრულება დაი-ცავს საქართველოს რუსეთის რეაქციული ძალებისაგან“. აქვე ორატორი მოუწო-დებს დეპუტატებს (აქცენტი ოპოზიცია-ზე), მოეშვან რადიკალურ აზროვნებას და რეალისტურად შეაფასონ შექმნილი ვითარება. ბასუხს სცემს ივლიანე ხაინდრა-ვას შემოსწენებელი რეტორიკისთვის.

ირინა სარიშვილი: ხაზსამოთ აღნიშ-ნავს, რომ ფრაზა „ეროვნულ-დემოკრა-ტი არც უმცირესობას ეკუთვნის და არც უმრავლესობას, ამდენად, მათ პოზიციას მეტ-ნაკლებად ობიექტურობის პრეტენ-ზია აქვს“.

ორატორი CHG-ში შესვლა-არშეს-ვლას ძირითადად აუხაზითან მიმართუ-ბაში განიხილავს. „CHG-ში აუხაზითანად სკობდა შესვლა, ვიდრე უაუხაზითად და ბუნდოვანი იმედებით“, — აღნიშნა ორა-ტორმა. აქვე დეპუტატებს გააცნო ინფორ-მაცია, რომ საგარეო საქმეთა სამინისტ-როში ინახება მომართვა, რომელსაც ულ-ტიმატუმს ფორმა აქვს და მოითხოვს, შე-ვარდანაძის ამერიკაში გამგზავრებამდე მო-ხდეს CHG-ში გაწევრიანების რატიფიკა-ცია. აქვე გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ საერთოდ არ უფაროვს კეჭი ამ საკითხს.

ნოდარ ნათაძე: „CHG-ს მეშვეობით რუსეთს სურს საქართველოს ფედერალი-ზაცია“. საქართველოს CHG-ში გაწევრი-ანება არ მისცემს ცივილიზებულ მოსოფლი-ოს კონფლიქტებში ჩარევის საშუალებას. მეთოდებს, რომლითაც ხელისუფლება, ცდილობს საქართველოს CHG-ში შეყვა-ნასნათამე შემოდან სახელმწიფო გადა-ტარება და პოლიციური კომუნისში უწოდა.

აქვე დეპუტატებს აცნობს ინფორმა-ციას, რომ სხდომის მსვლელობის დროს პარლამენტის შენობასთან პოლიციამ და-რბა მშვიდობიანად აქცია და დააბატონა რამდენიმე მონაწილე. აქციის მონაწილეთა

ტრანსპარანტებზე ეწერა: „პარლამენტა-რებო, გაიხსენეთ თქვენი წინასწარჩენო პლატფორმა!“, „ხელშეკრულებას — ჰო, ესენებს — არა“.

ამ განცხადებამ კიდევ ერთი კონფ-ლიქტი წარმოშვა. თბილისის პოლიციის უფროსმა დავით ზეიკიძემ შესვენებაზე ბასუხი მოსთხოვა ნოდარ ნათაძეს შეუ-მოწმებელი ინფორმაციის გავრცელებისა-თვის. კამათში სხვა დეპუტატებიც ჩაერე-ნენ და პოლიციის სამართველოს უფ-როსს შეუტყეს, რაზეც მან გაცხადებით უპასუხა, რომ მისთვის სულ ერთია, ვინც უნდა იყოს, არეულობის ყველა ამგორე-ბელს გაუსწორდება.

გივი ლომინაძე: აუდიტორიას აცნობს დასავლეთ საქართველოში შექმნილ უკი-დურესად მძიმე ვითარებას და აუთონი-ლებს დეპუტატებს, რომ ადვილი შესა-დებელია ამ გაჭირვებაში სოციალური აფე-თქება გამოიწვიოს. იქვე, როგორც პრა-ფესიონალი იურისტი, დასძენს, რომ „CHG-ს დებულება საქართველოს სუვე-რენიტეტის ოურიდიულ გარანტიებს აძ-ლევს“.

ირაკლი წერეთელი: კითხვით მიმარ-თავს უმრავლესობას, თუ რა დროა საჭი-რო ამისათვის, რომ გაირკვეს CHG-ს მო-მხრეთა არჩევანის სისწორე, რათა ამ ვადის გასვლის შემდგომ CHG-ს მომხრეებმა პოლიტიკური ასპარეზი დატოვონ.

ირაკლი წერეთლის გამოსვლამ დარ-ბაზში კვლავ აურზაური გამოიწვია. ამქე-რად უმრავლესობა აღშფოთდა. სპიკერმა გამოაცხადა, რომ ამგვარად შეუძლებე-ლია მოშობის გაგრძელება და დროა, შე-წყდეს კამათი. უმცირესობის მოთხოვნით (კვლავ გაისმოდა უდიერი მიმართვები სპი-კერატის მისამართით) კამათი გაგრძელდა, თუმცა, აქედან მოყოლებული, დაირღვა CHG-ს მომხრე-მოწინააღმდეგეთა მონა-ცვლეობა.

გაბა ამირეჯიბი: „მე ადრეც მითქ-ვამს, რომ ჩვენი ისტორიის მანძილზე რუ-სეთს არავითხელ უღალატია საქართვე-ლოსათვის, მაგრამ სხვა ალტერნატივა არა გვაქვს“. აქვე დასძენს, რომ CHG-ს შეუ-სვლელად რუსეთთან ომი გარდუვალია და ყველამ უნდა იფიქროს ამ ომის შედე-გებზე, რადგან ომი არ არის ოლიმპური თამაში, სადაც მთავარია მონაწილეობა.

მანანა გიგინეიშვილი: დეპუტატებს შეახსენებს, რომ რუსეთმა უკვე ამოქმე-და ათწლეულების მანძილზე ჩადებული რამდენიმე ნაღბი და თუ საქართველო CHG-ში არ შევა, დანარჩენებსაც ამოქ-მედებს.

ამის შემდგომ ქალბატონი მანანა გი-გინეიშვილი პირდაპირ ბრალს სდებს ოპო-ზიციურ ფრთას უკანასკნელი წლების ტრაგიკულ მოვლენებში.

ეს გახლდათ ბოლო გამოსვლა, რად-გან ქალბატონი მანანა გიგინეიშვილის სიტყ-ვა ჩააშო დარბაზის აურზაურმა, რომე-ლიც სკანდალში გადაიზარდა. „უხინ-დისოებო“, „ფაშისტებო“, „ბოლშევი-კებო“, — ამგვარი ეპითეტებით ამოხ-

დნენ პარლამენტარები ერთმანეთს.

დეპუტატმა ბობოხიძემ უკიდურე-სად გაღიზიანების გამო თუ პროტესტის ნიშნად დანარცხა და დაღწა ხმის მისა-ცემი პულტი. უმცირესობის წარწელი მოი-თხოვდა დარბაზის დემონსტრაციულად დატოვებას. სიტუაცია უკიდურესად დაი-ძაბა. საქმე გაწევ-გამოწვევამდეც მივიდა. დარბაზის დამოშინების ერთადერთი სა-შუალებად შესვენების გამოცხადებლა რჩებოდა.

შესვენების შემდგომ სიტყვა სახელ-მწიფოს მეთაურმა აიღო. დასაწყისში სიმ-შვიდისა და წესრიგისკენ მოუწოდა აუდიტორიას და დასძინა, რომ საკითხის სიმწვავე არ უნდა იქცეს კორექტულობის უფლებებუფოვის მიზეზად.

CHG-სთან დაკავშირებით ედუარდ შევარდანაძემ განმარტა, რომ ქვეყნის შეს-ვლა ნებისმიერ გაერთიანებაში ნიშნავს სუ-ვერენიტეტის ნაწილის ამ ორგანიზაციაში დღედეგრებას. აქვე დაასახელა თანამეგო-ბრობის წესდების ის პუნქტები, რომლე-ბიც საქართველოს სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის ხელშეუხე-ბლობის გარანტიას იძლევა.

სახელმწიფოს მეთაურმა კიდევ ერ-თხელ აღნიშნა, რომ CHG-ში შესვლაზე გადამწყვეტლების ერთმანეთს უნდა მი-ღება არ იყო სწორი, მაგრამ შექმნილი უმძიმესი მდგომარეობა მოითხოვდა სწრაფ მოქმედებას. აქვე დასძინა, რომ თა-ნამეგობრობის წესდებაში მაინცდამაინც ვერცხის ბევრს ვერაფერს ხედავს, თუმცა, „ქნელა იმის გამოიჩინება, რომ დებულე-ბების პრაქტიკულად დარღვევა არ მოხ-დებოდა“.

ედუარდ შევარდანაძის გამოსვლის შემდგომ სპიკერატმა გამოაცხადა, რომ გადადის კენჭისყრაზე, რამაც დარბაზში კვლავ დიდი აურზაური გამოიწვია. ოპო-ზიციკა მოითხოვდა, ჭირ გარკვეულყო პროცედურული საკითხები. არც ამ მო-თხოვნას და არც დარბაზის გულუხს სპიკე-რატმა უფრადლება არ მიაქცია და კენჭისყ-რის ტაბლო ჩართო. საბოლოოდ დებულე-ბთა უმრავლესობამ ხმა მისცა CHG-ში გაწევრიანებას. დარბაზს ნამდვილი ისტე-რია ეუფლებოდა, ვინ თავში იცემს ხელს, ვინ ტირის, ვინ ილანძღება, ვინ კმაყოფილებით იღიმება. შუა სექტორში კვლავ გაწევ-გამოწვევა, დეპუტატების — თხიებისა და ამპარზიანის ჩხუბი ამ უკანასკნელის გული-სწასვლით მთავრდება; ყურისწამებ ხმა-ურში რუსუდან ბერიძე აგრძელებს მომხ-რე-მოწინააღმდეგეთა სიის კითხვას, განრი-სხებულები ლიუზა შაველია აქეთ-იქით აწუდება და ამის საბაბიც ნამდვილად აქვს — იგი ჭირ მომხრეებში ამოიკითხეს, და შემდეგ — მოწინააღმდეგეებში, ვახტანგ გოგუაძე მოთმინებით ისმენს ლანძღვას, სა-ხელმწიფოს მეთაური მკმუნარედ გასც-ქერის დარბაზს...

საქართველო CHG-ს ნამდვილი წევრია.

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

პაატა შაველია

გამოდის

ოთხშაბათობით

მასალების გამოყენება რედაქცი-ასთან შეთანხმების გარეშე განხილუ-ბა, როგორც საერთო უფლებების შელახვა გაზეთი არ გამოხატავს არე ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტე-რესებს. ავტორები თავად აგებენ პა-სუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტებისა თუ ციტატების სიზუსტეზე. ოთხ ნა-ბეჭდ გვერდზე მეტი მოცულობის მას-ალა არ გამოქვეყნდება. წერილები არ რეცენზირდება და ავტორებს არ უბ-რუნდება.

მისამართი:

თბილისი,

პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05

ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური

წესით საგაზეთო

კორპუსში,

ხოშარაულის 29.

რეგისტრირებულია

საქართველოს რეს-

პუბლიკის იუსტიცი-

ის სამინისტროში,

რეგისტრაციის

№ 1122.

დამფუძნებლები:

მეზღუდული

პასუხისმგებლობის

საზოგადოება

„კოკა-კოლა“

კავკასიონი

და პირადი პირები:

ბიორგი ალიბაგაშვილი,

პასილ გალავარიძე,

ამაშა ფაჩუაშვილი.

28 თებერვალს რამდენიმე პოლიტიკური პარტიის ინიციატივით გაიმართა კონფერენცია — „საქართველოს ხსნის გზები“. კონფერენციის მუშაობა დაიწყო ორ — პოლიტიკურ და ეკონომიკურ — ბლოკად. დღის წესრიგი ითვალისწინებდა ხუთ ვრცელ მოხსენებას: 1. პოლიტიკუ-რი ვითარება საქართველოში (ნ. ნათაძე); 2. რუსეთთან ურთიერთობა და ხელისუფლების საკითხი (დ. ბერძენიშ-ვილი); 3. საქართველოს ახალი კონსტიტუციის შექმნასთან დაკავშირებული პრობლემები (ვ. ძაბრიაძე); 4. სოფლის მეურნეობა (პ. კოლუაშვილი); 5. ფინანსური წესრიგი (გ. ბერიშვილი).

უაღრესად კრიტიკულად დახასიათა საქართვე-ლოში არსებული პოლიტიკური ვითარება ბატონმა ნო-დარ ნათაძემ. სხვადასხვა პრობლემათა შეფასებაში იგო-რწნობოდა მისთვის ჩვეული პრინციპულობა და კატეგო-რიული ტონი.

„შევარდანაძისა და მისი გუნდის მმართველობის მანძილზე უმრცვედნებოდ დაიწერა საქართველოს სა-ხელმწიფოებრიობა“, — აღნიშნა ორატორმა. შემდეგ კი დაასკვნა: „ჩნდება ეჭვი, რომ საქართველოს სახელმწი-ფოებრივი ნგრევა იყო და არის შედეგი შეგნებული პოლიტიკისა“.

მომხსენებელმა ყველა უბედურების მიზეზად საქა-რთველოს მიერ რუსეთის „უპირობო დიქტატის“ მიღება დასახა და დასძინა, რომ რუსეთის საბოლოო მიზანია, დამკვიდრდეს საქართველოს ტერიტორიაზე, შუა აზიისა და კავკასიის ქვეყნებს გადაუტკოს გასავლელი შავ ზღვა-ზე, მიიღოს საქართველოს მდიდარი ბუნებრივი რესურს-ების საშუალო ექსპლუატაციის უფლება. მკვეთრად უარ-ყოფითი იყო CHG-ს, სამანერო ზონისა და საქართველო-ში რუსეთის სამხედრო ბაზების მიმართ დამოკიდებუ-ლება. იქვე აღნიშნა, რომ რუსული პოლიტიკის დიდი

წარმატება იყო საქართველოს დაპირისპირება ჩრდილო-ეთ კავკასიასთან.

მძიმე მდგომარეობიდან თავის დაღწევის უმთავრეს საშუალებად სახაზო ფრონტის ლიდერმა განსაკუთრე-ბით გამოყო ადმინისტრაციულ ღონისძიებები. დღევან-დელი ქაოსი არის შედეგი ხელისუფლების სიმუდრიანის, თითქმის მას არ ძალუძს წესრიგის დამყარება, — აღნიშნა

მომხსენებელმა.

ნ. ნათაძემ. გარდა ამისა, მოხსენებაში დიდი ადგილი დაეთ-მო მინისტრთა კაბინეტის სტრუქტურულ და საკადრო ცვლილებებს.

ძალზე მწვავე და კრიტიკული მოხსენებით წარსდა ბატონი დავით ბერძენიშვილი. „დასავლეთის ხელისუფა-ლთა პრაგმატიზმი საქართველო და სხვა ქვეყნებზე რუსე-თის აგრესიის მსხვერპლად აქცია“, — ხაზს გაუსვა ორა-ტორმა. შეგნო რა სახელმწიფოს მეთაურის მოღვაწეობას, დ. ბერძენიშვილმა აღნიშნა, რომ შევარდანაძის კურსი „მსუფე ნიადაგს ქმნის“ რუსეთის გავლენის ზრდისთვის, ამისთან, მოწინააღმდეგეს პარტნიორად გვისახვენ. მიზან-მიმართულად არ ყალიბდება ჩარი, რადგან საქართველოში ჩარის ფუნქცია რუსეთის არმია უნდა შეასრულოს; განსა-კუთრებით მაკარად და კატეგორიულად გაისმა დ. ბერძე-ნიშვილის ასეთი ფრაზა: „შევარდანაძე ელცინის წარმომა-დგენელი უფროა დასავლეთში, ვიდრე საქართველოს ხელისუფალი“.

მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ რუსული პოლიტიკის დიდი

წარმატება იყო საქართველოს დაპირისპირება ჩრდილო-ეთ კავკასიასთან.

მძიმე მდგომარეობიდან თავის დაღწევის უმთავრეს საშუალებად სახაზო ფრონტის ლიდერმა განსაკუთრე-ბით გამოყო ადმინისტრაციულ ღონისძიებები. დღევან-დელი ქაოსი არის შედეგი ხელისუფლების სიმუდრიანის, თითქმის მას არ ძალუძს წესრიგის დამყარება, — აღნიშნა

მომხსენებელმა.

ნ. ნათაძემ. გარდა ამისა, მოხსენებაში დიდი ადგილი დაეთ-მო მინისტრთა კაბინეტის სტრუქტურულ და საკადრო ცვლილებებს.

ძალზე მწვავე და კრიტიკული მოხსენებით წარსდა ბატონი დავით ბერძენიშვილი. „დასავლეთის ხელისუფა-ლთა პრაგმატიზმი საქართველო და სხვა ქვეყნებზე რუსე-თის აგრესიის მსხვერპლად აქცია“, — ხაზს გაუსვა ორა-ტორმა. შეგნო რა სახელმწიფოს მეთაურის მოღვაწეობას, დ. ბერძენიშვილმა აღნიშნა, რომ შევარდანაძის კურსი „მსუფე ნიადაგს ქმნის“ რუსეთის გავლენის ზრდისთვის, ამისთან, მოწინააღმდეგეს პარტნიორად გვისახვენ. მიზან-მიმართულად არ ყალიბდება ჩარი, რადგან საქართველოში ჩარის ფუნქცია რუსეთის არმია უნდა შეასრულოს; განსა-კუთრებით მაკარად და კატეგორიულად გაისმა დ. ბერძე-ნიშვილის ასეთი ფრაზა: „შევარდანაძე ელცინის წარმომა-დგენელი უფროა დასავლეთში, ვიდრე საქართველოს ხელისუფალი“.

მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ რუსული პოლიტიკის დიდი

წარმატება იყო საქართველოს დაპირისპირება ჩრდილო-ეთ კავკასიასთან.

მძიმე მდგომარეობიდან თავის დაღწევის უმთავრეს საშუალებად სახაზო ფრონტის ლიდერმა განსაკუთრე-ბით გამოყო ადმინისტრაციულ ღონისძიებები. დღევან-დელი ქაოსი არის შედეგი ხელისუფლების სიმუდრიანის, თითქმის მას არ ძალუძს წესრიგის დამყარება, — აღნიშნა

მომხსენებელმა.

წარმატება იყო საქართველოს დაპირისპირება ჩრდილო-ეთ კავკასიასთან.

მძიმე მდგომარეობიდან თავის დაღწევის უმთავრეს საშუალებად სახაზო ფრონტის ლიდერმა განსაკუთრე-ბით გამოყო ადმინისტრაციულ ღონისძიებები. დღევან-დელი ქაოსი არის შედეგი ხელისუფლების სიმუდრიანის, თითქმის მას არ ძალუძს წესრიგის დამყარება, — აღნიშნა

მომხსენებელმა.

ნ. ნათაძემ. გარდა ამისა, მოხსენებაში დიდი ადგილი დაეთ-მო მინისტრთა კაბინეტის სტრუქტურულ და საკადრო ცვლილებებს.

ძალზე მწვავე და კრიტიკული მოხსენებით წარსდა ბატონი დავით ბერძენიშვილი. „დასავლეთის ხელისუფა-ლთა პრაგმატიზმი საქართველო და სხვა ქვეყნებზე რუსე-თის აგრესიის მსხვერპლად აქცია“, — ხაზს გაუსვა ორა-ტორმა. შეგნო რა სახელმწიფოს მეთაურის მოღვაწეობას, დ. ბერძენიშვილმა აღნიშნა, რომ შევარდანაძის კურსი „მსუფე ნიადაგს ქმნის“ რუსეთის გავლენის ზრდისთვის, ამისთან, მოწინააღმდეგეს პარტნიორად გვისახვენ. მიზან-მიმართულად არ ყალიბდება ჩარი, რადგან საქართველოში ჩარის ფუნქცია რუსეთის არმია უნდა შეასრულოს; განსა-კუთრებით მაკარად და კატეგორიულად გაისმა დ. ბერძე-ნიშვილის ასეთი ფრაზა: „შევარდანაძე ელცინის წარმომა-დგენელი უფროა დასავლეთში, ვიდრე საქართველოს ხელისუფალი“.

მომხსენებელმა აღნიშნა, რომ რუსული პ

«თუ რაზე დაგვამართა, მოგვიგონეთ...»

პირველი გვერდიდან

გამარჯობა ყველას!

გამოძიების შინა წერილი და ვიცი-
რეთ. შენი აბაჯი არ ვიცოდი, სად იყო.
დღემ ერთი გამაგებინა მათი აბა-
ჯი. ცალკე აბაჯი ახლანა გავიგეთ,
ბესლან წვივამ მითხრა, ჩამოვიდა და
წარმოგვსთავა, ისეთი აბაჯი აქ-
ვერამი, შენ ყველას აბაჯი გავაგებინე,
გული ცოცხალი რომ იყო, არ ვიცოდი.
მოკლეს, გვითხრეს და აქ დავიბრუნეთ.
დღეა სულ ტირილი გულის. გურამი, აქ
მალე იქნება მდგომარეობა. გარეთ ვერ
გამოვდივართ. კაცმა თუ გაიარა, ან მანქა-
სა თუ გაიერდა, გავრეივართ, წერებდა-
ვართ. თუ გადვარჩიო, არ ვიცი,
როგორ ვიქნები. ყოველთვის შიმში-
ვართ. წინააღმდეგობა არ დავდივარ. ახ-
ლა კი ღამით შემოგვივარდებიან, გაგე-
ლავენ, სიკვდილის პირაშენი მიყვით
ხალხი. ციკო ბიკოლა ხომ მოკლეს გა-
ლხვით. რამდენი ვინერვიულეთ იმ და-
შეს, სამხრეთი საზღვარი იყო. მეორე და-
შეს კი მოკლეს. დარჩა სანდრო, როგორ
არ ავადმყოფი, არ ესმის მკვდარი თუ
ცოცხალი ციკო ბიკოლა. რამდენი მოკ-
ლეს და კიდევ რამდენი იქნება, ვინ იცის.
ღმერთმა ნუ ქნას სიკვდილიანობა.

გურა, შენი სახლი დაკავებული აქვთ
თურქებს. იქ შესვლა არ შეიძლება. ისე
სახლში მუდმივად არაფერი არ არის. ვერ
შევიტყუებ. ჩვენ ვიმუშავებთ, დღეა
მარტო მკვდარ დატოვებული და ის უკუ-
რება, თუ რა გაქვინდათ სახლიდან. რა-
მე რომ გეუბნები, იქვე გაგათავებდნენ. სამ-
ღლეშ მე გვხვდებოდა აფხაზებს. დღემ
ხუთჯერ-ექვსჯერ შემოდიოდნენ სახ-
ლში, მაგრამ როცა მე მესხრავს და დე-
და კედელს მაიხუთებს, მერე კი ვიკადრე
დამლა, როგორ ვიკადრე ამით, რას
...

პაპეს ჩვენი სოფელი, სად არის ის მხი-
რულება. ნუთუ ჩვენ ერთმანეთს შეგუ-
დებით. დღით ერთმანეთს გადავხახვით,
ცოცხლები ვართ თუ არა. ღამე 12 სა-
თამდე ერთად ვართ, მერე კი ვიშლებით.
სტარტზე ვართ ყოველ ღამე. თქვენ ბე-
დნიერ ხართ, ამას რომ არ ხედავთ. რა-
მდენჯერ მინატრია, ნეტა იქ მამყიფე
მშვიდი-მეტი. იმ შიმშილს არ ვხედავ, რაც
აქ არის. ცალკე სახლი დაწვეს გულის
სახლი დაწვეს, ასევე თამარასი. ციკო-
მლი არა გვაქვს, ისე ვართ გამძვინვარე-
ნი. სიკვდილს რომ გავიგებთ, მართლა
მოკლეს? რატომ? ამას ვიტყვით. ისე ვართ
შეშინებული ამას. ახლა 6 კაცი მოკლეს გვე-
რდით სოფელში და ყველანი დაწვეს.
რა მოგწერო შენ, არ ვიცი. ყველა-
ნი მოიპოვებ პირზე ციკონი. ძალიან
მეხატები. სურათებს ვუყვარებით, შენ-
გან წამოვიღე, დაყრილი იყო. როგორ
გაუჩინებელი ვართ. დღეა მოკლეს
გვითვლით, ვერ დაწვეს, თორემ ძალიან
უნდა, მოგწეროს წერილი. წერილი ვინ-
მესი თუ მოკვ, მერე ყველა ვითხოვლობთ
იმას. ასე გვერია, რომ თქვენთან ვართ.
ღმერთს ვთხოვ, რომ ჩვენ ერთმანეთს
შეგვხვდეთ აქ.

თუ რამე დაგვმართა, მოგვიგო-
ნეთ...

ყველა დარჩენილები მოკლეს
გვითვლიან. გიკონით სულ ბევრს, ბევრს.
თქვენი ციკლა.

როგორ ხასიათზე დავდები,
თავად წარმოვიდგინებ...

მეორე დღით ზუგდიდის გა-
მგობაში მივდივარ. ქალაქისთავი,
ბატონი ედიშერ ჩარგაზია თბილისს
გამგზავნიდნენ. შევხვდი გამგებ-
ლის მოადგილეს — ლერი ჭი-
თაიას და თენგიშ შანაიას.

ბატონო ლერი, თორღე
სიტყვით დაგვიხსიათ ზუგდიდში
არსებული ვითარება.

ზუგდიდში შედარებით სტა-
ბილური მდგომარეობაა. დაპირისპირე-
ბული ძალები აღარ არიან. ბევრი
შეშინებული, ბევრი გაიქცა. კომე-
ნდანტის სათავე მოქმედებს.

ზუგდიდში ამოქმედდა ყველა ის
ობიექტი, რომელიც ადგილობრივ ნე-
დლეულზე მუშაობს. მათ შორისაა
ქალაქის კომბინატი, ფაბრიკის ქა-
რხანა, ლუდის კომბინატი, დავის
კომბინატი, მექანიკური კომბინატი.

ამას წინათ, თურქეთში გაგა-
გზავნეთ 1200 ტონა ჩი.

სოფლებში დაიწყო ჩაის ბარვა.
გახსენა, პლანტაციებში სასუქის შე-
ტანა. ღარი ჩაი იკრებოდა. ხედავ
დაწყებული. ტექნიკა მზადაა, მხოლოდ
საწვავი არა გვაქვს.

სხვა ობიექტებზე მიმდინარეობს
აღდგენითი სამუშაოები.

ორჯერ მოგვწვეთ სანიტარული
დღე. დაიბარა სკვერები. ზუგდიდი
დღეს ყველაზე სუფთა ქალაქია.

ბატონო თენგიშ, რა დღეში
არაინი ის ლტოლვილები, ვინც
ზუგდიდში შეიფარა?

დღეს ზუგდიდში 65 * 800
ლტოლვილია. მათ შორის 5 ათასი
ამ დღეებში გადმოვიდა გალიდან. რაც
შეგვიძლია, ვეხმარებით. ხელს გე-
წყობს წითელი ჯვარი, ხსენი. არმა.
ჩვენც გვიჭირს და ლტოლვილების
მდგომარეობას თავად მიხვდებით.

ზუგდიდში ყური მოგვკარი,
თითქმის ის ადამიანები, ვინც „სა-
ნიტარულ დღეში“ მონაწილეობა არ
მიიღო, სამსახურიდან დაუთხოვეთ.

სიმართლე უნდა ითქვას, ჩვენ

მართლაც გაგათავისუფლეთ დაკავ-
ებული თანამდებობიდან სამი ხელმძღ-
ვანელი. ეს ის ადამიანები არიან,
რომლებიც მხარში არ ამოუდგნენ
თანამოქალაქებს და როდესაც მთელი
ზუგდიდი ქალაქს ასუფთავებდა, შინ
ყოფნა გადაწყვიტეს. ეს იყო და ეს.

ბატონ ლერის და ბატონ
თენგიშის მადლობა გადავუხადე და
აფხაზეთის სამხედრო პოლიციის
სამმართველოს უფროსის, ბატონ
თემურ ხაზაიას შტაბისაკენ გა-
ვემგზავრე.

ბატონო თემურ, რა ფუნქ-
ციები ეკისრება თქვენს ქვედანაყო-
ფებს?

ჩვენი პოლიციელები აკონტ-
როლებენ ოცდათერთმეტი კილომეტრიან
ზოლის რუხის ხიდიდან ანაკლიამდე.
გარდა ამისა, ჩვენი პიკეტები იცავენ
ენგურს გაღმა მდებარე ზუგდიდის
რაიონის სოფლებს, სადაც ვრცელდება
საქართველოს ორისიციკლია და სადაც
ზუგდიდის გამგეობის მიერ დანიშნუ-
ლი გამგებლები არიან.

თემურის პირველ რიც-
ხებში გალის რაიონიდან დევნი-
ლთა ევაკუაციაში თუ მიიღეთ
მონაწილეობა?

აფხაზთა ძალადობას გამოქ-
ვეული ადამიანები გალის რაიონიდან
ორი მიმართულებით დაიძვრნენ. ერთი
მუჟაფის, სხვანი ორსანტია, განმეხური,
კოკი, შამგინას გავლით.

სამხედრო პოლიციის თანამშ-
რომლები დიდ დახმარებას უწევდ-
ნენ დევნილებს. ამ ხნის განმავ-
ლობაში ხუთი კაცი დაგვიჭრეს,
სამი — მოგვიკლეს.

ბატონო თემურ, ენგურის
პილოტული ტროსადგომის ტერორიზმი
იმ ტერიტორიაზე, რომელსაც აფხა-
ზები აკონტროლებდნენ, ხოლო მომხა-
ზურე პერსონალი კი ქართველებისგან
შედგება. რა იქნა მათ შესახებ?

ენგურის ტერორისტების 150
კაციმდე ემსახურება. ზოგი მათგანი
იქ ოჯახთან ერთად იმყოფება, მთა-
ერობის დაკავშირებით აფხაზთა მხარის

წარმომადგენელს — ენგურის ტროსადგომის
რაიონის შევსება და მთლიანად ენგურის
შემდეგ პესზე სათავისუფლოდ დატოვების
და პირდაპირი გაგზავნის.

როგორია თქვენი მებრძო-
ლების განწყობილება?

ხალხი გვყავს, მხოლოდ ესაა
— ტყვე-წამალი, იარაღი, ლიბები.
საბნები, სამხედრო ფორმები, მედიკა-
მენტები არ გვეყოფნის. მებრძოლის
ჯამაგირი ბოლო დრომდე 32 ათასი
კუბონი იყო. პოლიციელების გამოსა-
კვებად ვეღებულთ მხოლოდ შაქარს,
მარგარინს, პურს, ჩაის და ბურღულს.

მთუხედავად ყველაფრისა, პირა-
დი შემაღენლობა დღითიდღე იზ-
რდება. ბრუნდებიან საქართველოს
სხვადასხვა კუთხეში გაუბრუნელი
პოლიციელები. ეუბნები: წადით
ცოლ-შვილთან, საჭირო არა ხართ.
ისინი კი არ იშლიან — აქ რჩებიან.
თუ იყო შემთხვევები
აფხაზთა მხრიდან ენგურის გადმო-
ლახვისა?

ამგვარი შემთხვევები იყო.
ამას წინათ, ენგურს აქვთ ერთი
გლეხი შემას აწაფებდა. აფხაზები
მიგზავნიდნენ და მოკლეს...

ზუგდიდის ქუჩებში დავდივარ.
ქალაქი საგზა აფხაზეთიდან დევ-
ნილებით. ოქტომბერში ზუგდიდურ
მიტინგებზე არ მინახავს ამდენი
ხალხი, რამდენიც ქალაქის მერია-
სთან შეკრებილა. ესენი ჰუმანიტა-
რული დახმარების მომლოდინე
ლტოლვილები არიან...

თბილისიდან ზუგდიდისაკენ
მიმავალ გზაზე, ქუთაისთან, აფე-
კებული ტყემლის ხეებში გამიდი-
მეს, ხობის შესახველთან აფეკუ-
ბული მიმოზა ენახე.

საქართველოში გაზაფხულდა.
ნეტავ, აფხაზეთში მანდარინის
ქუჩისკენ უკვე მანდარინი დაგებუნ-
დებოდა...

გმსარბიონ ბარკალაია

ზუგდიდი

ინტორია

პირველი გვერდიდან

Русский путешественник в Индии.
Калинин. 1939. 74).

შუა საუკუნეების ზოგიერთი ავტორის ცნობით,
შე ზღვას „საქართველოს ზღვა“ ეწოდება. ხოლო
აღმოსავლეთის ერთ-ერთი დიდი მოგზაურობა (XII ს.)
წერს, რომ აფხაზეთში მოგზავნიდნენ და ქართულად ავლა-
პარაკობდნენ.

მხოლოდ XVI საუკუნის შემდგომ შედგენილ რუ-
კებზე აწერია დღევანდელი ახალი ათონის დასავლეთი
ნაწილი „აფხაზეთი“.

რაც შეეხება აფხაზებს, რომლებიც ანტიკურ ხა-
ნას და ადრეულ შუა საუკუნეებში მოსახლეობდნენ
დასავლეთში, კოდორისა და მდ. ლაბრას შორის
(შესაძლოა, უფრო აღმოსავლეთითაც), მათი ეთნიკური
ენობა დღემდე არაა დადგენილი.

ანტიკურ ხანაში აღმოსავლეთ შავი ზღვისპირეთში
მოსახლეობდნენ ბერძენი აქაიდები და სხვა წერილი
ეთნიკური ჯგუფები, მაგრამ დროთა განმავლობაში მათი
კალი ამ ტერიტორიაზე გაქრა. ისინი ადგილობრივი
ქართული მოსახლეობის კონსოლიდაციის დროს ეთნი-
კურ პროლეტად იქცნენ.

ეს ყველაფერი იმაზე მეტყველებს, რომ გვი-
რის ტერიტორიაზე მოსახლე აფხაზები აფხაზების
სახეობის მანდობლად მოსახლე აფხაზებს კიდევ
სხვა. აფხაზები ამ შემთხვევაში ქართულ ეთნიკურ
საშუალოს ეკუთვნის, ხოლო კასპიისპირელი აფ-
ხაზები დღევანდელ აფხაზეთში წინაპრები უნდა იყ-
ვნენ. ეს თეზისი მომავალში დრმა მეცნიერულ და-
საბუთებას მოითხოვს.

რაც შეეხება აფხაზეთის ქართულ სამთავროს, მისი
საზღვარი XVII საუკუნემდე მდ. კოდორზე გადიოდა და
რომლის შემდეგაც ეგრის-ოდიშის (სამეგრელოს) ტე-
რიტორია იწყებოდა. XVII საუკუნეში აფხაზმა ფეოდა-
ლებმა ჩრდილო-კავკასიელი „თანამოძებნის“ დახმარე-
ბით ტერიტორია მდ. კოდორსა და ენგურს შორის
ხელთ იგდეს, ადგილობრივი ქართული მოსახლეობის
ერთი ნაწილი ამოწყვეტეს, მეორე ნაწილი თურქეთის
მონათა ბაზრებში გაყიდეს, ხოლო მესამე ნაწილი ძალით
გააფხვეს.

1810 წლიდან, როცა აფხაზეთი მთელ საქართვე-
ლოსთან ერთად რუსეთის შემადგენელ ნაწილად იქცა,
დაიწყო აფხაზთა მოწყობა ქართველების წინააღმდეგ.
მაგრამ, როცა ამან შედეგი არ გამოიღო, აფხაზები „მე-
ტყეობის“ მხსვერვლად აქციეს. ქართულმა მოწინავე
ინტელიგენციამ ამ ანტილახური პოლიტიკის წინააღ-
მდეგ სასტიკად გააღმამა და აფხაზთა გარკვეული ნაწი-
ლიც იხსნა, მაგრამ რუსეთის რეპრესიულმა წრეებმა ისინი
ანტიქართული პოლიტიკის საყრდენ ბაზად გამოიყენეს.
რუსეთმა პროგრესულად მოაზროვნე აფხაზური ინტე-
ლიგენციის წარმომადგენლები დღემდე დარჩნენ ერო-

ვნულ პოზიციებზე და ქართული ორიენტაცია არ შეუ-
ცვლიათ.

საბჭოთა ხელისუფლების წლებში ანტიქართულმა
პროპაგანდამ აშკარა ხასიათი მიიღო. აქ 5. ხრუშჩოვი
ხმალია აცხადებდა: „афхазов направил на
руку“, ეს გეგმა რუსეთის პოლიტიკაში დიდი ხნის
წინათ იყო ჩადებული და მას ერთი წუთითაც არ ივი-
წყებდნენ.

იმპერიალ აკრძალა აფხაზთა ვინაობის კვლევა-ძიე-
ბა. ამის უფლება მხოლოდ აფხაზ ექსპერტებს ეძლეოდა და
რეპრესიონერ რუს მეცნიერებს ჰქონდათ. ქართველებსა
და ქეშმარიტ აფხაზ მეცნიერებს სიმართლის აღიარებო-

მეორე გზით,

ანტიქართული მიმართულებით

უფსკრულისაკენ

სთვით ბოლშევიკური სიმაკრიო სქიდან (გავიხსენოთ
პ. იზორი, ა. ნ. ბერძენიშვილი, ნ. ბლაჟა და სხვ.).

სეპარატისტ აფხაზთა ქირველობას ფართო გასა-
ქანი მიეცა. საქართველოს ისტორიის ფალსიფიკაციის
მიზნით: იმდენი სქელტანანი წიგნი გამოცემეს, რომ იგი
დიდი სახელმწიფოების მეცნიერებათა აკადემიებსაც
შეშურდებოდა.

გარეშე მეტრია სისტემატური შემოსევების შე-
დეგად XV საუკუნიდან საქართველოს ფეოდალური
ცენტრალური ხელისუფლება მოიშალა. საქართველოს
მოსახლეობა XVIII საუკუნის ბოლოსათვის 800-900
ათასამდე შემცირდა. ქართული მოსახლეობისაგან თით-
ქმის დაიკარგა აფხაზეთიც. XIX-XX საუკუნეებში საქარ-
თველოში შედარებით მშვიდობა დამყარდა, რის შედე-
გადაც ქართველთა გამრავლების ტენდენცია საგრძნობი
განდა. თანდათან დაიწყო დაცარიელებული რეგიონების
ათვისება, მოსახლეობის მომრავლება, სახალხო მეურ-
ნეობის აღდგენა-განვითარება.

ცხადია, საქართველოს ცალკეული კუთხეების და-
ცარიელებით ისარგებლეს მეზობელმა ხალხებმა და ქა-
რთულ მიწა-წყალზე დაეკადრდნენ, ძირძველი მოსახ-
ლის სტატუსი საპატრიარქო კამეივით მოირგეს და თავი

ქართველთა მასპინძლებად გამოაცხადეს. მათ ამ მისწრა-
ვებას ზურგს უმაგრებდა იმპერიის ცენტრი, რომელიც
ემაგრებოდა კლასიკურ პრინციპს — „გათიშე და იბა-
ტონე“.

აფხაზეთში მრავალდგობა ქართველობაც.
აფხაზი სეპარატისტები, თავის მხრივ, იმპერიის უმა-
ღლეს ინსტანციებში საჩივრებსა და მოთხოვნებს ერთ-
მანეთის მიყოლებით აგზავნიდნენ იმის თაობაზე, რომ
აფხაზეთში ანხანის ქართული გრაფიკა შეეცვალათ რუ-
ხულით.

განა აფხაზები სლავური წარმოშობის ხალხია? განა
ისინი ინდოევროპულ ენათა ოჯახს ეკუთვნის? აფხაზე-

ბი რომ იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახში შედიან, უფ-
რო მეტიც, აფხაზთა ნახევარზე მეტი ქართული წარმო-
შობისაა, მშვენივრად ფლობენ ქართულს და მეგრულს,
ხოლო აფხაზთა დიდმა ნაწილმა საერთოდ არ იცის
აფხაზური. გარდა ამისა, ქართველები და აფხაზები საუ-
კუნეების განმავლობაში ერთმანეთის მეზობლად ცხო-
ვრობდნენ, მონათესავე ენაზე ლაპარაკობდნენ, ბევრი სიტყ-
ვა-ტერმინი ერთნაირად იხმარება, ქართულ ენობრივ
სამყაროში გათვითცნობიერებულნი არიან, ქართულად
წერდნენ მწერლები და საზოგადო მოღვაწეები, იშვია-
თია აფხაზური ოჯახი, რომელსაც ქართულ ოჯახთან
ნათესაობა არ აკავშირებდა.

მაშ, რატომ უნდა გამოეყენებინა რუსული გრაფიკა
ქართულის მაგიერ, როცა ეს უკანასკნელი აფხაზური
ენისთვის გამოხატვის გაცილებით უკეთესი საშუალებაა?
ამ ფაქტს აღნიშნავდნენ აფხაზი ინტელიგენციის საუკე-
თესო წარმომადგენლებიც. ამასთან დაკავშირებით,
1958 წელს, აფხაზეთის ასსრ მინისტრთა საბჭოს თავმ-
დომარე მ. დელბა წერდა: „Наконец, я считаю, что
новый алфавит, основанный на грузинской
графике, является единственно приемлемым
для афхазского языка, что создание этого ал-

фавита явилось в жизни афхазцев большим
культурно-политическим мероприятием, ко-
торое и в дальнейшем сыграет еще более
положительно и прогрессивную роль“ (დასახ.
ნაშრომი, გვ. 540).

აფხაზი ექსტრემისტები სსრ კავშირის მთავრობასა
და ხელისუფლებას სთხოვდნენ, რომ შეეცვალათ მთე-
ლი რიგი გეოგრაფიული სახელები, რათა მათი ახსნა
ქართულად ვერ მოხერხებულყო. მათ დღესაც განსა-
კუთრებით საშუალო ფორმად მაინათ ტომობის სოსუმი.
მოითხოვენ, რომ დაკანონდეს „სუხუმი“. ორმახრის უნ-
და ეწოდოს „ორმახრა“, ტყეარჩელს — „ტყეარჩალ“
და ა.შ.

ჩვეულტბრივი მკითხველიც ალბათ დარწმუნდება
იმში, რომ ტომობის დაბოლოების შეცვლით მისი
ძირი მაინც უცვლელი რჩება. თან, რა მნიშვნელობა აქვს
ასეთ ცვლილებას? არც ერთი შემთხვევაში ჩამოვთვლილი
გეოგრაფიული სახელი აფხაზური არ არის, ყველა ისინი
ქართველური წარმოშობისაა. ტომობის სოსუმი ძველი
გეოგრაფიული სახელის — ცხუბის თურქიზებული ფო-
რმაა. რამდენადაც თურქულში ცხ კომპლექსი არ არსე-
ბოპს, მის მაგივრად გამოყენებულია სუ კომპლექსი, რის
შედეგადაც მივიღეთ სუხუმი. აფხაზი მეცნიერები მოი-
თხოვდნენ, რომ ი დაბოლოება არ ეხმარათ, რადგან
იცინ, რომ თვით ტომობის ცხუბ სვანურია და რცხი-
ლას ჰქვია.

მაშ, რა მნიშვნელობა აქვს აფხაზეთისათვის, სოსუ-
მი დაწერება, სუხუმი თუ სუხუმი, არც ერთი ფორმა ხომ
აფხაზური არ არის? იგივე შეიძლება ითქვას სხვა ტო-
მობისებზე.

როცა ამ ქეშმარიტებაში დარწმუნდნენ, მაშინ მო-
ითხოვეს, რომ სოსუმი აუთა დარწმუნდა, აუთა მართ-
ლად არის აფხაზური (აფხურული), მაგრამ ასეთი გეოგრა-
ფიული ტერმინი უცნობია ისტორიულ წყაროებში და,
ამდენად, მისი დამკვიდრება ისტორიული ტრადიციის
უქონლობის გამო არ მოხერხდება.

ნათქვამია: წყალწაღებული ხავსი ექიდებოდაო.
აფხაზ ექსტრემისტებს თავიანთი ავტოკტონური წარ-
მომავლობის შესახებ რომ უფრო სარწმუნო ფაქტობ-
რივი მასალა ჰქონოდათ, მაშინ წვრი ზმანებს იმპერიის
ცენტრალური ხელისუფლების გადასაწყვეტ პრობლე-
მებად არ გახდებდნენ.

თუმცა, რა? აკეთებდნენ ისე, როგორც ზემოდან
კარნახობდნენ, მიდიოდნენ იმ მრუდე გზით, რომელსაც
ანტიქართული მიმართულება ერქვა. ამ გზაზე აფხაზები
უფსკრულამდე მიიყვანა.

თიბიშრაზ მიხაიანი,

თსუ სოსუმის ფილიალის ისტორიის კა-
თედრის გამგე, ისტორიის მეცნიერებათა დოქ-
ტორი, პროფესორი

ვაშინგტონსა და ნიუ-იორკში

პირველი გვერდიდან
ალურია ელუარდ შევარდნაძის
უშუალო დიპლომატიური პრეზიდენტ
კლინტონთან, რადგან კავკასიასა
და, კერძოდ, საქართველოში ეთ-

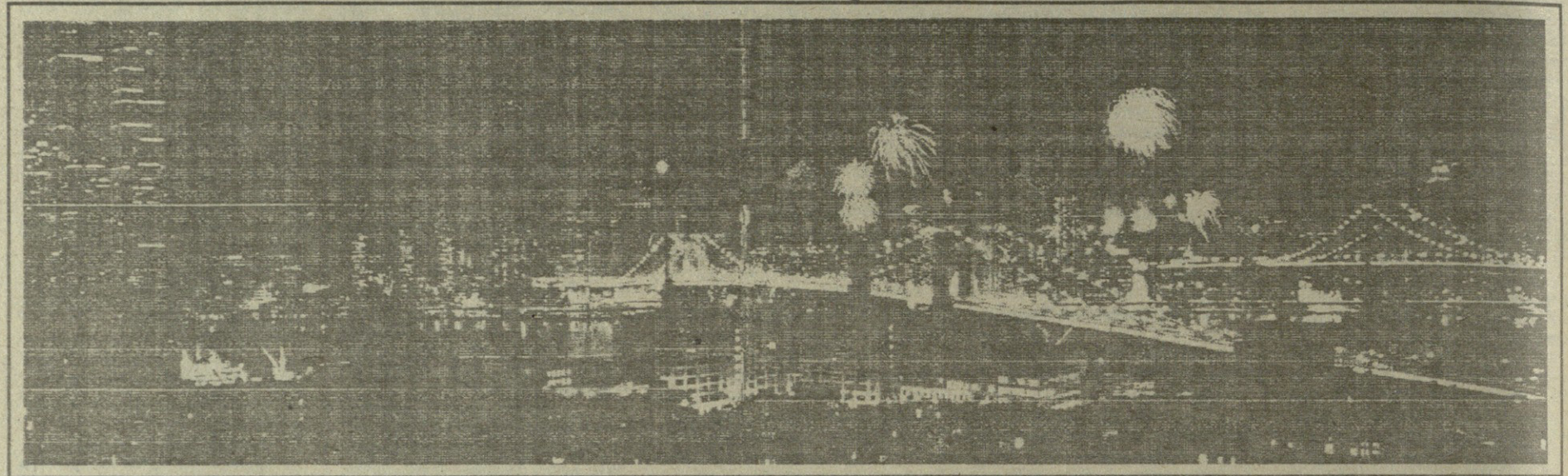
ნოკონფლიქტების მოწესრიგებას
არანაკლები მნიშვნელობა აქვს
მსოფლიო სტაბილურობისათვის,
ვიდრე ბოსნია-ჰერცეგოვინაში.
ცნობილია, რომ ელუარდ შე-
ვარდნაძე სიტყვით უნდა გამოვი-

დეს გაეროში. ეს ფაქტი, უდაოდ,
დიდ ზეგავლენას მოახდენს უშიშ-
როების საბჭოს პოზიციაზე აფხა-
ზეთის კონფლიქტის მიმართ. ყო-
ველ შემთხვევაში, ჩნდება შესაძ-
ლებლობა, გაეროს ტრიბუნიდან

გავაცნოთ მსოფლიოს საზოგადოე-
ბას საქართველოს პრობლემები და
შევთავაზოთ მათი მოგვარების
ჩვენი უფალი კონცეფცია.
ამერიკის შეერთებულ შტა-
ტებში ვიზიტი, ვფიქრობთ, კიდევ

ერთი მომენტის გამოა მნიშვნე-
ლოვანი. დიპლომატიური კავშირ-
ებში გარდუვალია გამოჩენილი
საქართველოს პოლიტიკური ორი-
ენტაცია, რაც ამდენ კამათსა და და-
ვას იწვევს წვენიში.
ერთი სიტყვით, მთელი ყურა-
დღება ახლა ვაშინგტონსა და ნიუ-
იორკს უნდა მივაძღვროთ.

ქართული ემიგრაცია

1992 წლის ზაფხულში რესპუბლიკის
საგარეო ურთიერთობების სამინისტრო-ს
გაეროთან დაკავშირებული „მედიაციის“
ესტაბლიშმენტის დაარსება, ესტუმრენ
ჩვენი თანამემამულეები ამერიკის
შეერთებული შტატებიდან, ექიმი,
ბატონი დავით ჩხატარაშვილი და მისი
მეუღლე, ქალბატონი ქეთევან
ალშიბაია. გაიმართა გულთბილი
საუბარი ჩვენს თანამემამულეებსა და
გაერო-ს მუშაკებს შორის.
საუბარი ეხებოდა ჩვენი
თანამემამულეების ბიოგრაფიას,
სამედიცინო მომსახურების პრობლემებს
ამერიკის შეერთებულ შტატებში და
საქართველოს რესპუბლიკაში,
დღევანდელ მწვევე
საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ
მოვლენებს...

ბატონი დავით ჩხატარაშვილი 50
წლის წინათ წავიდა სამშობლოდან.
თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის
დამთავრების შემდეგ იგი 1940 წელს
საქართველო-სამხედრო სამსახურში
გაიწვიეს, მსახურობდა ექიმად. 1941
წლის ნოემბერში 263-ე მსროლელი
პოლკი, რომელიც ჩვენი
თანამემამულე მსახურობდა, კიევის
მახლობლად ტყვედ ჩაეარდა. სად არ
იარა ქართველმა ექიმმა ომის რთული
და მძიმე გზით, გერმანული. ენის
ცოდნამ და ექიმის პროფესიამ
დალუპისაგან იხსნა. იგი ტყვეთა
ბანაკში ექიმად გააწვეს. ბანაკი
მთავსებული იყო ხუტორ
მიხაილოვსკისთან. ვინ მოთვლის,
რამდენი მძიმედ დაჭრილი მებრძოლი
გამოსტაცა სიკვდილს, რამდენ
ადამიანს აჩუქა სიცოცხლე. ქართველი
ექიმი, როგორც ჩინებული მკურნალი,
ბანაკში ავტორიტეტითა და
პატივისცემით სარგებლობდა. ტყვეთა
ბანაკში მასთან ერთად იყვნენ
ქართველი ექიმები: ფანცულაია,
გაბუნია, ზომასურდია, კრავიშვილი
და სხვები, რომლებიც მზრუნველობას
და ყურადღებას არ აკლებდნენ
ავადმყოფებს.

ყოველნაირად ცდილობდით, დაეხ-
მარებოდით გასაჭირში ჩაყვანილ, გაუბე-
დურებულ ადამიანებს. — მოგვითხრობს
ბატონი დავით ჩხატარაშვილი, — მიუხედა-
ვად იმისა, რომ ჭირდა მედიკამენტები,
საჩუქარი და სხვა მასალები, როგორც
ვახერხებდით მათ შოვნას და დაჭრილი ან
ავადმყოფი მებრძოლებისათვის მიწოდებას.
ჩვენმა ბანაკმა მიხაილოვსკიდან ჯერ შოს-
ტკასთან, შემდეგ ნოვოგოროდ-სევერსკთან,
აქედან კი ქალაქ სასლავთან გადაინაცვლა.
ბანაკის უფროსი იყო ავსტრიელი ექიმი
პიტერ შტაინერი. რომელთანაც პროფესიული
და ადამიანური ურთიერთობა მაკავშირებდა.
მისი ხელშეწყობით მოვახერხე ჩემი თანა-
მემამულეების, ტყვედ ჩაყვანილი ქართვე-

ამერიკელი ქართველები და ევგენი გეგეჭკორის მოსაზრებები რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობის თაობაზე

ლი მებრძოლების ფერწერებზე და
მათი სვედრის შემსუბუქება.

1942 წლის ზამთარში საშინელი ვირუსი
დაიჭრა. ქარბუქი მძინვარებდა. ბანაკში
მუცლის ტოფის ეპიდემია გაჩნდა. ავადმო-
ყვებისაგან მეც გადავიწიე ეს სენი, ძლიერ
დავსუსტდი. ჩემი თანამემამულე ახალგაზრდა
ექიმი ფანცულაია და გერმანელი ექიმი
მოლტკე ყურადღებას და მზრუნველობას არ
მაკლებდნენ. როცა მოგვითხრობდა
კოლგას კვითხე: — მე ხომ თქვენი
მოწინააღმდეგე. ტყვე ვარ და რატომ
მივლიდი ასეთი მზრუნველობით? მან მიპა-
ხუხა: — პირველ ყოვლისა, მე ექიმი ვარ.
ჩემი თანამემამულეები, გერმანელები, ამბო-
ბენ — ექიმი ჩვენი დროის მოძღვრიათ. მე
ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ შენც
ასეთივე ყურადღებით მომივლიდი და მი-
კურნავდი.

შემდეგ ბედა გამიძიმა. ბანაკის უფ-
როსმა სანიტართან ერთად 1942 წლის
გაზაფხულზე ბერლინში გაგზავნა მედიკა-
მენტების ჩამოსატანად. ბერლინში შევხვდი
ჩემს თანამემამულეებს — პროფესორ გრა-
მიტონ ასათიანის ვაჟს — გეგეს, გივი
გაბლიანს, ირაკლი მაჭარაშვილს, ალიშა
აბაშიძეს, მიხეილ ალშიბაიას, მიხეილ კედიას
და სხვებს. მათ შემატყობინეს, რომ ბერ-
ლინში მოქმედებს შტაბი, რომლის მოვალე-
ობას შეადგენს გერმანიის დედაქალაქში
არსებული პოსპიტალის კოორდინაცია და
იქ სამკურნალოდ მყოფი ტყვე ქართველი
მებრძოლებისათვის სამედიცინო დახმარების
აღმოჩენა. ამ შტაბის წევრები იყვნენ გივი
გაბლიანი, მიხეილ კედა და მიხეილ
ალშიბაია. სწორედ მათი დახმარებით მოხ-
ერხდა ჩემი ბერლინში დატოვება შტაბის
განკარგულებაში. დავდიოდი პოსპიტალში
და ადგილებზე ვარკვედი, თუ როგორ
მდგომარეობაში იყვნენ ქართველი მებრძო-
ლები, რა სახის ჭაბახურობა და შემწეობა
იძლეოდნენ ისინი.

1943-44 წლებში ვიყავი ბერლინის
ერთ-ერთი დიდი და პრესტიჟული საავად-
მყოფოს ინტერნი, გეგეჭკორის ექიმ-გინეკო-
ლოგის პროფესიას. 1945 წლის გაზაფხულზე
გეგეჭკორი ექიმად ჩემს საავადმყოფოში
რეტო ქალაქ კარლოვო-ვარში. სწორედ ამ
ქალაქში მომიწოვო ომის დამთავრებამ. მაშა-
— გეგეჭკორი ჩხატარაშვილი — თავის დროზე
ცნობილი ფინანსისტი იყო, უკანასკნელად

თბილისში, ბანკში მსახურობდა. 1937-ში
დახვრიტეს. ალბათ, ძნელი წარმოსადგენი
არ არის, როგორი იქნებოდა ჩემი, როგორც
„ხალხის მტრის“ შეიღობი, გერმანელებთან
ტყვედგარდნის ექიმის სვედრი... მითუმე-
ტეს, რომ ჩემმა მეგობრებმა, ბიძინა აბულაძემ
და გეგე ასათიანმა პრაღაში საკუთარი
თვლით იხილეს, თუ როგორ ჭყრობდნენ
გერმანელებთან ტყვედგარდნის მებრძო-
ლებს საბჭოთა სარდლობის წარმომადგენლები.

გადავწყვიტე. წავსულიყავი ბავარიის
დედაქალაქ მიუნხენში, ამერიკის შეერთებუ-
ლი შტატების ზონაში. მქონდა ლტოლვილის
სტატუსი. ლტოლვილებს გვაპატრონობდა სა-
ერთაშორისო ორგანიზაცია „უნრა“, რომე-
ლიც თავის თავზე იღებდა ჩვენი კვებისა
და ჩაცმა-დახურვის ხარჯებს. 1946 წელს
ცოლად შევირთე ცნობილი ქართველი ემი-
გრანტის, პოლიტიკური და საზოგადო მოღ-
ვაწის — გრიგოლ ალშიბაიას უფროსი
ქალიშვილი — ქეთი ალშიბაია. ჩემს სიმამრს
უმაღლესი განათლება გერმანიაში მქონდა
მიღებული. 1904 წელს წარჩინებით დაამთა-
ვრა ბერლინის უნივერსიტეტი. გრიგოლ
ალშიბაია საქართველოს დემოკრატიული
რესპუბლიკის საგანგებო და სრულუფლები-
ანი ელჩი იყო აზერბაიჯანში.

გრიგოლ ალშიბაიას უმცროსი ქალიშვი-
ლი, რუსუდანი, ცოლად ჰყავს ჩვენი თანა-
მემამულე გივი გაბლიანი. ასე რომ, მე და
გივი ქეისლები ვართ. 1950 წლამდე ცხოვ-
რობდით მიუნხენში, სადაც ექიმად ვმუშაო-
ბდი კლინიკაში. 1947 წელს წარმატებით
ჩავაბარე გამოცდები და მივიღე ექიმ-გინე-
კოლოგის დიპლომი. შემდეგ გადავწყვიტე
ამერიკის შეერთებულ შტატებში გაგზავრე-
ვა. თავდაპირველად გაპირებდი კალიფორნიის
შტატში მწვემსად მუშაობას, რადგანაც
ამერიკაში იმ ხანად ექიმები არ სჭირდებო-
დათ. 1950 წლის ზაფხულში ჩემი ოჯახის
წევრებითურთ საერთაშორისო ორგანიზაცია
„უნრა“ დახმარებით 2500 ლტოლვილთან
ერთად გემით გაგზავნა ჩამოვრდით
ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ჩემთვის
მოულოდნელად ნიუ-იორკის ნავსადგურში
დამხვდნენ თანამემამულეები — გიორგი
ლოლობერიძე, სანდრო ბარათული, ლეო
დუმბაძე. ჩემზე ადრე ამერიკაში ჩამოვიდა
გივი გაბლიანი თავისი ოჯახით. საბუნდო-
ოდ, აღარ დამჭირდა სას-ფრანცისკოში
გამგზავრება. დღესაც მაღლიერების გრძნო-

ბიშ ვიგონებ თეიმურაზ ბაგრატიონის, გი-
ორგი ლოლობერიძის, სანდრო ბარათულის,
ლეო დუმბაძისა და სხვათა თანადგომასა
და მხარდაჭერას ჩემი ოჯახისათვის იმ
ძნელბედობის ვაჟს. მათი შემწეობით დავე-
ქირავე ბინა, მოვეწყვე სამსახურში. ორ
ადგილზე ვმუშაობდი — მტვირთავ მუშად
ქალაქის ჭიქების დამამუშავებელ ქარხანაში
და იატაკის მწმენდად რეინიგზის სადგუ-
რში. ამასთან, არ დამეწყებია ჩემს პრო-
ფესიაზე ფიქრი და ზრუნვა. ვეუფლებოდი
ირგლისურ ენას, ვეცნობოდი ზამთრის
ლიტერატურას.

1951 წლის დასაწყისში ირაკლი ორბე-
ლიანმა შემომათავაზა, მოსწილეობა მიმეღო
„ამერიკის ხმის“ ქართული რედაქციის
პირველ გადაცემაში. დღესაც სასოებით
ვინახავ იმ პირველი გადაცემის ასლებს.
„ამერიკის ხმის“ ქართული გადაცემების
შესვენებები იყვნენ: ირაკლი ორბელიანი,
მისივე დადიანი, გივი კობახიძე და მერაბ
კეკელიშვილი. რომელიც ამ მოვლენისათვის
საგანგებოდ ჩამოვიდა ინგლისიდან.

გივი გაბლიანის დახმარებით ჩემი
ოჯახი დასახლდა ილინოისის შტატში,
ქალაქ სპრინგფილდში, სადაც მუშაობა
დავიწყე ექიმად. ვიცნებობდი საკუთარი
კლინიკის გახსნაზე, მაგრამ საამისო სახს-
რები არ გამაჩნდა. ერთმა ექიმმა ხელი
გამიმართა, ფული მასესხა. მას შემდეგ ჩემი
საქმე კარგად წავიდა. პარაცელს უთქვამს:
„არსებობს ექიმთა ორი სახეობა — ჭინკ
სიყვარულით მკურნალობს და ვინც ანგარე-
ბით მუშაობს“. ბუნდოვანად ვგრძნობ თავს,
რომ ჩემ თავს პირველი სახეობის ექიმთა
რიგებში ვთვლი. ამჟამად პენსილა ვარ,
მაგრამ შრომითი საქმიანობა არ შემეწყვე-
ტია. შტატის ჯანმრთელობისა და სოცია-
ლური უზრუნველყოფის სამმართველოს კო-
ნსულტანტი ვარ. მყავს სამი შვილი, ორი
ქალიშვილი და ერთი ვაჟი.

მე და ჩემი მეუღლე ხშირად ჩამოვი-
დით საქართველოში. ჩემი ძმა, ლევან
ჩხატარაშვილი, თბილისის სამედიცინო ინს-
ტიტუტის დექტორია, მრავალი სამედიცინო
შრომის ავტორი. სამწუხაროდ, მეორე ძმა
კოკომა, მეცნიერ-ტექნიკოსი, აღარ არის
ცოცხალი. იგი თბილისის ერთ-ერთ დიდი
სამცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექ-
ტორის მოადგილე იყო.

1940 წელს, თბილისი რომ დაეპყრე-
აქ 400 ათასი კაცი ცხოვრობდა. დღეს
თითქმის ოთხი ამდენია. უცხოეთში მცხოვ-
რებ ქართველებს დიდად გასაზრებს, რომ
ორი საუკუნის მანძილზე რუსეთის უღელ-
ქვეშ მყოფმა, ხოლო შემდეგ 70 წლის
განმავლობაში კომუნისტური ხელისუფლების
მიერ დამოხრებულმა საქართველოში, რო-
გორც იქნა, თავი დაიხსნა პირადულობიდან.
ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ სულ მალე

დასასრული მე-5 გვერდი

მპ-4 გეგმად

იგი ცივილიზებული მსოფლიოს სრულყოფილებიან წევრს გახდება და თავის ღირსეულ ადგილს დაიკავებს წამყვან ქვეყნებს შორის. უცხოეთში მყოფი ქართველები იმედითა და სიხარულით მიჰყვებიან საქართველოს ხელისუფლების სათავეში ედუარდ შევარდნაძის მოხელას. იგი უდიდესი ავტორიტეტით სარგებლობს ევროპაში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მთელს მსოფლიოში. პირადად მე და ბევრ ჩემს თანამემამულეს უცხოეთში გვწამს, რომ საქართველო დაძლევის მიმეკრძალოს, მიაღწევს ეროვნულ თანხმობას, სასურველ სტაბილურობას, დაიყვანება სათანადო წესრიგში და დისციპლინა. ჩვენი თანამემამულე, პროფესორი სანდრო ნიკურაძე ხშირად მეტყობდა ხოლმე: — დათა, ჩვენ, ქართველებმა, პირველ რიგში უნდა ვისწავლოთ წეს-რიგი! ამ სიტყვას იგი დამარცხებით ამბობდა. ოკეანეს გადაღმა მცხოვრებ ქართველებს დიდად გვაღელვებს, რომ დღეს საქართველოში იღვრება სისხლი, იღუპებიან ახალგაზრდები — ქვეყნის მომავალი. სამწუხაროდ, უწესრიგობაა ქუჩებში, მოსახლეობას აწუხებს გახშირებული ბანდიტისმი...

ქართველი ხალხის წინაშე უამრავი საჭიროებო საკითხია გადასაწყვეტი. ყველაფერს მოვედგება, ყველა პრობლემა გადაჭრება, თუ საკუთარ თავს მოვერგეთ, დავწვანდებით, მივაღწევთ თანხმობას, კონსოლიდაციას, სამოქალაქო მშვიდობას, ქართველთა ერთი დროის ქვეშ დგომას. ამერიკაში მცხოვრები ადამიანები ქართული ოცნებებს იმ დღეზე, როცა საქართველოში შეწყდება ძმობა

შორის სისხლისღვრა, ქვეყანა დაწვანდება, ვეზზე დადგება და ჩვენი სამშობლო ერთობლივი ძალისხმევით გაიწვევს სრულ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ დამოუკიდებლობას, როცა ქართველი კაცი თავს იგრძნობს თავისუფალ პიროვნებად, ადამიანად, მოქალაქედ, რომელიც სცემს პატივს

თავის შტატებში მცხოვრები ჩემი თანამემამულეების პირადი არჩევების საქართველოსათვის გადმოცემის შესახებ. ჩემს პირად არჩევში მრავალი საინტერესო დოკუმენტი ინახება. მათ შორის მეტად საყურადღებოა 1918-1921 წლებში საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის მოადგილისა და საგარეო საქმეთა მინისტრის, ცნობილი პუბლიცისტისა და საზოგადო მოღვაწის ევგენი გეგეჭკორის პირადი წერილი, რომელიც მან მომწერა 1951 წლის 4 ოქტომბერს. საინტერესოა ამ ბარათის ისტორია.

კავშირის შემაღეწელობაში, ქვეყნის, მათ შორის ქართველი ევგენი გეგეჭკორის კომიტეტის ეგიდით. კომიტეტს სათავეში უნდა ჩადგმოდა ცნობილი რუსი პოლიტიკური მოღვაწე, 1917 წელს რუსეთის დროებითი მთავრობის პრემიერ-მინისტრი ალექსანდრე კერენსკი, რომელიც იმხანად ნიუ-იორკში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა.

ქართულ-ამერიკული ლიგის დამოკიდებულება ევროპული კომიტეტისადმი ერთგვაროვანი არ იყო. ჩვენი ლიგის წევრთა უმრავლესობას არ სურდა ევროპულ კომიტეტთან ურთიერთობა და თანამშრომლობა, რომ თუ საქართველომ ოდესმე თავი დაიხსნა ბოლშევიკური რუსეთის კლანჭებისაგან, მან ყოველგვარი ურთიერთობა უნდა გაწყვიტოს რუსეთთან, თურქეთთან და ა.შ. არასოდეს ვყოფილვარ ურამატრიოტი და არ ვიზიარებდი ლიგის წევრთა მსგავს რადიკალურ შეხედულებებს. ჩემმა მეგობრებმა, ლიგის წევრებმა მოხოვეს, წერილი მიმეწერა ევგენი გეგეჭკორისათვის, გამეცნო მისთვის ლიგის აზრი ამ საკითხზე და მეთხოვა, ეცნობებინა თავისი მოსაზრება ჩვენივე საინტერესო პრობლემაზე.

ბატონ ევგენი გეგეჭკორს კარგად ვიცნობდი ბერლინიდან. მას ახლო ურთიერთობა აკავშირებდა ჩემს სიმამართან — გრიგოლ აღმაშენებლისა და მის ოჯახთან. თავის საბასუხო წერილში ევგენი გეგეჭკორი ღრმა შეფასებას აძლევს საქართველოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკას და რაც ყველაზე მეტად საყურადღებოა, მან ამ 40 წლის წინათ იწინასწარმეტყველა საქართველოს მომავალი. ის, რასაც ევგენი გეგეჭკორი ურჩევს ქართველ ხალხს, დღესაც აქტუალურია.

ამერიკელი ქართველები

კანონებს და განუხრელად იცავს მათ ყოველდღიურ ცხოვრებაში. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ, ამერიკელი ქართველები, საქართველოდან ათეულ ათასობით კილომეტრით ვართ დაშორებული, სისტემატურად საქმის კურსში ვართ, თუ რა ხდება თქვენთან. პირადად მე, გამოწერილი მაქვს ქართული ჟურნალ-გაზეთები და თვალყურს ვადევნებ აქ მიმდინარე საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მოვლენებს. შემძლია დაგარწმუნოთ, რომ საქართველოს ყოველთვის ექნება ცივილიზებული და დემოკრატიული მსოფლიოს მხარდაჭერა და თანადგომა, თუ ჩემი ხალხი არ დაივიწყებს ჩვენი დიდი წინაპრის — ილია ჭავჭავაძის შეგონებას: „ძმობა და ერთობა არის იგი კლდე, რომელზედაც უნდა აშენდეს დიდი სახალე ცხოვრებისა“!

მე შევხვდი ჩემს ძველ მეგობარს, რესპუბლიკის სამედიცინო-საწარმოო გაერთიანება „მემატიანის“ თავმჯდომარეს ბატონ ზურაბ მახარაძეს და ხანგრძლივ საუბარი შევძელი მასთან ამერიკის შეერ-

კის მთავრობის თავმჯდომარის მოადგილისა და საგარეო საქმეთა მინისტრის, ცნობილი პუბლიცისტისა და საზოგადო მოღვაწის ევგენი გეგეჭკორის პირადი წერილი, რომელიც მან მომწერა 1951 წლის 4 ოქტომბერს. საინტერესოა ამ ბარათის ისტორია. 1951 წელს ამერიკის შეერთებულ შტატებში მყოფმა ქართველ ემიგრანტთა ერთმა ჯგუფმა — ირაკლი ორბელიანმა, დეო დუმბაძემ, სიკო კობიაშვილმა, სანდრო ბარათელმა, ზურაბ აბდუშელიშვილმა, არჩილ გურიელმა, გივი კობახიძემ, ალექსანდრე ცომაიამ, თეიმურაზ ბაგრატიონმა და მე დაგვარსეთ ე.წ. „ქართულ-ამერიკული ლიგა“, რომელიც ინგლისურ ენაზე გამოსცემდა ჟურნალს „თავისუფალი საქართველოს ხმა“. მის ნომრებს ვუგზავნიდით ამერიკის შეერთებული შტატების ცნობილ პოლიტიკურ მოღვაწეებს, სამთავრობო და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, უნივერსიტეტებს, ბიბლიოთეკებსა და ა.შ.

ამ პერიოდში ევროპაში დაიწყო მოძრაობა, რომლის მიზანი იყო სსრ

ევგენი გეგეჭკორის წერილი ამერიკელი თანამემამულეებისადმი

„ძვირფასო ბატონო დათა, თქვენი, გასული თვის 16-ით დათარიღებული, ბარათი მხოლოდ გუშინწინ მივიღე. ტყუილად გიფიქრიათ, რომ ის ჩემში გაკვირვებას გამოიწვევდა; მართალი გითხრობ, მე იმან უფრო გამაკვირვა, რომ ამდენი ხანი გზაში დარჩა. ბრძანებთ უცნობიო, რატომ? მე კარგათ მახსოვს ჩვენი ბერლინში შეხვედრა; ამასთან, თქვენ, ჩემი უძვირფასესი მეგობრის სიძე ხართ და მასთან საყვარელი ქეთის ქმარი; ესეც რომ არ იყოს, თვითნებურ ქართველს უფლება აქვს, შემეკითოს და ჩემი მოვალეობაა, ახსნა-განმარტება მიეცეს; პოლიტიკური მოღვაწე, ერთგვარად, საზოგადო კუთვნილებათ; ის ვერ გაეცემა კრიტიკას; საჭიროა მხოლოდ, რომ ეს უკანასკნელი მიუდგომელი იყოს. ეს სხვათაშორის.

ესლა, რამდენათ შესაძლოა მოკლეთ, თქვენ შეკითხვაზე. დავინებე ზოგიერთ, საერთო სახიათის მოსაზრებებიდან; ამ საგანზე სხვადასხვა კუთხიდან უამრავი მომართვა მომდის; არ ვიცი, რა სჭარბობს ამ კორესპონდენციაში: გაუგებრობა, თუ მონეობილი პროვოკაცია; თქვენთან, ქართულ-ამერიკული ლიგის რეგულაციებშია საკითხი პრინციპული დასმული; ლიგის ფორმულა მარტივია: ჩვენი და რუსების პოლიტიკა სხვა და სხვა და ამიტომ ჩვენი გზები ერთმანეთს არ ხვდებიან; ეგუბა ასეთი ფორმულა ცხოვრების სინამდვილეს? უბასუხებს იგი იმ რთულ კონიუნქტურას, რომელშიდაც ჩვენ გვიხდება ბრძოლა? ჩემი ღრმა რწმენით, ლიგის მიერ კითხვისადმი მიძღვრმა განცხადებით სასიამოვნოა და სინამდვილესთან ძალზე დაშორებულია. პოლიტიკა მშრალ ანგარიშზე აგებული მოქმედებაა; პოლიტიკაში გრძნობის, თუნდაც მეტად ეთილმოზილის, შეტანა, ანგარიშს არღვევს და ბერსპექტივებს აძნელებს; თუ გრძნობებს არ აყვებით და სინამდვილეს გატიტვლებულაი ნარმოვიდგენთ, დავინახავთ, რომ ამჟამათ ჩვენ და რუსის ხალხს ერთი რამ გვაახლოვებს

— საერთო მტერი; ამ უკანასკნელის დამარცხებაში ჩვენ ერთნაირად ვართ დაინტერესებული; შესაძლოა, ბოლშევიკურ რეჟიმის დაცემას აუცილებლათ საქართველოს აღდგენა არ მოყვებს; მაგრამ ის ხომ უდავოა, რომ სანამ ეს რეჟიმი არსებობს, ჩვენი თავისუფლების გზა მოჭრილია; ამ გვარად რუსის ხალხი და ჩვენ ბრძოლის ერთ ეტაპში თანამგზავრნი ვართ; პოლიტიკური სტრატეგიის კანონი ასეთია: დღევანდელ მოკავშირეს ზვალ მტრად გავიხდის და პირუკულმა; რუსის ხალხის მთლიანად, დრო და სივრცის გარეშე, საქართველოს მტრად გამოცხადება, ისტორიულად არ არის გამართლებული და ტაქტიკურად მაგნებელია; ინგლისელებმა შორის მომხრეების ყოლამ ირლანდიას ბრძოლა გაუადვილა; ისლანდიის მაგალითიც იმავეს მონშობს.

ილუზიებით არ ვიკვებები: ვიცი, რომ რუსებში ჩვენი მეგობრები იშვიათია; მარჯვნივ და მარცხნივ ამ წრეში ჩვენდამი დამოკიდებულება მტრულია; არც ის მეპარება მხედველობიდან, რომ სტალინის ბატონობა ქართველებს ანგარიშში ჩავთვლება; მაგრამ თუ რუსის ზოგიერთი წრეები მდგომარეობით იძულებული გახდებიან ჩვენდამი ფრონტი შესცვალონ, განა ამით ჩვენ არ უნდა ვისარგებლოთ? ჩვენ არასოდეს არ გაუბრძოდით რუსებთან კავშირს მოსკოვის სანიუხაბდმდეგ ბრძოლაში; თავისუფალ საქართველოს მთავრობამ (კოალიციურმა) სექტემბრის 1918 წ. თეთრ ლენელებთან საერთო ენის გამოსახანავათ ეკატერინოდარში დელეგაცია წარგზავნა; აი სხვათა შორის რა უთხრა ალექსეევ-დენიკინს დელეგაციის თავმჯდომარემ: „დღევანდელი ჩვენი თანამშრომლობა შემთხვევითია; სხვადასხვა მოტივებით ჩვენ ვებრძვით ძალას; რომელიც მტრულია ორივე მხრისათვის“ (იხილეთ ნიგნი — დოკუმენტები და მასალები ამიერკავკასიის და საქართველოს საგარეო პოლიტიკის შესახებ — გვერდი 400); ქართულ არც ერთ პარტიაში ამ

განცხადებას პროტესტი არ გამოუწვევია; მხოლოდ მოსკოვმა, ტროცკის პირით, გაილაშქრა ამის წინააღმდეგ.

ქართველი ერის დღევანდელი მდგომარეობის სიმძიმე არ უნდა გამოგვაბაროს მის მომავლის სირთულე. აქ არის სიწირედ საჭირო განსაკუთრებული სიფრთხილე და პერსპექტივების ნათლად წარმოდგენა. ჩრდილოეთის საფრთხემ არ უნდა მიჩქმალოს სხვა სამიშრობაც. როგორც იტყვიან, ოთხივე ფეხზე დაჭედილი უნდა ვიყოთ, რომ სისწორით დაგვაფასოთ მოვლენები. ჩემდათავათ გეტყვით, რომ ბოლშევიზმის დამარცხება საქართველოსათვის რუსეთის საფრთხეს დიდი ხნით გაანელებს და ყოველივე ეჭვს გარეშეა, რომ რუსეთის მთლიანობა რეჟიმს თან გადაყვება; ის, რაც დღეს ფიქტია, ზვალ ტირანის ლიკვიდაცია მას რეალობათ აქცევს და ვერაფრითაა ძალა რუსეთის დაშლის პროცესს ვერ შეაჩერებს; „ველიკორუსია“ დიდი ხნით ამერიკის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მონობაში ჩავარდება; რუსეთს, დღევანდელი გერმანიის მდგომარეობა (უფრო მეტიც) მოეღის. ამ ისტორიულ განაჩენს ეს ქვეყანა ვერ აცდება. გთხოვთ ეს დაიმსახუროთ!

სულ სხვა სურათი მესატება მომავალში სამხრეთით. ოსმალეთის პოლიტიკური და სამხედრო პოტენციალი ძალზე გაიზარდა; კიდევ უფრო განმტკიცდება მისი ავტორიტეტი ომის ქართუხილში; ისლამი რომ ირავება, ამას მხოლოდ ბრმა თუ ვერ ამჩნევს. ამ მიმართულებით გვეჭირდება დიდი სიფრთხილე და ენერგია, რაჭა ამ ძლიერ მეზობელთა პირისპირ არ დავრჩეთ; ინგლისს, თუმცა დაუძლურებულს, არ აუღია ხელი კერძონის პოლიტიკაზე. მის ისლამურ მოძრაობასთან კავშირი აშკარაა (პატარა, მაგრამ დამახასიათებელი დეტალი: მიუნხენში გამოვიდა ჟურნალი „კავკაზი“ კანტიმირ-შამატის ხელმძღვანელობით, მისი პატრონი კი ინგლისის ინტელიგენცია ყოფილა!).

წერილი, ესედავ გამიგრძელდა. მე ამ სტრიქონებში მინდოდა შემეჩერებინა თქვენი ყურადღება ჩვენი ქვეყნისათვის საჭიროებო საკითხებზე. ახალი თაობის ვალია იფიქროს, ნათქვამი შეამონშოს და დასკვნებიც მიუდგომლათ გააკეთოს.

კერენსკისთან და რუსებთან შეთანხმებას ადგილი არ ქონია; ჯერ მოლაპარაკებაც არ დაწყებულა; ერთიც და მეორეც ემიგრაციის საქმეა. მთავრობისათვის, როგორც ასეთისათვის, ამერიკულ კომიტეტს არც მოუშართავს. ქართული ემიგრაცია საორგანიზაციო ხანაშია; 20-21 ამა თვესას საზღვარგარეთელ ქართველთა ყრილობაა მოწვეული; ის აირჩევს ხელმძღვანელ ორგანოს და გადასწყვეტს რუსებთან ურთიერთობის საკითხსაც. მოწოდება და მოწვევის ბარათი ლიგასაც გაგზავნა; ალბათ უკვე ამას გაცნობილხართ. პირადად ჩემი აზრი თუ გაინტერესებთ, გეტყვით, რომ ემიგრაციითა ჭაერთიანების კომპანიაში მონაწილეობის მიღება ქართველებისათვის ყოველის მხრით სასარგებლოა; თუ ანტიბოლშევიკური ბლოკი შედგა (რაც მე საეჭვოთ მიმაჩნია), ომამდე და ომის დროს ჩვენთვის მისი არსებობა ხელსაყრელია. ამერიკელები მომრიგებლის როლში ყოფნა დადებითი მოვლენაა; შემდეგ, შესაძლებელია, ამ როლის გარანტიად შეცვლა მოხერხდეს. თუ შეთანხმება არ მოხდა, ჩვენი საქმის პროპაგანდისათვის გამოვიყენებთ მოლაპარაკების ხანას: კარგათ ვიცი ამერიკული კომიტეტის ასავალ-დასავალი; მისი შემადგენლობა, მიდრეკილება და ბერეი სხვა რამე, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მისი გამოყენება ჩვენდა სასარგებლოთ მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენს უნარზეა დამოკიდებული.

ამერიკაში არ ვიმყოფები, მაგრამ ეს მე ხელს არ მიშლის ამ ქვეყნის პოლიტიკის კურსში ვიყო; აბა მეტს რას ვაკეთებ! ნურავინ ნუ მეტყვის, რომ ემიგრაციითა ჭაერთიანების ცდილ ჩვენ ვნებას მოგვიტანს! ან ხელს

შეუძლია რომელიმე პოლიტიკურ ხალხს; ეს ძალით მოთრეული არგუმენტი. ჩვენ ხომ საქართველოს უფლებებზე ხელს არ ვიღებთ? ჩემთვის არც იმას აქვს ფასი, რასაც გუშინ ამერიკაში ჩასული პირები ინერებიან, ქართულ კავშირებზე ამერიკის მთავრობის წრეებში და სხვა.

მე ვიცი, რომ ჩვენი პოზიცია იქ ჯერ მეტად პატარა და სუსტია და მას უნდა დავდელიხვლით და პრაქტიკულ საქმიანობაში თავის გამოჩენით გაფართოვება და გაღრმავება; ამისათვის, უპირველეს ყოვლისა, ჩვენი ერთსულოვნება და ეროვნული დისციპლინის დაცვა აუცილებელი პირობაა. სამსუხაროდ, ამ მხრივ ჩვენ ორივე ფეხზე მოვიკოჭლებთ.

ძვირფასო დათა, შემძლია დაგარწმუნოთ, რომ არც ერთი ჩემი მოქმედებით ამისათვის ხელი არ შემიწვია. მე 70 წლის მოხუცი ვარ, საფლავში, ვიცი, არავინ არაფერს არ ჩამატანს; ამიტომ მთელი ჩემი ცდა იმისკენ არის მიმართული, რომ ქვეყნის საქმეს უკანასკნელი ჩემი ძალეებით დავეხმარო; მაგრამ, ჩვენდა საგალალოთ, უნდა აღვნიშნო ქართული ემიგრაცია მონამულულ ქაობათ გადაიქცა; მას-უნისმგებლობის გრძნობა თითქმის გაქრა, პირადად ამბიციებშია დაკბენილი; მოიცილეს ის მთელი ასპარეზი და ასევე მთლიანობაში, რა გასაკვირია, თუ ჩვენი მდგომარეობა გაუფუჭებების გზით არ მიდის.

გახსოვდება ყოველი ქარკაჯი, რომელიც ჩემი ძალის შეილური გრძნობები შექმნის შეუღლებს.

მუდამ ერთგული
მპ. გეგეჭკორი
4 10. 1951 წ.

პუბლიკაცია მოგვაწოდა გაერთიანება „მემატიანის“ დოკუმენტების გამოყენებისა და პუბლიკაციის განყოფილები უფრო რესპუბლიკის დამსახურებულმა ჟურნალისტმა

ნიკო ლეკიშვილი:

„გაზაფხული მოვიდა, მდგომარეობა გაუმსოფრდება, მებრძოლ არაპირს დასასურება არ იქნება...“

ალექსანდრე მინდოვ, მივსულიყავი ისეთი ძალაქის მართან, რომელთანაც ვისაუბრებდი ბაქოში. საზღვარიდან, საზღვარიდან, საზღვარიდან... მებრძოლი იმ ძალაქის მართან, სადაც არც შუაშია, არც ფაქალი, არც ტრანსპორტი, არც გათბობა და არც... და არც... საზღვარიდან, არც უამრავი პირ-ქვემო სახე, ბულგარული ადამიანი, მაფანგალა, ჭაჭიანი შუა... და ამ ძალაქს კვამი თბილისი, ხოლო მხარე, მოგახსენებთ, ბატონო ნიკო ლეკიშვილი.

— ბატონო ნიკო, იმედი მაქვს, რომ თქვენც ჩვენთან პირობებში ცხოვრობთ. ბევრ მტკივნეულ და რთულ საკითხთან დღეს ერთ-ერთი მტკივნეული მდგომარეობა ითბობს. რაც, ხდება. ამაზე წუ ვილაპარაკებთ, ეს ისედაც ცხადია. ვისაუბროთ იმის შესახებ, თუ რა იქნება მომავალში, თუ გაიმსოფრდება რამე, დაიწყეთ ელექტროენერგია...

— მაგაზე, პასუხის გაცემა არ შემოიღია იმიტომ, რომ ენერგოსისტემა არ შექმნილია. ქალაქი მომხმარებელია ისევე, როგორც ყველა. ყოველდღიურად გვჭირდება 15 მილიონი კილოვატსაათი ენერგია (მხოლოდ მოსახლეობისთვის), დღეს კი მხოლოდ 3.8 მილიონი იყო.

— არის თუ არა მერიაში რაიმე მაკორინდინებელი ან მაკონტროლებელი, თუნდაც, განყოფილება, რომელიც ამას კურირებს?

— არა. უბრალოდ, ჩვენ ვიკრიბებით ენერგეტიკოსებთან ერთად. სიტუაცია მძიმეა. პესების ტექნიკური მდგომარეობა ძალიან ცუდია. ერთადერთი იმედი ის არის, რომ გაზაფხულზე მდინარეებში წყალი მოიმატებს. ელექტროსადგურები ამუშავდება და ვითარება, შეიძლება, გამოსწორდეს.

— გარდა იმისა, რომ მდინარეებში წყალი ჩადგება, სახელმწიფოებრივ დონეზე არაფერი კეთდება?

— მოაგრობაში კერძოალიშვილი კურირებს ამ საკითხებს. ყოველ დღე ტარდება შეტაკის სხდომები, რომელშიც ჩვენც ვიღებთ მონაწილეობას.

— თუ თქვენ ამ სხდომებს ესწრებით, ალბათ, რაიმე დასკვნის გამოტანა შეიძლება. კი იკრიბებიან ყოველ დღე, მაგრამ რა ქმედითი და კონკრეტული ნაბიჯები იღებენ მდგომარეობის გამოსწორებად?

— ჯერჯერობით, ქმედითი ნაბიჯებს მე ვერ ვხედავ. ჩვენ თუ გვინდა, რომ მომავალი ზამთარიც ასეთი არ იყოს, დღეიდანვე უნდა დაიწყეთ სერიოზული მუშაობა თბოელექტროსადგურებში. წესრიგში უნდა მოვიყვანოთ პიდროელექტროსადგურები. მოშლილია ავტომატიკა, ამის გამო, რომ არ არსებობს ავტომატიკა, არ არის დისკიპლინა. ამ დეფიციტის გამოსწორებას ვერც ვხედავ. როდესაც დისკეტური წყვეტს ამა თუ იმ უბანში ელექტროენერგიის ჩართვას, უსინდისობა იწყება. წესით, ასე უნდა იყოს: როცა ჩვენ 15 მილიონი კილოვატსაათი გვჭირდება, ავტომატიკაში ეს პროგრამა უკვე ჩადებულია და თავისთავად ხდება საჭირო ჩართვა და წართვა. ვთქვათ, 10 მილიონზე ნაკლებად... აქ უკვე სხვა სქემაა და ჩვენს აპარატს, და არა, კომპიუტერს ვიძლეო ნიკო ლეკიშვილი, რომელიც ცენტრალურ ჩამოთვლილთან დგას. ასეთ დონეზე ენერგოსისტემა ვერ იმუშავებს.

— ერთ-ერთი ასეთი გათიშვის დროს გაერცხლდა სხა, რომ ეს დაეწინა იყო. რა ინფორმაცია გექვს ამის შესახებ?

— იმ დღეს იქ ვიყავი. მიმდინარეობს გამოძიება. ერთმა პიროვნებამ, რომელიც დაკავებულია, ერთის ნაცვლად მეორე გამოართო და მთელი რესპუბლიკის ენერგოსისტემა გამოითიშა. შემეშალაო. — ამბობს. ეს ძნელი დასაჯერებელია იმ კაცისგან, რომელიც მრავალი წელია ენერგოსისტემაში მუშაობს.

— ენერგოსისტემა თქვენ არ გეკუთვნით, ტრანსპორტი?

— ძალიან რთული მდგომარეობაა. ჯერ ერთი, შეზღუდულობა ძალიან შემცირებულია. პრივატიზაციის პროცესისას მძღოლებმა შეისყიდეს მანქანები. ამას გარდა, საწვავის დეფიციტია. ჩვენთან 3000-ზე მეტი ტაქსი იყო. ახლა არც ერთი აღარ არის. ყველა გაყიდულია. პრაქტიკულად, ტაქსების პარკი

აღარც არსებობს. რაც შეეხება ავტობუსებს — აქაც რთული ვითარებაა. თავის დროზე არაფერ იზრუნა ავტობუსების ტექნიკურ გამართვაზე. რამაც კიდევ უფრო დაამძიმა სიტუაცია. ახლა ჩვენ ასეთი გზით მივდივართ: შემოვლენ კომერციული ავტობუსები და მერე მათ როგორმე გადავყვანთ აირზე. — თქვენ ფიქრობთ, რომ კომერციული ავტობუსები ტრანსპორტის პრობლემას მოხსნის?

— ნაწილობრივ მაინც. თბილისში ტრანსპორტი რომ იდეალურად ავაშუშოთ, დღეში 400 მილიონი კუბონი გვჭირდება: (მარტო საწვავისთვის). 10 დღეში, 4 მილიარდი, წელიწადში — ტრილიონადე გამოდის: ყველა მგზავრმა რომ აიღოს ბილეთი, ეს ხარჯების მხოლოდ 3 პროცენტს ფარავს. ამიტომ, უმჯობესია, ეს დოტაცია ხალხს მივცეთ...

მოგახსენეთ უკვე: აღარ არის ტაქსი, დარჩენილია მიკროავტობუსების მხოლოდ 20 პროცენტი. აღარ არის საგარეუბრო ავტობუსები. აირზე მხოლოდ 40 ერთეულის გადაყვანა მოვახერხეთ, რადგან დაბალი სიჩქარის გამო არ მუშაობს ირი გასაბრათი სადგური. ასევე, ელექტროენერგიის დეფიციტის გამო არ მუშაობენ ტროლეიბუსები, თორემ ჩვენ დღესვე შეგვიძლია 100 ტროლეიბუსის გამოყვანა ხაზზე. ეს დიდი შედეგით იქნებოდა. 20-25 მარტისთვის, ყოველგვარ, სასიცოცხლო თიხეტებშია და მოსახლეობის მდგომარეობა ცოტათი მაინც გაუმჯობესდება.

— აკონტროლებს თუ არა მერია ტრანსპორტის ფასებს?

— თუ ჩვენი დაფინანსებით არის, კაკონტროლებთ. ეს გახლავთ მეტრო და 12 მარშრუტი. დანარჩენი ავტომატიკის შეწყვიდულია და პატრონი სახლგარეშ მგზავრობის ფასს.

— როგორ განესაკეთოთ, რომელია მერიის და რომელი — კერძო ტრანსპორტი?

— წესით, კომერციულებს წარწერა უნდა ჰქონდეთ — „კომერციული“.

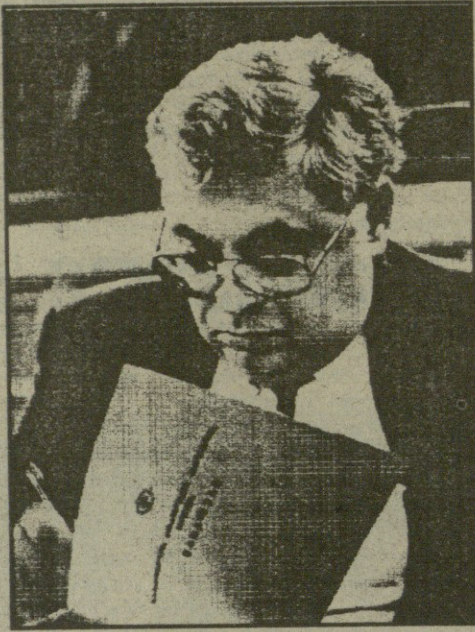
— ტრანსპორტში, ალბათ, მეტრო ცალკე საკითხია.

— მეტროშიც უმძიმესი მდგომარეობაა. როცა ელექტროენერგია ითიშება, იმის გარდა, რომ მეტრო ჩერდება, კიდევ ერთი უბედურება ემატება — ტრასები იტბორება. მეტროში ელექტროენერგიის გამართული მუშაობისას 24 საათის განმავლობაში მუშაობს სპეციალური წყალსაქანი დანადგარები, რომლებიც ტუბმაგვან მეტროში ჩამდინარე გრუნტის წყლებს — მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში ასეა. როცა მცირე რაოდენობის ელექტროენერგიაა, სიხშირე ეცემა. დენი შეიძლება იყოს, მაგრამ მეტრომ ვერ იმუშავებს.

— და მაინც, რა პასუხს იძლევა ქალაქის მერი იმ პრობლემებზე, რომელიც არსებობს. ეფიქრობ. თქვენც უნდა გიჭირდეთ იმის თქმა, რომ არ გაქმედდებით ენერგოსისტემა, ტრანსპორტი...

— ტრანსპორტი როგორ არ გაქმედდება. მაგრამ მე, აი, ასეთ პასუხს გავცემდი: ყველა ნორმალურმა ადამიანმა, ცოტა მაინც თუ რაიმე გაეგება ამ ქვეყანაზე, უნდა იცოდეს, რომ არც ერთი ქალაქის, არც ნოუ-იორკის მერს, არ შეუძლია ენერგობრობლემების გადაჭრა. ეს სახელმწიფოებრივი პრობლემაა და მისი გადაჭრა სხვას არავის ძალუძს. ქალაქი მომხმარებელი და გამანაწილებელია. როცა იმ ჩვენთვის საჭირო 15 მილიონ კილოვატსაათს მოგვცემენ და ვერ გავანაწილებთ, მაშინ მომთხოვონ პასუხი.

— ვილაკამ ხომ მაინც უნდა აგოს პასუხი? — საქენერგოს ხომ ჰყავს ხელმძღვა-

ნელობა?! მოაგრობაში ხომ არის ვიცე-პრემიერი, რომელიც ამ საკითხებს კურირებს?! ვილაკამ მართლაც ხომ უნდა აგოს პასუხი, ამ მდგომარეობაზე რომ მივედით?! ჯერ გოდევ შარშან, თებერვალში დაწერე (მე თვითონ ენერგეტიკოსი ვარ და ცოტა რამ მესმის) ხუთგვერდიანი მოხსენებით ბარათი. მიემართე ხელისუფლებას, მოაგრობას და დაწერე ის, რაც დღეს ხდება. ვთქვი, რომ თუ ჩვენ დღეს (ანუ მაშინ) ამას არ გავაკეთებთ, მოხდება ეს, ეს, ეს... ზაფხულში მეორე ასეთი წერილი დაწერე. ყველაფერი იყო აღწერილი: რომ არ იქნებოდა წყალი, ელექტროენერგია, გათბობა... ის სამუშაოები, რასაც ზამთრისთვის უნდა გავაკეთოთ, არ ჩატარებულა. პარლამენტის სხდომაზე, დეკემბერში, გამოვიდა საქენერგოს ხელმძღვანელობა, მოაგრობის წარმომადგენელი, რომლებმაც თქვეს, მაზოთის მალე მივიღებთ და კარგად ვიქნებით. იქაც გამოვედი და პარლამენტის ტრიბუნიდან აღვნიშნე, რომ ეს ყველაფერი ელემენტარული სიცრუე და დროის გაყვანაა. თუ გარდაბანში (თბილისის) არ ჩატარდა ძალიან სერიოზული სამუშაოები, მომავალ წელს ისიც აღარ იქნება, რაც ახლა გვაქვს. თბილისს 3 მილიონი კუბური მეტრი გაზის ნაცვლად აის ვაძლევთ. გამოყენების კოეფიციენტი კი დაბალია. ჩემი აზრით, ეს დანაშაულია და ამის უფლება კი არ გვაქვს. ყველაფერი იმიტომ ხდება, რომ სისტემა არის დანერგული. ავტომატური რეგულირება შეუძლებელია. გაზაფხულად მოვიდა, მდგომარეობა გამოსწორდება, მაგრამ ეს არაფერს დასახურება არ იქნება. ნურავინ დაიბრალებს, რომ დამეძინა ათენა. კრედიტებს რომ ვიღებთ, ხორბლის ყიდვას ვაძლავთ, ენერგოსისტემა მოვაწესრიგოთ. ენერგეტიკული საკითხი, პრაქტიკულად, ყველაფერიან არის დაკავშირებული. აი, ახლა, ამ წუთში, გამართულია ნატახტარის წყალხაღვნი, წიწამური. გვეუბნებიან, რომ 2 საათზე ჩაართვება. მომხმარებელამდე რომ წყალი მივიდეს, ამას 6 საათი უნდა, ეი, მთელი დღე დაიკარგა.

როცა ელექტროენერგია ნორმალურად მიეწოდება, ყველაფერი რეგულირდება... ამ წუთში მე-7 პურის ქარხანა გაჩერებულია. სანამ თქვენ შემოხვდით, ვერცაფერი, მინდოდა გამეგო, ამუშავდა თუ არა... გუშინ, 11 საათის განმავლობაში არ მუშაობდა, მე-8 პურის ქარხანა, რომელიც უშვებს 110 ტონა პურს. ეს ფაბრიკაში გომეცხვარი პურის ერთი მეოთხედია. ელექტროენერგიის დეფიციტის გამო ქარხნები გაჩერებულია. ადამიანები არ მუშაობენ, არ აქვთ შრომის. ეს უკვე სოციალური პრობლემაა. აი, ამას აკეთებს ენერგეტიკა...

— ქალაქში დღეს აღრიცხულია 70 000-მდე ლტოლვილი. მდგომარეობა რთულია და ძნელად მართვად. მერიას თუ ესემა მოსახლეობის ფქვილით და პურით დაკმაყოფილება?

— ესემა და საკმარისიც არის. აქ ისევ ელექტროენერგიაა მთავარი. გუშინ 17 ტონა პური გაუფუჭდა, ეს 51 000 კაცის საწყობია... მოკლედ, თუ გნებავთ, დიდი შრიფტით აწვევთ: არანაირი პრობლემა არ იარსებებს, თუ ელექტროენერგიის პრობლემა მოგვარდება.

— ამბობენ, პურის ფასი გაიზარდა...

— არის ასეთი აზრი. მე კი იმის მომხრე ვარ, რომ პურს თავისი ფასი ედოს და მოსახლეობას მივცეთ ფული. სახელმწიფო ორგანიზაციების დოტორების სისტემა არასწორად მიმართა...

— თქვენ თვითონ ხედავთ, ალბათ,

როგორი სანიტარული მდგომარეობაა ქალაქი, — დიას. ისევ ენერგოსისტემა უკაქვს 100 მანქანა, რომელიც ქალაქის ცენტრში, უკვე 19 დღეა, ვერ დავტენეთ. ელექტროენერგიის დეფიციტის გამო, აირის გასაბრათი სადგურები არ მუშაობს.

— შევოვებო? — აღარ არიან. ხელუფლის პრობლემაა. მაგალითად, ზაბარბრუკენში შევოვებს მუნიციპალიტეტის თავმჯდომარის დონის ხელუფალი აქვს. 30 000 კუბონად არაფერი აურევს ნაგავში ხელებს. ბევრმა ქურომა დატოვა საკარტელო. თბილისში ქუროების 99 პროცენტი ჰქონდა ამ საქმეზე მონაწილეობა. მთელი ოჯახები მუშაობდნენ დასუფთავებაზე. თბილისში არც ერთი ქართველი არ არის, რომელიც ნაგვის მანქანაზე დაჯდება. დასუფთავების პრობლემას, დღევანდელი გადასახედიდან თუ შევხედავთ, არანოდეს ეშველება. გერმანიაში ჩემი ყოფნის ერთ-ერთი მიზეზი ისიც იყო, რომ ჩამოვიდეს ეს ხალხი, რათა ნაგვის გადამამუშავებელი ქარხნის მშენებლობა დაიწყონ. თვითონ ნაგვის გამტანის ამოცანა მარტო ხელუფალი არ უნდა იყოს. ის რაიმე წარმოებასთან უნდა იყოს დაკავშირებული — უნდა დაინტერესდეს, რომ ნაგავი მოიპოვოს. მაგრამ ასეთი ქარხანა რამდენიმე წლის პერსპექტივაა, იგი 4 ზღახელების პროდუქტს გამოუშვებს.

— სანამ ვე მოხდება, თუნდაც ყველაზე პრიმიტიულ გამოსავლს ხომ ვერ დავისახელებთ?

— ნაგავი უნდა გაეიტანოთ და გაეიტანოთ კიდევ. შემოსული ბენზინისა და ნავთობპროდუქტების ნაწილი სწორედ ქალაქის დასუფთავებას მოხმარდება. ყოველ შემთხვევაში, რეალური იმედები არის... ერთი ზანტერესო კომერციული სტრუქტურა გამოჩნდა, რომელსაც ჩვენ ერთი-ორ რაიონს გადავცემთ. ჩვენ ვისდით ფულს, ისინი თვითონ ამყარებენ კონტაქტს მოსახლეობასთან, აიღებენ ორ რაიონს და დაასუფთავებენ. ჩვენი მხრიდან კი ამ კომერციულ სტრუქტურას გადასახადებს შევუძლირებთ. ამაზე ჩვენ თამამად უნდა წავიდეთ — ვინც დაეხმარება კულტურის, სპორტის, ან რაიმეს ააშენებს — გადასახადებიდან უნდა გათავისუფლდეს.

— ახლა რომ გისმენთ, იმდენი პრობლემა (რომელიც ან მოგვარდება, ან არა), რომ თქვენს ადგილზე გაიმჩნებოდა სურვილი, დაეჭირა ყველაფერი და წავსულიყო.

— ყოველ დღე მინდებდა ასეთი სურვილი.

— მერე, რა გეშლით ხელს?

— რა ვიცი. სინდისი, ნაშუი, იმედი...

ეს დამოკიდებულია საერთო ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. ჩვენ ისევ ძველებურად ვმუშაობთ. ვერ წარმოვიდგენია, რომ სახელმწიფო პრობლემა კერძო სტრუქტურაში შეიძლება შეასრულოს... სხვათა შორის, იმ კრედიტებს, სახელმწიფოებრივიდან რომ ვიღებთ, კერძო სტრუქტურები აგზავნიან. ყველაფრის მართვა სახელმწიფოს არ შეუძლია. 1988-90 წლებში ქალაქის საბჭოს თავმჯდომარე ვიყავი. სულ არ ვიცოდი, რამდენი ბუნებრივი აირი და ელექტროენერგია შემოდიოდა, რამდენი პური ცხვე ბოდა...

— აბა, რაზე ფიქრობდით?

— აი, იმაზე, თაუში რომ თქვით — რამდენი მადრევიანი და სახლი აგეშენებინა.

— დღეს თუ შენდება რამე ახალი თბილისში?

— არაფერი. მხოლოდ დანგრეული და დაწვარი სახლები...

— ესე იგი, ეს არის ქალაქი. სადაც არაფერი შენდება?

— სახელმწიფო სტრუქტურები არაფერს აშენებენ...

— რამდენი საათი გძინავთ?

— არ ვიცი. წუხელ საერთოდ არ მეძინა, პესზე ვიყავი...

— მოკლედ, თქვენც ამოვარდით გრავიკიდან?

— ვერა გამოდის...

საუბრიდან ერთი დასკვნის გამოტანა შეიძლება. ჩვენი ყველა ბაზაშირი ელექტროენერგიის ნაწილობრივ ბრალად. ენერგოსისტემის დაკარგვა ქალაქის მერიას საკუთარი ძალაშით არ შეუძლია, ამა რომ, ძალაქისთვის ერთი ბაზონალა დაგვანია: ზღაპრის არ იყოს — იაშვოს კათილი ბოგორა, რომელიც იშვლის, ნათურებს კირიდან ცაცხლს შაფრამპვს და ჩაგანაგულ ძალაქს ბაჩახახახახს.

დიდი სიხარული

ავაზრენ გულში დამწყვედულ იმედს.
დამქროლეს თითქოს პირველ მერცხლებმა...
და ფიქრი მძიმე ტყვიაზე მძიმე.
დამცვივა მერმე ძვირფას ლექსებად.
და ლექსი იტყვის სიხარულს მხოლოდ.
რომ გახსნილ გულმკერდს ცეცხლი მოედოს.
რომ ვიწრო ძარღვებს ჩაუდგეს კრულია.
როგორც თრობა და როგორც კოიტუს.
მჯერა მზისა და მზის ბრწყინვალეობის.
ესლა სიცოცხლის ერთი ნდობა ვარ
და დაცვენამდე ღია თვალებით
მთლად სიხარულად ვიგრძნობ მომავალს.
მკერდში დამწყვედულს ავაზრენ იმედს.
დამქროლეს თითქოს პირველ მერცხლებმა
და ფიქრი მძიმე ტყვიაზე მძიმე.
დამცვივა მერმე ძვირფას ლექსებად.

როცა არაფერს ამბობენ

მოვარე ეშვებოდა მძინარე ბაღში.
წრდილები იდგენ და გარბოდენ;
ქარი და ფოთლები დამშვიდდენ მაშინ
და აღარაფერს ამბობდენ.
იდგენ და გარბოდენ არჩეულ რიგით
წრდილები მძინარე ბაღში...
და როცა დუმილი დამძიმდა არგულივ.
შენ ღია თვალებით უსმენდი მაშინ.
თვალებში ზღვა იდგა ღია და გაშლილი.
ზღვაზე კი სხივების მოქცევა...
და მუხლის მოხრამდე ჩამდგარი ზღვაში
ქალივით შიშველი ოცნება
და ღია თვალების მოკლეძარე ზღვაში
ტალღები იწვეს და გარბოდენ...
შენ ასე გიყვარს: უსმენდე მაშინ.
როცა არაფერს ამბობენ.

* * *

ფერადებად დამსხვრეული მზე განვეწინ
და ქვეყანა მზის ღაქებით შენაფერი.
შენ იტყვი: სიზმარია ჩემს გარშემო.
სიზმარია, სიზმარია ყველაფერი.
გრძნობდი მუდამ: დაღლილ თვალებს
ლანდი ლანდზე
გვერდის, როგორც ჯვარს თობდა...
სულერთია: სულ სხვადასხვა ფერი სწანდეს
და გულივით უფიქრეს ყველგან არსებობა.
სულერთია: სულ სხვადასხვა სახელების
გრძელი რიგი.
ვარსკვლავები ცის თაღებში შენაფერია...
შენ ერთი ხარ და შენს ირგვლივ
სიზმარია, სიზმარია ყველაფერი.
და იტყვი: შენს გარშემო
თუ ფიქრი და სიზმარია ყველაფერი.
უფრო მეტი ბრწყინვალეობის მზე განვეწინ
და ქვეყანა უფრო ძვირფას ფერადებად შენაფერი.

* * *

დაბადებიდან სიკვდილამდე მიხვალ, დაცდი.
თვითონ ღმერთით თუ ხარ ძლიერი...
დახედავ მიწას: სახეს არი ხალხით,
მაინც კი
უდაბურია, უკაცრიელი.
დაბადებიდან სიკვდილამდე მიხვალ, დაცდი.
რომ თვალწინ ისევ წაიბრუნე ძველმა დროებმა;
მოუხმენ მიწას: გრგვინავს, შუთთავს ცის ქვეშ
და იცი —
ეს სასაფლაოს დუმილია და მუდრობა.
დახედავ მიწას: გააოცებს ძველი მსგავსება,
გინახავს გახსოვს და ნაცნობი იცან იერი;
დახედავ მიწას: სახეს არი მიწა, სახესა
და შენ გაოცებს სივარდილე.
დაბადებიდან აგრე იყო და უცნაურად
შენ სიკვდილამდე აგრე იყო და უცნაურად.
შენ ფეხკრეფით დადიოდი და უსმაროდ.
რომ უდაბნოში მოგესმინა ჩუმი ძახილი.

* * *

მოთავდა დღე და დღეა დაისად,
თვალებში გაწვა ფერი — ნაცარი...
მზისკენ წასული მზეი დაეცა, —
იყო სიკვდილი უზარმაზარი.
ჩვენ იმ სიკვდილზე შავებს მოვისხამთ
და იმ საულავზე სანთლებს მივიტანთ,
დავვადებთ ფეხზე, გიტყვით გლოვის ხმას,
როგორც ზარები ეკლესიიდან.
დავვადებთ ფეხზე — ისევ და ისევ
პოტყვით სიმღერას და ვიტყვით სევდას,
რომ მიდიოდა სიცოცხლე მზისკენ
და რომ დეცა ადრე და მზემდე.

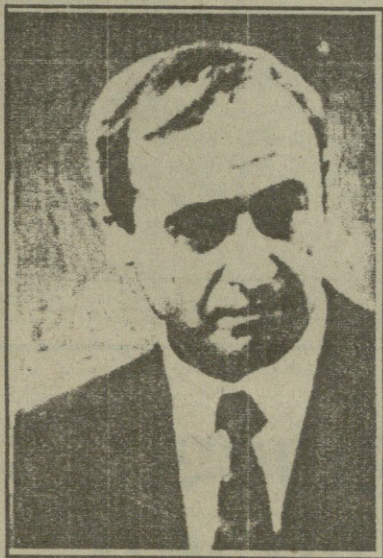
ავაზრიალებთ შავებს ფარდებად,
დავაქრობთ სანთლებს — მორნა, რაც არის...
და იმ საულავზე ძეგლად დადგება
ჩვენი წუხილი უზარმაზარი.

სანდაზმული ფიგნები

გულნათხრობილი დიმილით უშვრ
ხანდაზმულ წიგნებს, როდესაც გაშლი...
შემოგანათებს დადარულ შუბლზე
ჩაუჭირებული თვალები ბავშვის.
ისეთი გრძნობა გქონდა ხანდისხან,
ბებური წიგნი რომ გაგიშლია,
დაცვარულ მინდვრად თითქოს გადისარ
აკვამლებული ქალაქებიდან
მკერდგაღვლილი და ფეხშიშველია.
გარდასულ სიზმრებს დაუბრუნდები.

ქართული პოეზიის მცირე ანთოლოგია

სურათი ეკანამეს ჩვენი სასო-
ვადობა უწირატესად იც-
ნობს, როგორც უიღოსო-
ფოსს, ვინა წიგნებიც რუსე-
თსა და იანონიამიც კამოქ-
ვეწებულა. ნაკლებად არის
ცნობილი მისი ჰოეტური
მემოქმედება, რამაც, ავრეთ-
ვე, ძლიერად სახინოდება
სურათი ეკანამის უჩვეულო
ნიჭიერება. ვიანსონის რსე-
ულ ლექსებს "ს. ეკანამის
ჰოეტური კრებულიდან
„თვალჯახელილი სიზმრე-
ბი“.

წარსულის წრდილებს ეთამაშები...
წიგნია — როგორც მინდვრის სურნელი
და საუბარი ბოძენი ბავშვების.

ბეთოპენი

თვალვით ერე პქონდა და უცნაურად
დაყრუებული ნაკეთი ყოველი;
ასე მგონია, უზარმაზარი სულის ხმაურით
დაყრუვდა ბეთოპენი.
ასე მგონია, მოვწყდები და მიწას ვეთხოვები.
მივდივარ მზისკენ და ღრუბლები გადავიარე...
და ერთადერთი მაშინ მჯერა ადამიანის,
როცა მესმის ბეთოპენი.
მაღალი ბეთოპენი.

მისი სიკვდილი

ბინდით დამძიმდა გზა უცნაურად
და თვალებით დაქვრენ იები...
იყო უსიტყვო და უსმარო
შენი სიკვდილი და რექიეში.
დაგინა სიტყვა და საუბარი
და ძარღვებით დაწვედნ სიმები...
იყო უსიტყვო და უსმარო
შენი სიკვდილი და რექიეში.
გახსოვდა მაინც შენი მზისდარი:
გზრდიდნენ სიზმრები ძვირფას დებივით;
თვალვით უსკერზე ყველა სიზმარი
დაგინა დაღწეულ სიზმალდებივით.
გინდოდა გეთქვა ერთი ზღაპარი.
გინდოდა გეთქვა ერთი იმედი...
დაგინა ლექსი და საუბარი
და ძარღვებით დაწვედნ სიმები...
იყო უსიტყვო და უსმარო
შენი სიკვდილი და რექიეში.

* * *

მიყვარდი როგორც ლექსის სტრიქონი
დაუვიწყარი და წინანდელი...
არ ვიცი, შენში მე მოვიგონე,
თუ სილამაზე იყო ნამდვილი.
მიყვარდა არით ჩანაფიქრალი
და ბინდიანი თვალწინის ძილი.

იყავი როგორც შუკი მიმქრალი
და მოსროლილი მოვარისგან წრდილი.
იყავი როგორც ოცნება ერთი
დაუვიწყარი და წინანდელი,
იყავი ქალი და მაინც შენთვის
უცხო არ იყო აზრი ნათელი.
მიყვარდა შენზე ლექსის სტრიქონი
გულს ჩარწინილი მიმქრალ ლანდივით...
არ ვიცი, შენში მე მოვიგონე,
თუ სილამაზე იყო ნამდვილი.

* * *

ზღვა იყო ისეთი:
ტალღადარწვეული, უსასრულო, გაუგებარი.
ნაპირთან ვისხედით —

მე და მეგობარი
ზღვისფეროვანება.
და შრილებდა წყნარი საღამო.
მე გული მქონდა მართლაც ზღვისებრი.
აი, ისეთი:
ტალღადარწვეული, უსასრულო, გაუგებარი —
ზღვისფეროვანება წრდილოელი ქალისა გამო.
და შრილებდა წყნარი საღამო.

* * *

მხერაში მუდამ დაჟინება.
გული — ათასი ეკვს მზიდველი...
კაცი გვონია საშინელმა.
თუძვა ძვირფასი და მიმზიდველი.
თითქოს სხვა არი კიდევ სამყარო.
სხვა საიდუმლო არი დაცული.
დაყვარულია ყველა კაცებში
სხვა, უფრო სამდიდროსა, კაცური.
ძვირფასი ბაღლი, მე მიხარია
აღტაცებამდე.
თუ ჩემშიც შენთვის საოცარია,
მუდამ რითმებით რომ გესაუბრო
ამ, სიყვარულით გატაცებაზე.

* * *

შენ ყველა გქონდა, ვერ დაუფასე
ცხოვრებას შენი ბრწყინვალე ეშხი...
როგორც სახმისი გაშლილ სუფრაზე,
ისე გადახვალ ხელიდან ხელში.
მე მენანება შენი თვალები
და ნაპერწკლები შენი სულისა.
ჩვენი წარსულის გზა ნაწვალეები
და ფერადები გარდასულისა.
მისთვის მოგხედავ ნელი ტკივილით,
დამრჩები ფიქრად და საღმკსოდა,
რომ დამშეული ხორცის კვილიში
შენ ჩემი სულის ხმები გესმოდა.

* * *

მკერდმოქარგული ზღაპრები.
ფროები ატყვილ გრივალთა...
შენი თვალები შავნელი
მიყვარდა, მახსოვს, მიყვარდა.
სახისხლოდ გადაცვნილი
გუნდი არწივთა მყივართა,
სიცოცხლე თავაწვევტილი —
მიყვარდა, მახსოვს, მიყვარდა.

* * *

(სოფელში)

გულადმა წევხარ...
ტოროლას განაფრენს
და უშვრ ზეცის თავსა და ბოლოს...
არაფერს იგრძნობ, არც იტყვი არაფერს.
მიწად დაცემული წრდილი ხარ მხოლოდ.
გულადმა წევხარ და ხეზე ფოთლები,
დაოქროვილი მზის შადრევნებით
ისეა, როგორც უსიტყვოდ მშფოთველი
ნაკლწულარი ხელის მტევნები.
გახედე მაინც: ფერებით რადარა
მზე არი დაღვრილი და ზეცად ჩახმული...
აქ ყოველ ხის უკან, კით ბაღლი აპარა,
ჩაგსაფრება შენივე წარსული.
გახედე მინდორსაც მზისფერად დანაფრს
და სახლი ბაღლობის ოცნებად დადგმული...
არაფერს იგრძნობ, არც იტყვი არაფერს
შენ სიყვარულმა გაგანადგურა.

ომის შემდგომ წლებში სოლოლაკის უბანზე თავისი მკვიდრად ნაგები სახლებითა და მყუდრო ქუჩებით, აფურული ჭიშკრებით, მარმარილოს გრილი სადარბაზოებითა და ეზოში შესასვლელი ნახევრად ჩაბნელებული გვირაბებით ერთგვარი სტაბილურობის განწყობილებას ჰქმნიდა. აქ არ გააყვადათ ახალი პავსტრალები, არ აშენებდნენ ახალ ახლებს და ამიტომ ინდუსტრიული კრუზინი არ მოისმოდა. წერეთლის, პაჩაბლის, ლერმონტოვის, საბა-სულხანისა და მიმდებარე ქუჩების მკვიდრი ჰაბუკები, რომლებიც ამ უბნის ქართულ სკოლაში სწავლობდნენ, მოედნიდან ამოშავალი მთავარი ქუჩის დასაწყისში სოკო-შადრევანთან იყრიდნენ თავს სადამოკებით და ათასგვარ ამბებზე მასლათობდნენ. უნდა ვთქვა, რომ თემა ამ მასლათისა ყოველთვის ფეხბურთსა და „საგაყვაცო საქმეებს“ არ შეეხებოდა. ხანდახან უამთი დიდ მწერლებს, ფილოსოფოსებსა და პოეტებს გადასწვდებოდა და თქვენ წარმოიდგინეთ, რუსი და ევროპელი პოეტების ოთხ ენაზე გახმინებული ციტატებიც კი ისმოდა (ასეთი ციტატები იყვნენ შორის).

ამ სოკო-შადრევანთან ზოგჯერ შეგებოდა ხოლმე ერთი დახვეწილი არგონის ჰაბუკი, რომელსაც არ ეყვარდა ხმაოალი ლაპარაკი და კამათი, საგრძნობად თავისი ამხანაგები. იგი ევროპული კითხულობდა, გულმოდგინედ სწავლობდა გერმანულს, თუმცა არცერთი „ჭურჭი“ საქმიდან არა ყოფილა გამოტყუებული: კარგად თამაშობდა ფეხბურთს, მეგობრებთან ქეფსაც არ აკლდებოდა. თითქოს არც არაფრით განსხვავდებოდა ინტელიგენტურ ოჯახებში აღზრდილი ამ უბნის სხვა ყმაწვილებისაგან, იმას არ მივატევებდით ყურადღებას,

რომ მას რადიკალიზაციის დიქციონერი, ბურჟუაზიის მწერა და თითქოს ფიქრით შეტეხილი სახე ჰქონდა. იგი ჩართული იყო და არც იყო ჩართული ამ ყოველდღიურ „ბიჭობაში“, მას ყოველთვის ახლდა ერთგვარი დისტანციის გრძნობა იმისადმი, რაც მის გარეშე მოხდებოდა. უფრო გვიან მივხვდი, მისი გონება დაეინფიცირდა და გამუდმებით იყო მიჯაჭვული რაღაც ღრმა და ძნელად

ბაზე უფრო რთული საქმიანობა (ზ.კ.). სიჭაბუკეში ზურაბ კაკაბაძე ჩვენი თაობის ერთ-ერთი აღიარებული პოეტი გახლდათ. იგი ზეპირად წერდა თავის ლექსებს და შემდეგ უცნაური, „ბლაჯინა“ ხელით იწერდა ცალხაზიან რვეულში. ეს იყო ძლიერი და მაშინ სრულიად უჩვეულო ლექსები (ეს ლექსები, ჩემი აზრით, ახლაც უჩვეულოა), რომლებიც ჩვენში, მასზე ერთი-ორი წლით უმცროს

მის ლექსებში მკვეთრად გამოიყოფოდა სილამისეული, შინაგან, პერსონალური ნიშანდობლივი განწყობილებები, რომლებიც ინტელექტუალიზმის ძლიერი ტვირთით არის აღბეჭდილი. ეს ინტელექტუალიზმი არა მარტო მისი პიროვნული თვისება იყო, არამედ გაცნობიერებული ტენდენციაც, რაკი შეუძლებლად მიაჩნდა პოეტური ნიჭისა და აზროვნების გათიშვა. ამ ლექსებში მინიმუმამდე დაყვანილი ემპირიული ქვეყნის ტერაფორმები, სამაგიეროდ ფიქრისმიერი ქვეყანა უჩვეულო და ძლიერი ხილვებით არის გამოსახული. მათში უხვად არის გაბნეული ინტროსპექტიული გეზით მომართული პოეტური შთაგონების დახვეწილი სურათები და რბილი ნახევარტონებით შეფერილი განცდები.

ზურაბ კაკაბაძის ათიოდე ლექსი ამ ოცდახუთი წლის წინ დაიბეჭდა „მნათობში“, რომელსაც მაშინ სიმონ ჩიქოვანი რედაქტორობდა. 1958 წელს, ამავე ჟურნალში გამოქვეყნდა რილკეს მისეული ლექსების თარგმანები. ამ წიგნში წარმოდგენილი ლექსების დიდი უმრავლესობა 1945-52 წლებშია დაწერილი, მაშინ როცა, გალაკტიონის გარდატეხილი სტრიქონი რომ მოვიშველიო, არ გემდურადით არაფერი სინამდვილეს. ამ დროს ზურაბ კაკაბაძე 20-25 წლის ჰაბუკი გახლდათ.

ერთხელ კიდევ გადავთვალეთ მისი უცნაური ხელით გადაწერილი რეკვირები, რომლებიც 30 წლის წინათ მქონდა წაკითხული, და მწარე სინანული დამეფლდა: ამ ლექსებმა სწორედ მაშინ დასძლიეს მათთვის უსამართლოდ მისჯილი სიმარტოვე, როცა მათზე ნაკლებ იღბლიანმა ავტორმა სამუდამოდ შეაბიჯა მარტობის უსასრულო საუფლოში...

თამაზ ჩხენკელი

ზურაბ კაკაბაძე

შესამეცნებელზე, იმაზე, რის შესაცნობად ათასი წლის ფიქრიც არ კმარა. ეს ჰაბუკი ზურაბ კაკაბაძე გახლდათ, ერთი იმთავანი, ვინც ახალ უბანში არ გადასულა საცხოვრებლად, როცა ახალ-მშენებლობათა ბუმი დაიწყო ჩვენს ქალაქში. მისი მყუდრო, ძველი ბინა მოსწონდა თურმე ცნობილ გერმანელ მწერალს ბიოლს, რომელსაც უთქვამს: თანამედროვე ავეჯით გაწყობილი ახალი ბინები კონფორმისტულ სულს ამჟღავნებს, ძველი ყაიდის ბინებში მეტია „ადამიანური“...

ამ „ადამიანური“ გამოძიებელი და აზრით დამფუძნებელი იყო ზურაბ კაკაბაძე, — ევროპული სტილის ფილოსოფოსი, ფართო დიაპაზონის მოაზროვნე, ადამიანის უმტკივნეულებს პრობლემათა მკვლევარი...

არ არსებობს პოეტურ შემოქმედე-

თანამოკალმებში აღფრთოვანებასთან ერთად მისდამი მოკრძალების გრძნობა-საც აღძრავდა.

რა იყო ამ ლექსებში უჩვეულო? უპირველეს ყოვლისა ის, რომ მათში ჩანდა ინტელექტუალურად აღრე მომწიფებული კაცის დასრულებული სოფლზე-ღვა. მის „ფილოსოფიური ხედვით“ აღბეჭდილი ლექსებში განწყობილებათა „ნერვული ვიბრაცია“ და აზრის ნატიფი „ობერტონები“ ხშირად აღსანიშნავია, რომ მის მერმინდელ ფილოსოფიურ ნაშრომებში გაბნეულ ზოგიერთ აზრს, ხილვასა თუ ინტუიციას სწორედ ამ ლექსებში აქვს დასაბამი. ისინი ამ ლექსებში დაშრეებული გონითი ძალი-სხმევითა და მოიზარდნენ. მის ნააზრევში გამომჭვირალი სტილის სანიშნო სიცხადე და სისადავეც აქედანვე იღებს დასაბამს.

რელიგია

ცხოველმყოფელი ჯვარი-პატრიოსანი

ჯვარი ქრისტიანობის მთავარი სიმბოლოა. მას მრავალგვარი მნიშვნელობა აქვს. მაგრამ უმთავრესია ჯვარცმა, რომლის შედეგად მაცხოვარი გახდა „სიკვდილისა სიკვდილითა დამთრეწველი“. ამიტომაცაა შესული ჯვარცმა ქრისტიანთა „მრწამსში“. ჯვარი არის იმედისა და სხნის სიმბოლო. მაცხოვარი თავისი სიკვდილით გამოგვისნის ადამისეული ცოდვებისაგან. ჯვარცმით სჯიდნენ მოჩენის. უფალმა „თავი თვისი დიოშდალა, სახე მონისა მიიღო“ (ფილიპ. 2, 7). საღვთო განგებით, ჯვარცმის ჯვარი იქცა ცხოვრების ხელ (ზოგჯერ ახეც გამოხატულებს მაცხოვარს — ჯვარცმულს ცხოვრების ხელზე). მაცხოვარი გახდა „ახალი ადამი“. ჯვარცმა მოხდა ღვთაობის მოწავე (მოწვევა). გოლგოთა ნიშნავს თხემს, თავის ქდას. შუა საუკუნეებში იყო ნიორაფიით, მაცხოვარი ჯვარს აცვეს ადამის საფლავზე. მისი ქალა განიბანა მაცხოვრის სისხლით. ეს სისხლი შეიკრება გრაფის თასში, რომელსაც შემდეგ დაეძებდნენ რაინდები.

შინაარსობლივ, გამოხატულებით ბოთი თვალსაზრისით, ჯვრები სხვადასხვა სახე მატალობდნენ, ქსენიხა, ჯვარცმის (მასზე უმთავრესად გვეხვეწილი ჯვარცმული ქრისტე). ჯვარცმა (პეტრიწონის მონასტრის ათრედა ჯვარს ქარაგმით აწეეს: „იესო ქრისტეს ლეგია“); ჯვარი აფრეხებოდა, რომელიც გამოხატავს ადგომამა-ადგლების სიხარულს. ჯვრის ამალგება: ასეთია მცხეთის — ჯვრის მონასტრის კარიბჭისხედა ჯვარი. სრულიად განსაკუთრებულია ჯვრის სხეები ქართული ტარების გარე ორნამენტულ მორთუ-

ლობებში, განსაკუთრებით, აღმოსავლეთის ფასადებზე, თუმცა დიდ საყურადღებოა დასავლეთის ფასადთა ჯვრებიც. საქმარისა დაგასახელოთ ანანურის მთავარი ტაძრის დასავლეთ ფასადზე ნაქანდაკარი ჯვარი და ცხოვრების ხის ნაქანდაკარი.

ძალზე მკვეთრად ჩანს ჯვარსახოვანი ფორმები უძველეს ქართულ ანბანში, მრგოლოვანში.

ჯვრები ფორმითაც სხვადასხვაგვარია. საყოველთაო კლასიკური ფორმისაა კაცხახოვანი ჯვრები. ტულმკლავებიანია და ხშირად წრეში ჩახატულია მალტის, იგივე ბოლნური ჯვარი. რუსულ ჯვრებს ორი დამატებითი ელემენტი აქვს: ერთი ძირითადი მკლავის მაღლა, რომელიც გამოხატავს ჯვარცმული მაცხოვრის, თითქოსდა დამცინავ წარწერას „მეფეაო ოუდეველთა“, რომელიც ჰუმბარტებდა იქცა სულიერი შინაარსით. მეორე მარჯვენა მხარეს ირბად აიოდელი დამატება ჯვრის დაბლა. ეს გამოხატავს ორ ავაზაკს, რომლებიც ქრისტეს გვერდით აცვეს ჯვარს. ერთმა ქრისტე იწამა და ცხონდა. ამას მოასწავებს ზედადართული ხაზი, მეორე ჯოჯოხეთს ჩაყარდა, რასაც მიანიშნებს დაღმავალი ხაზი.

ქართულია ჯვარი ვახისა, რომელიც შეკრულია წმინდის თმებით. ესაა ქართული ქრისტიანობის უმშვენიერესი სასწაული. ამ ჯვარის სახე ანუ მისი სული ღვთისმშობელმა გადასცა წმ. ნინოს. ამის მიხედვით, წმ. ნინომ გააკეთა ჯვარი ვახისა და მცხეთაში, მაყლოვანში დადგა. ამ ჯვარს ოდნავ დაბლა დახრილი მკლავები აქვს. ახლა იგი სიონის სამატრიარქო ტაძარშია. ამ ჯვარ-

ში სიმბოლურად სამეზაც შეგვიძლია დავინახოთ „სამ-შუოების“ ქრისტიანული პრინციპით: ერთი „შუა“ თვით ჯვარი, როგორც სიმბოლო სულიერი მზისა, მეორე სიმბოლო მზისა — ვახი, ხოლო მესამე — წმინდა ნინოს თმები, როგორც სიმბოლო მზიური სულიერი ნათლისა, როგორც სულიერი შარავანდედი. ამ სამ შუეს ამოღიანებს ჯვარი ვახისა.

ჯვრის ამაღლებისა უმეტესწილად გამოისახებოდა ბოლნური ჯვარი და ანგელოზები ორივე მხრივ. აღევაებულ ჯვრებს ამკობდნენ ორნამენტებით, ყვავილოვანი დეკორით. ასეა განსაკუთრებით ქვა-ჯვრებზე. ჩვენში არცთუ ხშირია ქვა-ჯვრები, იგი უფრო გავრცელებულია სომხეთში (ხან-კანები). ჩვენში ქვა-ჯვრები ხშირად თვით ტაძრის კედელშია ჩადგმული, როგორც ცალკე სალოცავი (ასეა სვეტიცხოველში, ქვემო ქართლის ტაძრებში). ზოგჯერ ჯვრებზე ჩამოიდებოდა ნაქანდაკარი ყურძნის მტევანი (მაცხოვარი ამბობდა: „მე ვარო ვენახი და მაში ჩემი მოქმედი არს“. ი.15.1).

გელესია ქრისტეა და ამიტომ ტაძრებში მრავალმხრივ ჩანს ჯვარი. ჯვრებია კანკელზე, არსებობს კანკელის წინ აღსამართავი ჯვრები. ჯვრები გამოისახება კანკელისხედა ამხიდის კონქში და უფრო ხშირად — გუმბათში. ჯვრის ფორმისაა მთელი ტაძარი. ჯვარგუმბათოვან ტაძრებში ჯვარი ჩანს ტაძრის პერიონტალურ გვერდში: პირდაპირი სივრცე დასავლეთიდან აღმოსავლეთით და გვერდითი მკლავები ამხიდების სახით. ასეთ ტაძრებში ზემოხედიდანაც ჯვარი იკითხება. ამით ჩანს, რომ ტაძარი ჯვრის ფორმით მიემართე-

ბა ზეცას. ჯვარი შეიძლება დავინახოთ ვერტიკალშიც. გუმბათის გასწვრივ, დაბლა, ერთი მოცულობაა. მის გვერდით გამოდის ტაძრის გვერდითი მოცულობა.

ჯვარს კაცხახოვანი ფორმით ტაძარში შუაქვს კაცხახოვანება. ჯვრის ფორმათა ურთიერთმიმართებაში არის ე.წ. „ოქროს კვეთი“ ანუ ღვთაებრივი პროპორცია. ეს გამოხატულია ასე: ჯვრის მთელ სიგრძეს (C) ასე შეფარდება მის ქვემო დიდი ნაწილი (B), როგორც ან უკანასკნელის მკლავების ზემო მცირე ნაწილი (A): B:B::A:B. ამისი მსგავსი პროპორციები ჩანს ქართული ტაძრების ძირითადი მოცულობების ურთიერთმიმართებებში.

მაშასადამე, ჯვარი, ფიზიკური ფორმითაც და სულიერებითაც, ერთმანეთს შეამსგავსებს ადამიანს, ტაძარსა და ღვთაებას. ამისი საფუძველია თვით მაცხოვრის სიტყვები: „რომელმან არა აღიღოს ჯვარი თვისი და არა შემომიდგეს მე, იგი არა არს ჩემდა ღირს“ (მთ.10.38). პავლე მოციქული წერდა: „ჩემდა ნუ იყოფინ სიკვდილად, გარნა ჯუარითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, რომლისთვის სოფელი ჩემდამო ჯუარცმულ არ და მე სოფლისა“ (გალატ. 6.14).

კატეხეზური მოძღვრებით, ჯვარი ქრისტიანთა საკურთხეველი, რომელიც ითხოვს სულიერ მსხვერპლშეწირვას (სამისოდ უთითებენ: ეპისტოლეს ებრაელთა მიმართ, 13.10). ჩვენს უნდა ჩვენი შეძლებისამებრ ვნება განვიცადოთ ჯვარზე ჩვენივე პირჯვრის გარდასახვის დროს, რადგან მაცხოვარი ხორციელად ვერო ჩვენთვის ჯვარზე ამ დროს ჩვენ თანავგზირებით სამებასაც (სამი, შეკრული თითი).

აგე რომ, პირჯვრის წერა ესაა ჩართვა ადამიანის საღვთო ყოფიერებაში, ქრისტიანულ სულიერებაში. ამიტომ ჩვენი უნდა განვიცადოთ შინაგანი სახე ჯვრისა, ე.ი. სულიერი რაობა ჯვრისა. ჯვრ შინაარსტული იმპულსთა სახით და შემდეგ კიდევ უფრო ხილრმისეულად, უნდა გვიხაროთ ჯვრის იდუმალ სულიერებას.

ჯვარი სულია და მასთან

მიმართება პიროვნებასთან მიმართების მსგავსად ხდება. ამისი ნიშანია, რომ ჯვარი მიემართავთ ღვთაებასათ — „შენს“ ჯვარი მატარებელია ღვთიური სიცოცხლისა და ცხოველმყოფელობისა. თვითონაა მაცოცხლებელი ისევე როგორც სვეტი-ცხოველი.

გარკვეული აზრით, სვეტი-ცხოველიც ჯვარია, რადგან ის არის შემაერთებული მიწისა და ზეცის. სვეტი-ცხოველი ყვდნობა უფლის კვართის დაფლვის აღგილს. უფლის საფლავი აღდგომის გულისხმობს. აღდგომა სიკვდილზე გამარჯვებაა. სვეტი-ცხოველიც აღდგომის გამოხატავს ისევე, როგორც ჯვარი.

აგოგრაფიაშიც და იკონოგრაფიაშიც ღვთის-ჩენა (თეოფანია) ხშირად ხდება ნათელმოსილი ჯვრის სახით.

ღვთის ამაღლების შემდეგ ღვთის ხილვისთვის ყველაზე ცხოველმყოფელი სახეა ჯვარი. ჯვარი არის საშუალება, რათა ადამიანს თავისი ბუნებით შეივრძნოს ღმერთი, რადგან თვითონ უფალმა ინება თავისი კაცხახოვანება გამოხატულიყო ჯვარსახოვანებით.

თავისი ჯვარცმის ჯვარი თავად მაცხოვარს მიჰქონდა პრეტორიიდან (პილატეს სამყოფელობიდან) გოლგოთისაკენ. გზად დასცინოდნენ, ეკლის გვირგვინიც დაადგეს. როცა გაუჭირდა, ხიმონ კვირისელი და სხვებიც შეეშველა. ჯვრის თავზე დაცინვით დააწერეს „მეფეაო ოუდეველთა“. მის გვერდით ორი ავაზაკიც აცვეს ჯვარს. ჯვარცმულს შემდგურელი ღვთისმამაწოდეს, რომელიც მან არ მიიღო (მრ.15.23). გვერდები შუბით განუგზირეს. ყოველივეს ამას ხედავდნენ ღვთისმშობელი, მარიამ მარე და დედელი, კიდევ ერთი მარიამ და სალომე. ცხრა საათზე აღესრულა მაცხოვარი. იოსებ არიმათიელმა გარდაბოხსნა მაცხოვარი და სამარეში დასავენა.

ჯვარცმის ჯვარი არის ციკლის აღმართული ვერტიკალი. ეს გამოხატულია, რომ ჯვარი ყოფიერებას ამალგებებს ღვთაებრიობამდე შეუძლებელია ეს არ დაკავშირებოდა ადამიანის რაობის გააზრებას დასასრული მ-9 გვერდში

მპ-8 გავრცელება

ქრისტიანული ანთროპოლოგიაში. წმ. გრიგოლ ნოსელი ადამიანის არსებობის კოსმოლოგიურ მახასიათებლად თვლის მისი სხეულის ვერტიკალურად დგომას ("კაცისა აგუ ბუღვანისათვის", თავი მეხუთე). ცოდვანობიდან ადამიანი იმთავითვე გაკრულია ენების ჯვარზე. წმ. ბასილ დიდი წერდა: „ისი ჯვარადე მთელს სამყაროს შედგმული ჰქონდა სულიერი ჯვარი, რომელშიაც ერთმანეთს უკავშირდებო ქვეყნის ოთხი მხარე“.

წმ. ბასილ დიდი იმასაც კი ფიქრობს, რომ სამყაროს შესაქმნის უამს ყველაზე არსებითი ღვთიური ჩანაფიქრი შეიძლება გამოიხატოს ჯვრით. შესაქმნე ჯვარსა და ჯვარი არის ქრისტე. ამიტომაც ჯვარზე მტკად ამალგებული უნივერსალია სამყაროში არ არსებობს.

ჯვარი შეგვიძლია ყველაფერში დავინახოთ: ქვეყნის მხარეებში, კაცის სხეულში, ხომალდთა ანძებში, გაშლილ ფრთებიან ფრინველებში, მწყობრტოტებიან ხეებში, ყველაფერში უფრცვლების სიმეტრიაში, იმასაც, რომ არსებობს მადლა და არსებობს — გვერდითი მწერები, თევზებში და ხსივის ნათებაშიც. სასწაულებრივ გამოცხადებას ყოველთვის ასწავს ჯვარენა.

ქრისტეს ჯვრის პირველსახეობა: ხე ცხოველების, ერთ-ერთი ორ ხეობაგანი, რომელიც სამოთხეში იდგა, მეორე იყო ხე ცნობადისა (ამ ხეი დაღუპა ადამი და ადამიანი ხეზე უნდა იხსნას); ჯვრის წინასახეა მოსეს კვერთხი, რომლის დაკვერთხიც გააბო მკაპული ზღვა და ისრაელი ერი იხსნა, კვერთხითვე მან მოას წყალი გამოადინა; ჯვრის პირველსახეა აარონის განედლებული კვერთხიც; მოსეს მიერ აღმართული სილენის გველიც (გამოსე, 21.9). ჯვრის გადასახე პირველად აკობ მაშაძიარის მკეწერება და შემდეგ ისაია წინასწარმეტყველს. ყველაფერი ეს ნაწილს, რომ წინასწარმეტყველებით ყოველთვის იყო ჯვრის „სახე“, მისი სული თუ მისი იდეა. ჯვრის „სახე“ ზედწოდულია და ზეისერცულებიც (წმ. თეოდორე დამასკელის „გარდამოცემა“).

არსებობს გარეგანი ჯვარი და არსებობს შინაგანი ჯვარი. ქრისტეს ორივე უნდა ახლდეს. გარეგანი ჯვარი ენება და ტანჯვა, შინაგანი ჯვარი ხსნა.

„ჯვარი არის ცოცხალი არსება, გონიერი, გაგებელი, სულიერი, ჩვენი ლოცვების მომხმენი და მათი მოპასუხე. იგი დგას უწმინდეს ქერუბიმთა და ზეცურ ძალთა შორის... მაშაძიარე, იგი თავისი დასაბრუნებელი ადგილით იმყოფება უშუალოდ ყოველ წმინდა ღვთისმშობლის შემდეგ და ზეცურ ძალთა ზემოთ, ოთხე წინამორბედზე მაღლა, მოციქულებზე ზემოთ და მაღლა წინასწარმეტყველებსა და წმინდანებზე. ეს ამალგებული არსება არის სახე და გამოხატულება მთელი ქვეყნიერებისა“ (პ. ფლორენსკი, ს. 17, 95-96).

აქ ყველაფერია ნათქვამი, რაც მთავარია, აქა ჯვრის ხილული და იდუმალი რაობის ურთიერთიმართება. ასეთი გააზრებული უფრო მნიშვნელოვანი და პერსპექტიულია, ვიდრე ძიებანი ჯვრის წინასწარმეტყველი ფორმების მნიშვნელობისა ქრისტიანობისათვის. ჯვარი საკრალური ნიშნად გავრცელებული იყო მთელს მსოფლიოში, ხმელთაშუა ზღვის აუზიდან ტიბეტამდე, პოლინეზიასა და აფრიკაში და ა.შ. გავრცელებული იყო იგი კოლუმბისწინადროინდელ ამერიკაშიც. მაგრამ ეს ვერ დაამტკიცებს გენეტიკურ კავშირებს და არც არის ამის საჭიროება, ერთი უაქტია, რომ ჯვარი იყო და არის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ემბლემატიკური ნიშანი. მისი უნივერსალიზა თვით მისსავე ფორმაშია. ეს არის ხაზთა უმარტივესი და უნივერსალური კომბინაცია, ამიტომ მისი როლი გეომეტრიული, გარდაუვალობითაა პირობადებული და ეს არაა რაიმე არჩევანის შედეგი. ხაზთა გერტიკალური ურთიერთგადკვეთა ჯვრის არის და ეს ყოველთვის

იგულისხმება მასში, რაგინდ გართულებულიც არ უნდა იყოს იგი, თუგან ბიოგრაფიის სახით და თუ გინდ სეასტიკისა. ქრისტიანული ჯვარი გამოხატავს მდგრადობას, სიმყარესა და სიმტკიცეს, წინა ქრისტიანული კი — ბრუნვას, ხან მისი და ხან ცარგვალისა.

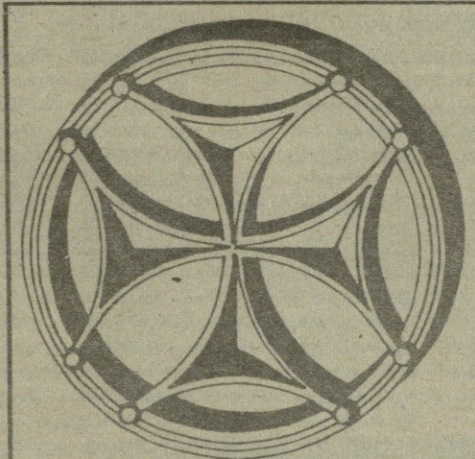
რასაკვირველია, ჯვრისთვის კაცსახოვანი მნიშვნელობის მინიჭება და, მეტადრე, მასთან ღვთაებრივი სასწაულის დაკავშირება უმაღლესი სულიერი წიაღისეულის შედეგია. ასეთია ქრისტიანული ჯვარი, იგი არაა ევოლუციით მიღებული, ე.ი. არა წინარე ტრადიციების უბრალო გარემოლება, იგი სასწაულო შედეგია.

ჯვართა მითოლოგიურ წარმოსახვაში ხედავენ გამოჯგანს მოვლენის შინაარსისა და გარემომხატობისა. ამ შემთხვევაში ჯვარი გულისხმობს გარემომხატვრულ წრეს, წრეში ჩახაზული ჯვარი გამოხატავს მთელს, მის დანაწილებას და მის ცენტრს. ეს შეიძლება ეხებოდეს სამყაროსაც, სოციალურს, ან გარემოს, ანდა ადამიანს და ა.შ.

ჯვარმა ნებისმიერი რამის საკრალისება შეიძლება მოახდინოს. წრე ხსენდება, ჯვარი მიმართება. წრე და ჯვარი ყველაფერს ამას ერთმანეთთან დაკავშირებს და რაღაც სხვა საერთო რამეზე დაიფანს, ამას

მოდიოდა ღვთისმშობლის ნაცვლად და მისი შიდაგონებით. ჯვარი გახსნა ქრისტიანული საქაროველოს სიმბოლოცაა. ამიტომ ნიშნადობლივია ის ეპიზოდი, როცა მცხეთაში ახალიმოსუდმა წმ. ნინო მაცვლოვანში დაისადგურა და ჯვარი გახსნა აქ დადგა. როგორც ცნობილია, მაცვლოვანი ღვთისმშობლის სიმბოლოა და აქ დადგმული ჯვარი გახსნა მოსაწაულებდა საქაროველოს შეფარებას ღვთისმშობლის კალთებზე.

საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი, დიდი ქართველი მწერალი და ღვთისმეტყველი ნიკოლოზ

ცხოველბეყოფალი ჯვარი-პატრიოსანი

თანავე შეგვაგონებინებს, რომ ყველაფერში, რაღაც საერთოა, თანაც მდგრადი და არანებისსერი.

ისევე, როგორც ყველაფერი, საქაროველოშიც ცნობილი იყო წინასწარმეტყველი ჯვრები. არქეოლოგიური თუ ეთნოგრაფიული მონაცემები წარმოაჩენს მათ ძველთაქველბობას და მათ ტიპოლოგიურ მიმართებებს დასავლურ თუ აღმოსავლურ სამყაროსთან. სხვადასხვა გვარი იყო მნიშვნელობანი. მათგან გამოსავლია მისი სიმბოლოცა. ეს ამხადდება მონოთეისტურ რელიგიას, კაცსახოვანი ჯვრის სიმბოლოცა ადრე არა ჩანს. ამას უნდა გაცნობიერდნ ანდრია მოციქულის ქადაგების შემდეგ.

საქართველოში ვერ დამკვიდრდა წმ. ანდრია მოციქულის ჯვარი (ფორმით — X), რადგან ქრისტიანობამ ვერ მიიღო სახელმწიფოებრივი სახე. აქედან უკვე ჩანს, თუ რაოდენ დაკავშირებულია ემბლემატიკური ნიშნები, ამ შემთხვევაში ჯვარი, სარწმუნოებრივ და სახელმწიფოებრივ ვითარებასთან.

თუ თავდაპირველ ქრისტიანობაში ამგვარ ეტაპებს გამოვეყოფით: ევანგელურ პერიოდს, აპოკალიფურს, აპოლოგეტურს და პატრისტიკულს. — ჯვართა თავდაპირველი გაზრება-გავრცელება ამისდაკვლად უნდა წარმართულიყო.

არქეოლოგიური გათხრები გვიჩვენებს, რომ პირველ-მეორე საუკუნეებში ჩვენში ჩნდება ჯვრის ნიშნები, მაგრამ საბოლოოდ იგი შეიძლება მეოთხე საუკუნიდან; ჩვენში შემოვიდა ყოველწმინდა ღვთისმშობლის მიერ მონიჭებული ჯვარი. ამ ჯვარს „სახე“ ღვთისმშობელმა გადასცა წმ. ნინოს, წმ. ნინო გახსნა საჯვრე ნახილვით შემოღის ქართლში.

ჯვარი გახსნა გახდა ქრისტიანობის ეროვნული სიმბოლო საქართველოში. მას უნდა ეზიარებინა ქართველები გოლგოთის სასწაულოდ. მისი და სხვა, რომ თვით სახარებაზე წინ ჯვარი გახსნა მოდიოდა საქართველოში. ჯვარი გახსნა შეცავდა საქართველოს ღვთისმშობლისადმი წილხედობის იდეას. წმ. ნინოც ხომ საქართველოში

გულაბერისძე (მეთომეტე ხ.) ამბობდა: თავისი ძალმოსილება რომ ენეკებინა, ამიტომ იმისთვის გაკანონა ძველადმოსარჩულბელი ქართველებს გამაქრისტიანებლად ქალის გამოგზავნა... არის წმინდა ქალური სიღამაზე, თვით გახსნა ჯვრის ფორმისა, წმ. ნინოს თმების სიწმინდისა. საქართველოში წმ. ნინოს ჯვარს გაიმარჯვა და დამკვიდრდა.

ჯვრის ძალამ დაამსხვია არმაზი, როცა არმაზი დამსხვრია, გადარჩა მხოლოდ ერთი თვალი-პატრიოსანი ბევრისა, იგი წმ. ნინომ იპოვა. იგი მივიდა აკაკის („უბოროტო“) ხესთან და ჯვარი გამოხსნა, ასე დაიწყო მცხეთაში ჯვარენა. ჯვარი და თვალი პატრიოსანი ურთიერთდაკავშირებულია თამარის ცნობილ ჯვარშიაც.

„იესო ქრისტეს ძლევის“ ჯვრის საბოლოო დამკვიდრება მაშინ დაიწყო, როცა — თხოთის მთაზე ხილული მოსადანბნებისა და სულიერი მხის სასწაულებრივი გამოდრწინების ნიშნად მირანდ მეფემ აქ აღმართა პირველი ჯვარი, პირველი „სახე“ ჯვრისა, ანდა ხატი ჯვრისა. სვეტიცხოვლის აშენების შემდეგ აღმართეს მთავარი ჯვრები, ნიშნად იმისა, რომ ქრისტიანობამ საბოლოოდ გაიმარჯვა. ეს ასე მოხდა. 25 მარტს, ხარება დღეს, საჯვრე ხე მოტრეს, მეფემ ილიცა მრწამის სიტყვებით, გარსკვლავებმა აუწვეს, თუ სად უნდა დაედგათ ჯვრები: ერთი მცხეთის გორაზე (მცხეთის — ჯვარი), მეორე თხოთის მთაზე, მესამე უჯარმაზე და მეოთხე ბოდბეზე.

მთავარი იყო მცხეთის ჯვარი და მისი ადგილი გახდა ქართული გოლგოთა, მცხეთაც საქართველოსთვის იერუსალიმად იქცა, ზეცური წმინდა ქალაქის აზრით, ამას მოაყვია მთელი ქართული გარემოს ქრისტიანობა, რამეთუ ჯვარი აქრისტიანებს გარემოს, ქრისტიანულ ხელს პუნქს ყველაფერს, ასეთია ჯვარიც და ტაძარიც, ასე მოიქცა ქრისტიანობისკენ თვით ბუნებაც საქართველოს, რომელიც შემდეგ კვლავ არაერთგის გადარჯულებულია, როგორც დღესა, მაგრამ კვლავ მოქცეულია, ძველ-

თაქველი ნიშან-წყალია ადგილითა ასეთი სახელწოდებებში. როგორცაა: ჯვარი (უღელტეხილი და მეორე — სამეგრელოში), კოჯორი (ნიშნავს მუხის ჯვარს), გორისჯვარი, ვაკეჯვარი, ჯვარ-ბოსელი, დავითის ჯვარი. მთაში ბევრ მთავარ სალოცავს ჯვარი ჰქვია (ლაშარის ჯვარი, გუდამის ჯვარი და სხვანი).

„წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ ასეთი აპოკალიფური ხილვაა: „აბა, ესე რა, სვეტი ნათლის სასწაულებრივადგა ზედა ჯვარსა მას (მცხეთის ჯვარზე) და ათორმეტნი ანგელოზნი დაგვარგვინებულ აყვრეს ჯარებისთი მისა, გვრევივე სახედ ათორმეტნი გარსკვლავენი დაგვარგვინებულ იყვნეს“.

ამ ჯვრის აღმართვაც ცალკე საკითხავი შეგვიძნის (რომელიც ცალკეა და „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ შედის) და მისი მოახსენებელი დღევანდელ გარეგნულთა იხევე როგორც უ. საერძნეთში იყო იმასთან დაკავშირებული, რომ კონსტანტინე იმპერატორმა სასწაულებრივად იხილა საყდრის მაღლა ჯვარი ძლევისა, სული შემდეგ მისმა დღეს ღვთებ დღეოვალმა გოლგოთის მთაზე იპოვა ხაზი ჯვარი, ერთი მაცხოვრისა და ორიც

შეგვჩინა, ხოლო ძალა თვითისა არის „სიტყვა“ (ქრისტიანობაში, რომ მისი მესვენი, სასწაულებრივად ყოველადმოღებულა ღვთისა ანუ სიკვდილის ძლევა, ანდა იმატომ, რომ როგორადაც ჯვრის ოთხი შევრდილი დამყარებულია და შევრდილი მათი შეგავშირებით ერთ ადგილას, ამგვარადვე ღვთის ძალითაა დამყარებული სიმაღლე და ხივრძე, სივრძე და სივრცე ყოველთვის ანუ მთელი ხილული და უხილავი ქმნილებანი“ („გარდამოცემა“).

ამასდაკვლად, ქრისტიანული ადამიანთმცოდნეობით, ქრისტიანული ფსიქოლოგიის საფუძველია, რომ თავის თავში განვიცდიდეთ ჯვარს, არის ჯვარ ქრისტესი და არის ჯვარი ყველა ჩვენთაგანისა, რომელსაც იხევე უნდა განვიცდიდეთ, როგორც მაცხოვარი ამბობს: „უღელს ჩემი ტკბილ არს და ტკბილი ჩემი ტბუქ არს. (მო. 11.30). და ეს იმით, რომ ჯვარცმასას ჯვარს ეცვა მაცხოვარი თავისი ადამიანური ბუნებით. მისი ღვთაებრივი ბუნება კი არ ენებულა, ამით მან გამოსიყვია ადამიანური ცოდვა ჩვენში, ამიტომაც გვახარებს სვეტ ღვთაებრივობას ჯვარი იგი აერთებს და აკავშირებს ჩვენს ადამიანურს და ღვთაებრივს, თავისი პირისპირაღმურ და გერტიკალურ ხაზთა გარდაკვეთით, ცენტრად გარდაკვეთისა უნდა იყოს გული ადამიანისა, გული აერთიანებს ადამიანს მონაარსს და გარეგანსაგანს შუაგულს, მთელი ყოველბების ცენტრი კი ჯვარცმული მაცხოვარია, ამისი იკონოგრაფიული სახისმეტყველება კარგად ჩანს გორისჯვრის საკურთხელოს წინ აღმართავ ჯვარზე, ეს ჯვარი აძლევს წმ. გიორგის, მის ყველა მკლავზე ჭედურად გამოხატულია მკვთოვრის სასწაულები, ხოლო შუაში, მკლავთა გარდაკვეთის ადგილას, გამოხატულია ჯვარცმა კედრების კომპოზიციაში. ესაა მთლიანი კომპოზიციის აზრობრივი ცენტრი.

ორგანული ქართული პიტიონიგრაფიული განსაკუთრებით საყრდენებია ორი: ოთხე მინისის „დასაღებელი“ წმინდა ალექსანდრისა“ და მიქაელ მოდრეკილის „დასაღებელი ალექსანდრისა“, ოთხე მინისის საგალობელი „ნათქვამი: „მთელი უკვდავნი სიკვდილი სიკვდილითა და ადგა მკვდრეთით ვითარცა რა სიტყვა, — და დასცა სიკვდილისა მისზე“ — მტერი სულითკლელი და განაათონა ძლევისი მკლავებელნი სასწაულოთა მისთანი“. აქ მთოდება ყველაფერი ის, რაც დამკვიდრებულია ცხოველბეყოფელი ჯვრის ღვთისმეტყველებასა და სახისმეტყველებაში, ასეთი ნაწარმოებები სახითა მოულოდნელობაზე არაა აგებული. აქ ხორცებას იწვევს, როცა ხდება ის, რაც უნდა მოხდეს. აქ ტრადიციულ სიწმინდას, აქ მთოდება უნივერსალიზაცია: „აღდგომა და ცხოვრება დაადგებულნი ჯვარის ძალა“ მთელია მომურწიოვანი, და დაიდგა საფლავსა, ვითარცა მკვდარი, დაიწვევადი, პირში ყოველთა მკვდართა და მისთანა აღდგა ყოველნი მკვდარი“.

აქ სიტყვა არ სჭარბობს სინამდვილეს, რადგან შეუძლებელია ენოტიეტიკური რამ მაღლა დადგეს საღვთო რეალობაზე, როცა სულით განიცდება ცხოველბეყოფელი ჯვარი-პატრიოსანი. მაცხოვარია ჯვარი-პატრიოსანი და მაცხოვარია სვეტი-ცხოველი, რომლის უწყველნი იერსახე ის ნათლის სვეტია, უდაბნოში რომ მოუწყვდა ხალხს: „რომელი პირველ ისრაელითა ბანაკსა უშუალოდ უდაბნოს ბევრთა ცეცხლისათა და ავრდობდა დრუბლითა ნათლისათა, დღეს შეიღია მისთა დასაჯეს ჯვარსა ზედა და დაფარეს დაიდგა საფლავსა შინა“ (მერვე კთავი, ზედწარწერით: „სამსახეობა სამებისა სამთა მათ“).

ჯვარი-პატრიოსანი ამკვიდრებს დამკვიდრებ ცნობიერებას, რომ მაცხოვრებელი ენება მარად თანამდევია.

პაატა მილორაძე მიეკუთვნება თაობას, რომელიც სულიერი და პოლიტიკური ქართველების დროს მოვიდა ქართულ კინოში. თაობას, რომლის თვალწინ „აბსურდული თეატრი“ თამაშდებოდა და რომელმაც არ ინდობა ყოფილიყო ამ თეატრის მსახიობი-მარიონეტი. თაობას, რომელმაც მოინდომა გაერღვია სულიერი და პოლიტიკური ვაკუუმი, მთელი ხმით „ეყვირა“, რათა ნათლად დაენახა და ყველა ჩვენთაგანისთვისაც დაენახებინა სიმართლე საკუთარ თავზე, დაენახებინა დაუფარავად, შეუნიღბავად, დიდი ტკივილით. მათ კარგად ესმით, რას ნიშნავს თითოეული ჩვენთაგანისთვის პროფესიონალიზმი, საკუთარი „მეს“ ძიება, რას ნიშნავს მამულისთვის თავდადება, მეგობრისთვის თვალის გასწორების უფლება. პაატა მილორაძე ერთ-ერთი იმთავითაა, ვისაც ნიჭიერებისა და პროფესიონალიზმის ნილ ჯარისკაცობა, საგარეო ყოფნა, ჭრილობები, მეგობართა საშუალოდ ნასვლით გამოწვეული ტკივილი არგუნა ბედისწერამ და აგრეთვე არგუნა მზადყოფნა მათი ნასვლით შექმნილი სიცარიელის საკუთარ მხრებზე ტვირთისა.

პაატა მილორაძე ის პიროვნებაა, ვინც მიზანდასახული შეუპოვრობით მიდიოდა თავისი პროფესიული სრულყოფისაკენ, რაც თავისთავად ასე იშვიათია ჩვენს არაპროფესიონალურ, აბსურდულ გარემოში.

ამ რთული, უაღრესად შრომატევადი პროფესიისადმი ინტერესი მასთან გარდატეხის ასაკში მოვიდა — გადასაღებ მოედანზე მოხვედრის შემდეგ, ლიტერატურაზე შეყვარებული სერიოზული ბიჭი, რომელიც ამავე დროს კარგად იცნობდა, კინოხელოვნებით დაინტერესდა. ლიტერატურისადმი, წერისადმი ინტერესი გადასაღები მოედნების სიყვარულმა შეცვალა. თუმცა პაატამ თავისი დიდი ინტერესი კინოხელოვნებისადმი დროებით დაივიწყა, ე.წ. კომპრომისზე წავიდა და თბილისის უნივერსიტეტის ფილოლოგიური ფაკულტეტის სტუდენტი გახდა ერთი მოსაზრებით — ფილოლოგობა მისთვის მოსამზადებელი ეტაპი უნდა გამხდარიყო მომავალი ძირითადი პროფესიისათვის. სტუდენტობის წლებში იგი კინომოყვარულთა წრეში მეცადინეობს ბატონ რეზო ესაძესთან. იღებს რამდენიმე სამოყვარულო ფილმს. ამავე წლებში მუშაობს თავის საქმეზე ფანატიკურად შეყვარებულ ბატონ გელა კანდელაკთან ფილმზე „უბედურება“. სტუდენტობის წლებშივე ბატონ გიგა ლორთქიფანიძის ასისტენტი ხდება ფილმში „ნიგნი ფიცისა“.

80-იანი წლების დასაწყისი თბილისში ყოფის უაზრობითა და მამათა „თვალთმაქცობით“ გაბრაზებული ახალგაზრდული დისიდენტური მოძრაობის გაძლიერების წლები იყო. სტუდენტთა ერთი ნაწილი უმაღლესი ხელისუფლების მობრძანების უამს 1981 წლის გაზაფხულზე პროტესტის ნიშნად ტოვებს უნივერსიტეტის საექტო დარბაზს, რაც მათ იდეოლოგიურად „არასაიმედო“ სტუდენტებად აქცევს. პოლიტიკურად „არასაიმედო სტუდენტის“ სახელს პაატა მილორაძესაც დაანათლავენ.

უნივერსიტეტის ფილოლოგიური ფაკულტეტის დამთავრების შემდეგ 1982-1984 წ.წ. პაატა ბატონ თენგიზ აბულაძესთან მუშაობს ფილმ „მონანიებაზე“.

1984 წლის სექტემბერში კი მიუხედავად საუკეთესო რეკომენდაციებისა, პაატას სუკის მითითებით არ ჩარიცხავენ ქალბატონ ლანა ლოლობერიძის სახელოსნოში თეატრალური ინსტიტუტის კინოხელოვნების ფაკულტეტზე, როგორც „იდეოლოგიურად არასაიმედო“ ახალგაზრდას. ასევე მიუწვდომელია ამ დროისათვის, მისთვის როგორც ქართველობისთვის, საქართველოში კინოფაკულტეტის

გახსნით „უკმაყოფილო“ სახელმწიფო კინემატოგრაფიის ინსტიტუტი (ვგკი). ამიტომაც 1985 წელს პაატა კიევის თეატრალურ ხელოვნებათა სახელმწიფო ინსტიტუტის სტუდენტი ხდება.

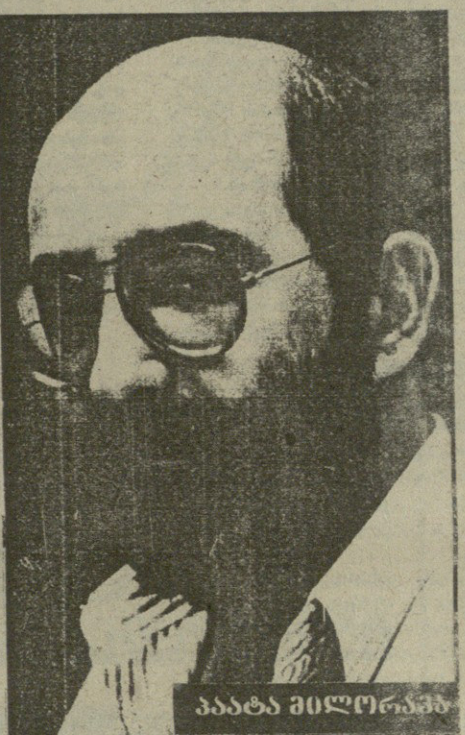
1987 წელს პაატა იღებს ორნაწლიან ფილმს „იქ, ღამით“. ფილმის გმირი ნლის ბიჭუნაა, რომლის თვალწინ ტრაგიკულად გათამამდება ცხოვრებისეული დრამა, დედისა და მამის ურთიერთობის ინტიმური, დაფარული მხარე — მთერალი მამის თითქმის ძალადობრივად შესრულებული აქტი დედასთან. ბავშვი ენერგიის სრული დაძაბვით ცდილობს გაეთიშოს მეზობელი ოთახიდან შემოჭრილ ინტიმურ კაეფონიას, რასაც იგი აივანზე გაქცევით ახერხებს. აივანზე დაყრილი უამრავი ძველმანებიდან და ხარახურიდან ბავშვი ზარის ფორმის მუსიკალურ ყუთს ამოარჩევს. გაისმის მოცარტის მუსიკა...

ორი ახალგაზრდა მამაკაცის ურთიერთობის „ზღვრულ“ სიტუაციაზე მოგვითხრობს ჩვენზე ძაუბრის მონათხრობის მიხედვით გადაღებული პაატას მეორე სტუდენტური ნამუშევარი „ქარლი და ალექსანდრე“.

II მსოფლიო ომი. ორი უახლოესი მეგობარი დაჭრილი მიჰყავთ სამხედრო-საველე პოსპიტალში. ერთის მდგომარეობა უიმედოა. მეორეს სიცოცხლეს საფრთხე არ ემუქრება. ეს ფილმი სიკვდილის წინაშე შიშის გამო აღამიანური სახის დაკარგვის სამიმროვბასა და ამ სიტუაციაში მეგობრის კეთილშობილ ქმედებაზე მოგვითხრობს. იგი საინტერესოა მონტაჟისა და სხვა კინოგამომსახველობითი საშუალებების ძიების თვალსაზრისით. აქ გამოყენებულ იქნა ე.წ. სპეციალური ეფექტი (ფილმს იღებდნენ 20 მ წმ-ში სინქარით და შემდეგ გადაჰყავდათ 24 მ წმ-ში სინქარზე, რაც მოძრაობის ნევეტილობის, კონტრასტისა და

დროს აღდგომის დღესასწაულს ემთხვევა, სამიოდე პატიმარს აიძულებენ აღმოაჩინონ გაურკვეველი დაზიანება სამთავრობო კაბელისა, რომელიც რამდენიმე ასეულ კილომეტრზეა გადაჭიმული, თანაც ისე, რომ დაზიანების ადგილიც კი არ იცინა.

ამ ნამუშევარში აბსურდულ-კონკრეტულია ყველაფერი — სიუჟეტიც, პერსონაჟებიც, მათი ყოფაც, საქმიანობაც და ურთიერთობაც და ამ აბსურდის მხოლოდ ყველაზე ახალგაზრდა პერსონაჟი აღწევს თავს, ისიც სიცოცხლის რისკის ფასად. პერსონაჟთა ყოფას „ზემოდან“ დაჰყურებს „ვილად“, ვისაც ფი-

პაატა მილორაძე

80-იანელები

ტკივილი ალაპიანის გემო

კაკი ვილდიანი „პირთხა“

20-იანი წლების მსახიობთა ხაზგასმული მიმბაძელობითი მიმიკა-ფესტიკულაციით უჩვეულო ეფექტს ქმნიდა. უნდა ითქვას, რომ ეს იყო წმინდა წყლის კინოექსპერიმენტი.

1989 წელსაა გადაღებული პაატა მილორაძის ნინა-სადილომო ფილმი „ნინა-დღეს“. იგი ტოტალტარულ სახელმწიფოში მცხოვრებ ნახევრად-პატიმრების აბსურდულ შრომაზე მოგვითხრობს. პირველი მაისის ნინა დღეს, თანაც, როცა პირველი მაისი იმავე-

ლმის გმირებისათვის ნინა-სადილომო ნობათი მოაქვს და რომლის გზასაც აყვება კამერა...

1991 წელს პაატა ამთავრებს მუშაობას სადილომო-სადილომო ფილმზე „ვირთხა“ (სცენარის ავტორები — პაატა მილორაძე, ლაშა იმედაშვილი, ოპერატორი — ჯონი ყურაშვილი).

ეს ნამუშევარი ქართული მაყურებლისათვის საკმაოდ კარგადაა ცნობილი. ესაა ისტორია ტრაგიკული ბედის კაცისა, რომელმაც ბედისწერამ ადამი-

ნური სახე დააკარგინა, კაცისა, რომელიც შიშმა ცხოველად აქცია. „ვირთხა“ მოგვითხრობს ტრაგედიისა და ადამიანისა, რომელმაც ვერ შეძლო „გაერისკა“, შებრძოლებოდა საკუთარ ბედს, დაეთრგუნა შიში, მტრულად განწყობილი გარემოსადმი და საბოლოოდ დაკარგა კიდევ ადამიანური სახე, პირიქული „მე“, დაკარგა საყვარელი ქალი, ოჯახი, მეგობრები.

ფილმის გარემო მკაცრია, უღმრთელო, რასაც გამომსახველობითი საშუალებებიც დააყრდნობს. კაცისა, რომელიც შიშმა ცხოველად აქცია. „ვირთხა“ მოგვითხრობს ტრაგედიისა და ადამიანისა, რომელმაც ვერ შეძლო „გაერისკა“, შებრძოლებოდა საკუთარ ბედს, დაეთრგუნა შიში, მტრულად განწყობილი გარემოსადმი და საბოლოოდ დაკარგა კიდევ ადამიანური სახე, პირიქული „მე“, დაკარგა საყვარელი ქალი, ოჯახი, მეგობრები.

ბანი და ფერთა დრამატურგიული დატვირთვა უწყობს ხელს (ფილმი გადაღებულია შავ-თეთრ ნეგატივზე და დაბეჭდილია ფერად პოზიტივზე). გამოყენებულია ე.წ. ვირაჟი, რაც ფილმის დრამატურგიისთვის არის საჭირო. ხდება ერთი ნამყვანი ფერის გადასვლა მეორე ფერში (მსუყე მოოქროსფერი ტონი თანდათანობით გადადის ციფ-მოციისფერ ტონში), რაც, ალბათ, შესაბამის ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას ახდენს მაყურებელზე.

ფილმის მეორე ნახევარში ფსიქიატრიული კლინიკის სცენის შემდეგ წელწელა ირღვევა კომპოზიციის ე.წ. „ოქროს კვეთის“ პრინციპი, გმირის ფსიქიკურ რღვევასთან ერთად დეფორმაციას განიცდის კადრის კომპოზიციაც.

საკმაოდ საინტერესოა ხმის ოპერატორის — მადონა თევზაძის ნამუშევარი. ისევე, როგორც სინქრონულ, ასევე ფონის ხმაურში, იგი ძუნწად, მაგრამ აბსოლუტურად ზუსტად ასახავს ფილმის განვითარების ყველა ეტაპს.

ლალი კოლხიდაშვილის მონტაჟი ლა-კონურობითა და სისხარტით გამოირჩევა. ამასთან, იგი დისპარმონიაში არ მოდის ფილმის ერთგვარად შენელებულ ტემპორიტეტთან.

მუსიკა ფილმში ძალზე ძუნწადაა გამოყენებული, მაგრამ კომპოზიტორ თემო ბაკურაძის თითოეული მუსიკალური პასაჟი არა თუ ხაზს უსვამს ან ამძაფრებს ეპიზოდს, კადრის დრამატულობას, არამედ ფონად მიჰყვება მას.

ზუსტია და მაღალპროფესიონალური მთავარი როლების შემსრულებელ მსახიობთა ირაკლი ხიზანიშვილისა და ნინელი ქანკვეტაძის თამაში.

ფილმი „ვირთხა“ თავისი სიმკაცრით, დაუნდობლობით თითქოსდა ამოვარდნილია ქართული სინამდვილიდან და გერმანული „ახალი ტალღის“ რეჟისორების ფასზინდერისა და შლენდორფის კინემატოგრაფს ევახსენებს. კინომატოგრაფს, რომელმაც გერმანელი ერის გამოფხიზლებისა და დანაშაულის კომპლექსის საკუთარ თავზე აღება იტვირთა. პაატა მილორაძე ის ახალგაზრდა ქართველი რეჟისორია, რომლის თაობაზე რამდენიმე მძიმე ბრძოლა გაიარა და სასტიკად დამარცხდა. ბრძოლა ტერიტორიული მთლიანობისთვის, ბრძოლა ერის სულიერი გაჯანსაღებისთვის, ბრძოლა დამოუკიდებლობისთვის. მათ თვალწინ თაობათა ილუზიები და იმისხერა და ნათლად წარმოჩნდა, თუ რა შეიძლება თავზე დაგვატყდეს, თუ არ გამოვფხიზლდებით, თუ თითოეული ჩვენთაგანი არ ვიტვირთავთ პასუხისმგებლობას ჩვენსავე თავზე და მომხდარზე.

პაატა მილორაძეს პირველი სრულმეტრაჟიანი ფილმი ყვირილია ადამიანად არშეგდომის გამო, უზარმაზარი ტკივილი და მინიშნება იმაზე, რომ „არაადაამიანობის“, „არაფრის გამო“ გაცხოველების საფრთხე ყველგანაა, განსაკუთრებით კი ჩვენს სინამდვილეში და იგი აუცილებლად უნდა გავაცნობიეროთ და ამით გადავიჩინოთ საკუთარი თავი, გადავიჩინოთ ჩვენი მომავალი.

ლიანა მაღლაკელიძე

P.S. ამჟამად პაატას მზადა აქვს სამი სრულმეტრაჟიანი ფილმის სცენარი, მაგრამ პარტნიორობა არაკომპეტენტურობისა და პროფესიული არაკეთილშინდისიერების გამო, და იმის გამოც, რომ ძალზე „შეჭირვებულ დროში“ ვცხოვრობთ, იგი ჯერჯერობით ვერ ახერხებს რომელიმე მათგანზე მუშაობის გაგრძელებას, ჩანაფიქრის ბოლომდე მიყვანას და როგორც თვითონ ამბობს ხოლმე, „მესამე წელია, რაც სრულყოფილი ნამუშევარია“.

ომების წარმოებაში სარდლის როლის საკითხი — სამხედრო ისტორიის ერთ-ერთი ცენტრალური პრობლემაა. დიდ სარდალთა მოღვაწეობის შესწავლისა და სამხედრო ოპერაციებში მისი როლის გამოკვლევების გარეშე, სამხედრო ისტორიკოსი მოვლენის-ობიექტურ სურათს კერ შექმნის.

მას შემდეგ, რაც კლასობრივი საზოგადოებები და მისი ატრიბუტები წარმოიშვა — არმიების სარდალს მთელი რიგი თვისებები უნდა ჰქონოდა. აქედან პირველი იყო უნარი — სამხედრო საშუალებებით აღესრულებინა გაბატონებული კლასისა და სახელმწიფოს ამოცანები, დეცეპა მათი ინტერესები და ამ მიზნებისათვის გამოეყენებინა მატერიალური და სულიერი შესაძლებლობები. არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო ისიც, რომ სამხედრო საქმის განვითარების ტემპს კვალიდაკვალ მიჰყოლოდა ცვლილებების შესაბამისად, წინ წაწია ომის — წარმოების საშუალებები. ყოველი დიდი სარდალი ახალ ეპოქას ქმნიდა. ახალ საბრძოლო კომბინაციებს აგებდა, ან ბრძოლის ახალ მატერიალურ საშუალებებს იკონებდა, ანდა მანამდე არსებულ საბრძოლო საშუალებათა გამოყენების სწორ ხერხებს აყენებდა.

ისტორია დიდი სარდლისაგან მთითხვად ისეთ პირად თვისებებს, როგორიცაა მამაცობა, ნებისყოფის ძალა და სიმტკიცე, რომელთა აუცილებლობაც ომის სპეციფიკით განისაზღვრება. სწორედ მხედარობისთვის ფუნქციონის სირთულე განაპირობებს იმას, რომ დღესაც კი, მის შვიდსადავსა ერთგვაროვანი აზრი არ არსებობს. გერმანელი გენერალ-ფელდმარშალი ალფრედ ფონ შლიფენი თვლიდა, რომ „სარდალად უნდა დაიბადო... სარდალში უნდა იყოს რაღაც ზედამართული, რაღაც არამწიფი... სიტყვა გენიას რაც არ უნდა გუწოდოთ, თუნდ ზედამართული, თუნდ არამწიფი, სარდალს უნდა სჯეროდეს, რომ რომელიღაც უმაღლესი ძალა მფარველობს“. ა. შლიფენის სარდალი რაღაც დროისგარეშე მხედარობითაა დაკავებული. გენიის მატარებელია, ყველა ეპოქისათვის ერთნაირად დამახასიათებელი. მაგრამ ასეთი მხედარობითაა ცხოვრებაში არ არსებობს. მხედარობითაა მათი სარდალი, თუ აქვს უნარი დროულად და სწორად ახახოს საზოგადოებაში მოქმედების სოციალურ-ეკონომიკურ, სამხედრო-ტექნიკური, პოლიტიკური ცვლილებები და დასახული ამოცანები ცხოვრებაში გაატაროს. ნებისმიერი ეპოქის სარდალს ეკუთვნის უნარი გაითვალისწინოს ომის კონკრეტული პოლიტიკის, ვინაიდან ომი არის მოქალაქის ნაწილი, ხოლო ეს მთელი — პოლიტიკაა. ომი არის არმარტო პოლიტიკური აქტი, არამედ პოლიტიკის სამედი-დო საშუალება, პოლიტიკურ ურთიერთობათა გაგრძელება, მათი განხორციელება სხვა საშუალებებით.

ძველი დროისათვის დამახასიათებელი იყო, რომ სახელმწიფოს მეთაური, პოლიტიკოსი და სარდალი ერთ პირსავე შეესაბამებოდა. ერთ-ერთი მათავანი, ყველა დროის დიდი სარდალი — ალექსანდრე მაკედონელი გახლდათ. იგი დაიბადა მაკედონის მეფე ფილიპე მეორის ოჯახში ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 356 წლის ივლისში. როცა ალექსანდრე 13 წლის იშვრულდა, მეფემ შვილის აღსაზრდელად ანტიკური ეპოქის დიდი ფილოსოფოსი არისტოტელე მიიწვია, რაც ჩ. წ. აღ-მდე 343 ან 342 წელს უნდა მომხდარიყო. აღზრდის დეტალების შესახებ ჩვენს დრომდე თითქმის არაფერია მოაღწეო, მაგრამ არისტოტელეს აღზრდითაა დადასტურა. ჩ. წ. აღ-მდე 340 წელს ალექსანდრე 16 წლისა გახდა და მამამ სახელმწიფო საქმეების მართვაში ჩართო. სამხედრო მომზადებას მამის ხელმძღვანელობით გადიოდა, რომელიც ნიჭიერი მხედარობითაა იყო. ფილიპე მეორემ (356-336 წწ) ძველი საბერძნეთის სამხედრო გამოცდილების გათვალისწინებით გარდაქმნა არმია: კერძოდ, მაკედონის არმია ფალანგებად დაჰყო, შექმნა მუდმივი არმია, რომელიც 30.000 კაციისა და 3000 კავალერიისაგან შედგებოდა. არმიის მთავარ ნაწილს უზარმაზარი ფალანგა შეადგენდა, რომელიც 16-დან 18 ათასამდე კაცს ითვლიდა და კარგად იყო შეარაღებული. ამ სამხედრო რეფორმამ ფილიპე მეორეს შესაძლებლობა მისცა ჩ. წ. აღ-მდე 346 წელს საბერძნეთი დაემორჩილებინა.

ახალგაზრდა ალექსანდრემ პირველად მხედარობითაა დაიწყო ნიჭი ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 338 წელს. ხერონის ბრძოლაში გამოავლინა. ჩ. წ. აღ-მდე 336 წელს, მამის სიკვდილის შემდეგ, მაკედონის მეფე გახდა. მან ხელ რაღაც ერთი წლის განმავლობაში მთელი მოთულო ბერძნულ სახელმწიფოთა ცდებს, განთავისუფლებულ იყვნენ მაკედონის ხელისუფლებისაგან. ამ მიზნით, მან ხელახლა დაიმორჩილა ორკია, ილირია, გაანადგურა ბერძნული

ქალაქი ფიკა (335 წ.) და საბერძნეთის შეიარაღებული ძალების უმაღლესი მთავარ-სარდლის წოდება მიიღო.

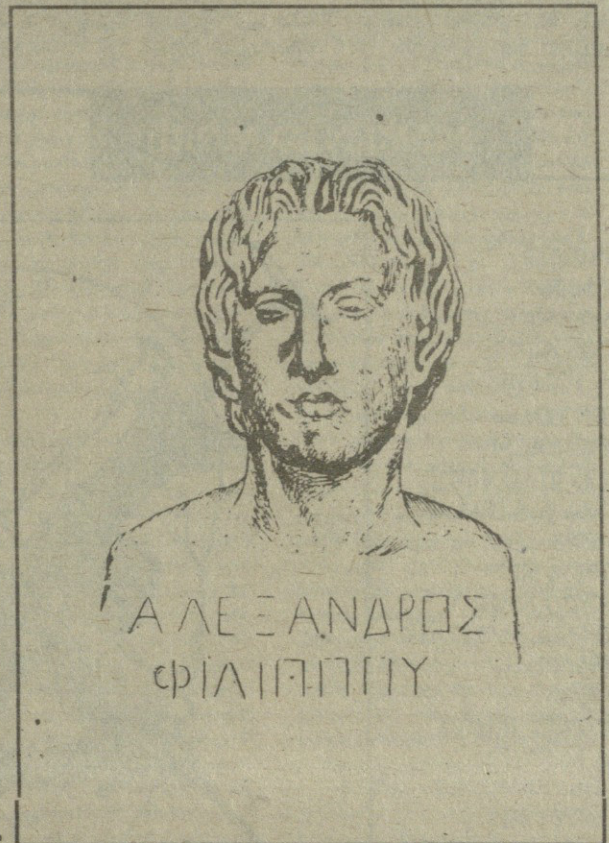
ალექსანდრე მაკედონელმა მამის მიერ დაწყებული სამხედრო რეფორმები გააგრძელა და დაასრულა კიდევ. მისი ფალანგა, ნეველებრივ, 16.384 კაცს ითვლიდა 16 მწკრივიდან თითოეულში 1024 მეომარი იყო. ფალანგა სხვადასხვა მცირე ერთეულებად იყოფოდა და თითოეულს თავისი მეთაური ჰყავდა. ბრძოლის დროს ფალანგის ცალკეულ ერთეულებს შორის ინტერვალები არ დაიშვებოდა: ფალანგა ქმნიდა ერთ განუწყვეტელ ხაზს, რომელიც კედლის მაგვრად უტევდა. ფალანგა შედგებოდა მაკედონელი მოხალისეებისაგან, მაგრამ შემდგომ მასში ბერძნები ჩართეს. მისი მებრძოლები იყვნენ მძიმედ შეიარაღებული პოლიტები. ეს კი ფალანგის ერთადერთი ნაკლი იყო, რადგან ნაკლებ, მოქნილი გახლდათ. მაკედონელს ჰყავდა 6000 კაცისავე გვარდიაც.

მაკედონელის კავალერია მაკედონისა და ფეხადლის ახალგაზრდობისაგან შედგებოდა, რომელიც ესკადრონებად (ილვებად) იყოფოდა. მოგვიანებით, კავალერიაში ბერძნებიც მიიღეს. ეს ცხენოსანი ჯარი ფაქტურად მძიმე კავალერიას წარმოადგენდა. მხედრები ატარებდნენ მუზარადებს, აბჯრებს, გრძელ შუბებსა და მახვილებს. რთვი ცხენებსაც რკინის შუბლსაცავები ეკეთათ. ალექსანდრეს კავალერია სხვადასხვა მწიფობით უტევდა: სწორხაზიანი მწკრივით, ნეველებრივ სწორკუთხეადა, რომლის-მაგვარი ანდა სოლისებური კოლონით. მსუბუქ კავალერიას არ გააჩნდა დამცავი შეიარაღება. იგი აღჭურვილი იყო სასროლი და მოკლე მსუბუქი შუბებით. არსებობდა აგრეთვე ცხენოსან მშვიდდონისათა რაზმი, რომელიც დაცვის, პატრულირების, დაზვერვისა და საერთოდ ირეგულარული საბრძოლო მოქმედებისათვის გამოიყენებო-

ბით პელაგონტის (დარდანელის). სრუტის გადალახვის, მცირე აზიაში შეჭრის და სპარსეთის არმიის მოწყვეტის ფილიპისაგან, რომელმაც ეგეოსისა და ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროებზე ბატონობა, სპარსეთის არმიის განადგურება, სპარსელებს კი ზღვისპირა სანაპიროების გაძაგრება და მაკედონელის ჯარის განადგურება სურდათ.

მაკედონელმა სპარსეთის წინააღმდეგ დაშტრობა მშობლიურ ქალაქ პელადან დაიწყო 334 წლის გაზაფხულზე. ამავე წლის მაისში პირველსავე ბრძოლაში, მდინარე გრანიკთან (თურქეთის ტერიტორიაზე) მაკედონელმა 30 ათასი ქვეითი და 5 ათასიანი კავალერიით გაანადგურა სპარსეთის 40 ათასიანი არმია. ამ ბრძოლაში ანკრა, რომ მას ძალა შესწევდა, მოესპო სპარსეთის სახელმწიფო. ამ ბრძოლის შემდეგ ალექსანდრე მაკედონელი მთავარი

ახალგაზრდა ალექსანდრე

ალექსანდრე მაკედონელი

და, მისი დაკომპლექტება ხდებოდა თრაკიელი და ილირიელი ტომებისაგან. ჯარების ახალი სახეობა, რომელიც მაკედონელმა მოიგონა, დიმახები იყვნენ — ცხენოსანი ჯარები, რომელთა დანიშნულებაც როგორც საკავალერო, ისე ქვეითი ბრძოლა იყო. ჯარების ამ სახეობამ მიბაძვა და გამოყენება პოვა ახალ დროშიც. მეთექვსმეტე საუკუნიდან მოყოლებული, დრაგუნები მათ ზუსტ ასლს წარმოადგენდნენ.

აი, ასეთი არმია ჰქავდა ალექსანდრე მაკედონელს, როცა ომი დაიწყო სპარსეთის იმპერიის წინააღმდეგ. სპარსეთის სახელმწიფოს ამ დროს სათავეში ედგა აქემენდთა დინასტიის წარმომადგენელი მეფე დარიოს მეხამე კოლიმანი (ჩ. წ. აღ-მდე 336-330). მაკედონელის სამხედრო ხელოვნების უპირატესობა 334-324 წლებში სპარსეთისა და სხვა ქვეყნების წინააღმდეგ ომში მთელი სისრულით გამოვლინდა. სპარსეთის იმპერიას ამ დროს უზარმაზარი ტერიტორიები ეკავა. საკუთრივ სპარსეთის გარდა, იმპერიის შემადგენლობაში შედიოდა თანამედროვე თურქეთის ტერიტორიის დიდი ნაწილი, ლიბია, ეგვიპტე, ფინიკია, სირია, მესოპოტამია, მდია, პართია, შუა აზიის დიდი ნაწილი და სხვა. მართალია, სპარსეთის სახელმწიფო ამ დროს მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურ კრიზისს განიცდიდა, მაგრამ სამხედრო თვალსაზრისით, სერიოზულ ძალას წარმოადგენდა. დარიოს მეხამეს მრავალრიცხოვანი არმია ჰყავდა, მათ შორის 10 ათასამდე ბერძენი დაქირავებული მეომრის მეთაურობით. მაგრამ ალექსანდრეს არმია სპარსეთის სჯობდა ორგანიზაციით, ტექნიკითა და დისციპლინით. იგი ძველი მსოფლიოს საუკეთესო არმია იყო, რომელსაც კარგად დამუშავებული ტაქტიკა, მაღალი საბრძოლო წრთობა გააჩნდა. მაკედონელის არმიის გეგმა ითვალისწინებდა: არმიის ნაწილის (14 ათასი კაცი) დატოვებას მაკედონიაში წესრიგისა და სახლურების დასაცავად, მთავარი ძალები

ძალებით მცირე აზიის ზღვის სანაპიროს გაუქვა, აიღო მილეტი, პალიკარნასი, სხვა ბერძნულ ქალაქთა უმრავლესობა ალექსანდრეს ბრძოლის გარეშე დანებდნენ. 334-333 წლებში მან 40-ზე მეტი ზღვისპირა ქალაქი დაიპყრო და სპარსეთის ფილიპი აიძულა, დაეტოვებინა ეგეოსის ზღვა. მერე მაკედონელი მცირე აზიის ცენტრში დაბრუნდა და დაიპყრო ფრიგია და კილიკია. დარიოს მესამის ცდას, კომუნიკაციები გადგებოდა ალექსანდრეს არმიისათვის, ახალი ბრძოლა მოჰყვა ისასთან (333 წ.). სამხავი უპირატესობის მიუხედავად, სპარსეთის არმია მძიმე დამარცხება განიცადა. ბრძოლის ბედი გადაწყვიტა მაკედონის მძიმე კავალერიის დარტყმამ. ისას ბრძოლაში ალექსანდრე მაკედონელს გზა გაუხსნა შუა აზიისაკენ, მაგრამ მან გადაწყვიტა, ჯერ სპარსეთის მფლობელობაში მყოფი სხვა ზღვისპირა ქალაქები დაემორჩილებინა. დიდი სირთულეების გარეშე დაიპყრო ეგვიპტე, ლიბია და მდინარე ნილოსის შესართავთან დააარსა ქალაქი-ნავსადგური ალექსანდრია. ხმელთაშუა ზღვაზე საბერძნეთის ფილიპი გაბატონდა. ამის შემდეგ ალექსანდრე მაკედონელი მესოპოტამიისაკენ დაიძრა. 331 წლის 1 ოქტომბერს სოფ. გაუგამელასთან (ასურეთის ქალაქ არბელთან ახლოს) 56 ათასიანი ჯარით დაამარცხა დარიოს მესამის ჯარები ძალები და დაიკავა სპარსეთის მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ცენტრები.

330 წელს ალექსანდრე მაკედონელმა სპარსეთის სამეფოს ჩრდილო და აღმოსავლეთ პროვინციებში გაილაშქრა, ხადაც დარიოს მესამე გაქცა, რომელიც მოკლულად მოკლა მისმა დიდებულმა ბატონის სარტამამ მესამე. აქემენდთა დინასტიის უკანასკნელი მეფის დაღუპვას შედეგად ომის დამთავრება მოჰყვა. ქ. პეკატომილში ალექსანდრე მაკედონელმა ოფიციალურად დაითხოვა ბერძნულ ქალაქთა სამოკავშირეო ძალები. ალექსანდრემ დაიმორჩილა მდია, პარკანია, პართია და თავი გამოაცხადა

მაკედონისა და სპარსეთის „კასიოპეა“ მხედრედ. ახალი მონარქიის სამხედრო-პოლიტიკური საფუძვლების განმტკიცების მიზნით, ალექსანდრე მაკედონელმა არმიაში და აღმინისტრაციაში სპარსეთის დიდგვაროვნებიც ჩართო. 329 წელს იგი შუა აზიაში შეიჭრა. მივიდა მდინარეების სირ-დარიასა და ამუ-დარიას ზღაწვლამდე. ბაქტრიაში და სოგდიანაში ალექსანდრე ადგილობრივ მოსახლეობის დიდ წინააღმდეგობას წააწყდა. აჯანყებულთა წინააღმდეგ ბრძოლისა და გამაგრებითი აღვივების დაცვისათვის იგი გაძაგრებულ ქალაქებს აგებდა. გადმოცემით, მან 70-მდე ასეთი ქალაქი ააგო.

327 წლის გაზაფხულზე ალექსანდრე 135 ათასიანი არმიით ინდოეთზე დალაშქროდა. ინდოეთის დასავლეთ პროვინცია პენჯაბში, მდინარე გიდასზე ალექსანდრემ ინდოეთის მეფის პოისის ჯარები დაამარცხა. მას სურდა, ინდოეთში დაეშტრობა გაგრძელებინა. მაგრამ ჯარების წინააღმდეგობას წააწყდა. დაღლილი მეომრები ბაბილონში დაბრუნებას მოითხოვდნენ. 326 წელს ალექსანდრემ უკან დაბრუნების ბრძანება გასცა. ჯარების ნაწილი მან ზღვით გააგზავნა, რათა ინდოეთის ოკეანისა და სპარსეთის ყურის საზღვარს გაეშენებინათ. ამისათვის მდინარე გიდასზე 326 წლის ნოემბრისათვის აიგო ფლოტი — 800 სამხედრო და სატრანსპორტო გემი. მთავარი ძალები ხმელეთით ბრუნდებოდა. მათ გაასწრეს ფლოტი და მხოლოდ მდინარე გიდასის შესართავთან შეერდნენ. პირველი ქვეითი კოლონა ალექსანდრე მაკედონელის მეთაურობით ბრუნდებოდა პედროსის გაუღიო, მეორე — კრატერის მეთაურობით — არახოსის გაუღიო, ფლოტი კი ნეარნი მეთაურობდა. არმიისა და ფლოტის ეს მთელი გადასვლა დამთავრდა 324 წლის გაზაფხულზე. შიმშილისაგან, სიციხისა და ავადმყოფობისაგან არმია დაკარგა თავისი შემადგენლობის სამი-მეოთხედი. ახალი დაშტრობების მხადების დროს ალექსანდრე მაკედონელი 33 წლის ასაკში ტროაიკული მალარიით გარდაიცვალა (323 წ. 13 ივნისს). მის მიერ შექმნილი იმპერია, რომელსაც მკარი კონომიკური საფუძველი არ გააჩნდა, რამდენიმე ელისისტურ სახელმწიფოდ დაიშალა.

თავის ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე, ალექსანდრე მაკედონელს არცერთი ბრძოლა არ წაუგია. მისი დაშტრობები ძველი საბერძნეთის სამხედრო ხელოვნების განვითარების უმაღლესი ეტაპი გახდა. მან გააგრძელა მამის მიერ დაწყებული მაკედონის არმიის ორგანიზაციის, შეიარაღებისა და საბრძოლო მოქმედებათა ხერხების სრულყოფა და ამავე დროს სამხედრო ხელოვნებაში ნოვატორადაც მოგვევლინა. გაზარდა ფალანგის სიმკიდრე და სრულყო მისი შეიარაღება. კავალერია გადაქცა არმიის გადამწყვეტ, დამკვერდელ და მანევრულ ძალად; შექმნა კავალერიის ახალი ტიპი, რომელიც როგორც ცხენდაცხენ, ისე ქვეითი მწიფობით უტევდა; დაადგინა საბრძოლო წესრიგის ელემენტარა მანევრებისა და ურთიერთმოქმედების საფუძვლები და ა.შ. უთარებისაგან გამომდინარე იგი მოქმედებდა როგორც თავმოყრილი ძალებით, ისე ცალკეული კოლონებით. ბრძოლაში წარმატებას ალექსანდრე მაკედონელი ერთ შემტვე ფალანგა მძიმე კავალერიისა და მსუბუქი ქვეითებისაგან დამკვერდელ დაჯგუფების შექმნით აღწევდა. მსუბუქი კავალერია და ქვეითები წყდნენ ბრძოლას. მძიმე კავალერია დარტყმას აყენებდა მოწინააღმდეგეს ფალანგაზე; საბრძოლო წყობას — ზურგში, ხოლო მძიმე ქვეითთა ფალანგა ფრონტიდან უტევდა. შემდეგ, მსუბუქი კავალერია ახორციელებდა განადგურებულ მტრის დევნას.

ალექსანდრე მაკედონელმა საკავალერო ბრძოლის ტაქტიკის საფუძვლები დაამუშავა. მას ყველა დროის ერთ-ერთ საუკეთესო საკავალერო მეთაურს უწოდებდნენ.

მაკედონელის სტრატეგიის დამახასიათებელი თავისებურება იყო: ომის გულდასმით მომზადება, მოწინააღმდეგისა და მისი ქვეყნის ღრმა შესწავლა, ომის წარმოება დამუშავებული გეგმის მიხედვით, მოწინააღმდეგის ცოცხალი ძალების განადგურება ბრძოლაში, არმიისა და ფლოტის უმრავლესობისა და მომარაგების ბაზების უზრუნველყოფა. ყველაფერი ეს მიიღწეოდა არმიასა და ფლოტში სანიშნო წესრიგისა და მტკიცე დისციპლინის დაცვით, რასაც იგი ყველაზე დიდ თანაბრად მოითხოვდა. ალექსანდრე მაკედონელი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა დამცობადი ქვეყნების მოსახლეობისათვის მეგობრული ურთიერთობის დამყარებას.

ალექსანდრე მაკედონელის, ანტიკური ეპოქის ამ გამოჩენილი სარდლის ცხოვრება და სამხედრო მოღვაწეობა დღესაც სპეციალისტთა და მკითხველთა დიდ ყურადღებას იქცევს.

აკაკი მუშაშვიანი

სადგურიდან — პირდაპირ დისკოთეკაზე ცხოვრება იწყება! ევა უნდა ვთქვათ.

ქუჩაში ქარმა სახეში მიაცარა მტკვრი და ფოთლები. მიხალმა აცრემლებული თვალები მოიწმინდა. იმ ბინის ფანჯარა, სადაც ამ ორი წლის წინ ევა ცხოვრობდა, ისეა ჩაბნელებული, როგორც აქ დღეა. სულელი ვარ, რატომ არ ვიკითხე, იქნებ გადავიდა, — ლანძღავს საკუთარ თავს მიხალი. მშობლები რომ სახლში იყვნენ? ცდა ბედის მონახვერვა. დარეკა.

— ვინ არის? — შეშინებული, თითქმის ბავშვური ხმა.

მიდიდის ეშინია, გაიფიქრა მიხალმა.

— უმცროსი სერჟანტი ფტევა. კარი იმწამსვე გაიღო.

— მიხალ! — ევას ხელები მის კისერს ეხვევა.

ოხ, ეს ევასეული უმწუო ღიმილი. ევას არავის დაუგებებ! ისეთი გრძნობა აქვს. თითქოს ორი წლის განმარება არც ყოფილიყო. წვეტიანი მკერდი. ამოხრეული თქოები. წველი კი ისეთი წვერილი, ოთხი თითით დაიჭერ, ცერითა და საჩვენებლით, ოღონდ ევანზე მომატებია ნანგ-მსარი, ნაჭრილობები და ნაირი.

— მიხალ! ჩაბნელებულია ევამ და მხრებზე ხელი მოხვია, როცა ბიჭი მის წინ მუხლებზე დაეცა ატირებული. მიხალმა ხელში აიჭკანა და საწოლზე გადაიყვანა.

არა, შეუძლებელია კომედიას თამაშობდეს და თავს იკატუნებდეს, თითქოს უფროდეს. — ფიქრობს მიხალ... ხელებში ისევ ტკივილადღე საყვარელ სხეულს გრძნობს. ოღონდ გაძვალტყვებულს. მკლავები მაგრად მოხვია. ევამ წამოიფიქრა. დაიკლანა. აცახცახებული მიეკრო, მერე ერთბაშად საწოლზე დაეცა და ბორცვა დაიწყო. მიხალმა იგრძნო, როგორ დაეძაბა კუნთები. ევას ხელები მის მხრებს შემოეხვია და კბილები კისერში ჩაესო. და ისევ წაწვეტილებული თქოების შეტევა. მიხალი ტკივილისგან თუ წინასწარი სიამოვნების მოლოდინისგან გასე გახტა... და ისევ... ახლა უკვე საშუალოდ მასთან უნდა იყოს. ევას შეურაცხყოფის უფლებას არავის მისცემს. თავადვე დაიცავს, აღარსად გაუშვებს...და უცბად მოეჩვენა, რომ ისინი უსახვეროდ დიდხანს და ნელა ეშვებიან ზეწარზე. ნეტავ კი ასე გაგრძელდებოდა მარადის!

— სუნთქვა შეკრება, მიხალ, ჩაბნელებულია ევამ.

მიხალმა ზურგზე გადაბრუნება შეძლო. ქოშინი აუტყდა.

— მიხალ... მიხალ... მიხალ... — ამოიკრია ევა.

სივარული ორი წლის შემდეგ. — უცბად გაიფიქრა მიხალმა. მე კი აღარც გამხსენებია. რაც კი იყო დავივიდე.

— იცი, რაღაც უნდა გითხრა. — უცბად დაიწყო ევამ. — როცა წახვედი, საშინლად გაგებრახდი იმ ექიმზე და სტანდისთან დავიწვე ხიარული.

— ეცი, — გაწვეტილია მიხალმა. — არა ღირს ამაზე ლაპარაკი. ახლა რა ამისი დროა. თავისუფლების პირველ მშვენიერ წუთებს ნუ წაგახდენი. დაე, ფანჯრებს იქით თუნდაც სამყაროს აღსასრული დადგეს.

ევას ისევ მიეხურა.

— ახლა მუდამ ერთად ვიქნებით, — თქვა მიხალმა.

გოგონამ გაიღიმა.

— მეც მოვასწარი ფსიქოზი ყოფნა სამი თვე. როცა გამოიშვებს, მოვლი სამი დღე გაგვტყდა უკაფოდ.

ეს რა, ფრთხილობს?

— ახლა? — ჰკითხა მიხალმა.

— რაღაც კიდევ დარჩა. ნახევარზე ნაკლები თუ იპოვებს. — ევამ იდაყვებზე წამოიწია. — ცდილობს დროს ნელ-ნელა დაეკლო, რომ თავს აღვივლად მოეც.

— როცა კი იყო მორჩილი...

გოგონამ მხრები აიწია.

— ისევ სიღამაღამის ყიდვას დავიწყებ. ახლა ურეცეპტოდ იძლევიან. თავის გატანა შეიძლება.

მიხალს გაახსენდა, რომ ბოლოს, თითქმის ოცდაათი საათის წინ, გაიხსნა და აქამდე არც კი მონდობებია.

— იქნება ახალი ცხოვრება დავიწყეთ, ევა?

— ევა მიხალის მხარზე მიეყუწი და თმაზე ხელი გადაუსვა.

განა მაშინ წარმოიდგენდა, რომ „პეპი-ენდი“ შეუძლებელი იქნებოდა?

ჯერჯერობით არ ღირს ტრახანს არმიდან ჩამოტანად სიმდიდრეზე. მოცდა სჯობს. ევა ჩემი გულისთვის უნდა დარჩეს ჩემთან და არა იმ კაიფისთვის, შეშინებულ საკანში, ჩაკეტილ ნემოდანში რომ არის.

— ვიმუშავე. ვიმოგზაუროთ, თუნდაც ჩხეხიში. ყველაფერს გიყვით, რასაც მოისურვებ: ფირსაკ-რავს, დისკებს, მაგნიტოფონს, —

შემოწმებაც კი: აბა, ექსპლ რაში დასჭირდებოდა გულმოდგინედ შეგხვალა ბოქვენზე ბალანი ან ენისქვეშა ლორწოვანი გარსი. მიხალმა ჯერ კიდევ არმიაში ისწავლა მხოლოდ ამ ადგილებში გაჩხერა. არ უნდა დაგვიწყებოდა, რომ არმიიდან დათხოვნის წინ საექიმო შემოწმება და სამსახურში მიღება მოგიწევდა. ფეხებზე ყველა ნანგმსარი უკვე დიდი ხანია შეუხორცდა. ერთი შეხედვით კაცი ვერაფერს შეამჩნევდა.

რა მაგრა მოვახერხე დროის შეგვირება! კვირაში — ორი-სამი, მეტად არა... ყველაფერი ფეხებზე მკიდა. მთავარია, რომ ყოველ თავისუფალ წუთს ერთად ვართ. ოღონდ ეს იდიოტური თრევა ხან ჩემთან და ხან მის სახლში, სადაც მოხუცები არ დაგვხვდებიან, ნერვებს მიშლის.

განა მაშინ მოვიდოდი აზრზე, რომ ევა უნებოდ ხუთჯერ მაინც იხსიარავდა, ჩემთან კი — ორჯერ!

ატრილებს ხელში.

— როგორ მოახერხე? — კითხულობს ბოლოს.

— ჩვენთან არმიაში ორიოდე წესიერი ექიმი იყო, ჯარში ორი წლით გაწვევულები. — ცდილობს რაც შეიძლება აგდებულად ილაპარაკოს, მაგრამ სიხარულის დიოკება საშინლად ძნელია. — წარმოგიდგენია, ერთმა ნაჭერ სალაში სამი რეცეპტი მომცა! ცხადია, ვიცრუე. მაშინვემისთვის მინდა — მეტეტი.

— დანარჩენი?

— ორიოდე უბრალოდ ავაციოცე.

მიხალი ელოდება, ბოლოს და ბოლოს როდის შეეკითხება მორფზე, და თავად როგორ გაანდობს ყუთების დამტვრევის გმირულ ეპოპეას.

+++

როგორ მოვიქცეთ ასე წინ-

ნალობა ჩვენთან, კაცობრიობითა, გაიფიქრა მიხალმა. ახლა რომ, თუ ევა არ დაიბნელება, თქვენი სახამართლოს გადაწყვეტილებითაც შეიძლება... რა მოხდება, თუ დედამისი მართლა განაცხადებს ამ ამბულებზე? ნარკოტიკების ნება-დაურთველი შენახვა, მიდიდია და იტულებითი მკურნალობა...

— ამას თუ იზამ, თავს მოვიკლავ!

— ცირკს ნუ მიწყო! — ჩააჩუმა დედა.

— შენ რაღას მომჩერებხარ? — ისევ მიხალისკენ შემოხრდა. — კარი იქითა! გირჩევ ჩემს შვილს ნუ ეტმასნები, თორემ მართლა მიგაბრძანებთ. სადაც საჭიროა!

კართან მისული მიხალი შემოხრდა და ევას შეხედა. იმან თავი დაუქნია. უპირველეს ყოვლისა საჭიროა მორფის გადაძალა. თუ არა, დავიღუბებით. არა, არა, მშობელი დედა ვერ შესძლებს შვილი „ძალღებს“ ჩაუგდოს ხელში. მაგრად ჩაკვარდით. სამსახურიდან მისვრიდან აუცილებლად, შეიძლება ჩამსვან კიდევ, ფიქრობდა მიხალი.

+++

— მიხალ, მოხდა კიდევ რამე? მითხარი, თქვი, რომ შემოხვევითი მოხდა. ხომ? ხომ მართალია, რომ ერთხელ მეტად არ მოხდარა?..

რა გქნა, რა გუპასუხო?

— არაფერი არ ყოფილა, დედ, ჩაიფიქრე.

— არაფერი ხომ? ასეც ვიცოდი. ტყუილად ვიმუშავებოდა. იმედი ნულად გექცემა. უკვე დღეებში მარტო დაგტოვით. ავა რაგზე ჩვენთან ერთად წამოიბრძანდები. იმ ქალს კი თავს დაანებებ. ვიდრე ამ ოჯახის წევრი ხარ, კეთილი ინებე და დაგვიჯერე.

ყველაფერი შეგვტანსმდე ევას, თუ ერთმანეთის ნახვა ავსიკრძალავს?

— თქმა, მეტად ადარ ვისამ-ბქო! მიხალ, თქმა!

ემსიკმა დაღახვოს, განა პატარაა ვარ, დედა! ვიცი, რასაც ვაკეთებ. ყველაფერი ოკეით დამთავრდება. დაგვირდეთ, რომ მეტად აღარ ვიზამ? ამისი თქმა მუდამ შეიძლება. მთავარი შესრულება...

საიდუმლო შეხვედრები. ბებრებმა არაფერი უნდა გაიგონ. ვითომ ისევ სკოლის მოწაფე ვყო. ქუჩაში კი რატომღაც ცოვა. ჩემი ოთახის ჩხრეკა. მადლობა უფალს. ვიარზე და სარდაფში დაეშალე კიოფი. დედაც ყოველ ნაბიჯს ეწოლავს. ეს რაღაც ცხოვრებაა. კიდევ კარგი, ზოგჯერ სამსახურში მაინც დავის. სულ ერთია, მაინც მოწყენილობა.

— საგიფეთში უნდათ რომ გაგაგზავნონ. მიხალ, დედამეს კუთხარი, როგორც კი რამეს იცევი, ისეთ დროსას მივიღებ. რომლისგანაც აღარ იფიქრებენ-მე-თქო. ასეც ვიზამ. სჯობს ერთხელ და საშუალოდ ბოლო მოგვედოს. ვიდრე ასეთ ყოფაში ვყოფი!

ეს რა მაგარ ამბავში გაგვქცა. უკაცრიელ კუნძულზე დასახლება უკეთესი იქნებოდა ორივესთვის. ოღონდ ორივე პლუს კაიფი! ძალღური ცხოვრება.

— აღარ შემოიღია იმათთან. ვოხევი გამონდა თუ არა, მაშინვე შეგტყდები. ახლა დედაჩემს დავართო. ის კრეტინი ყოველ საღამოს ღრიალებს, რომ დედაჩემმა გამათამაშა, რომ ყურს არ გუბდებ.

— ნუ გეშინია, რამეს ვიღონებ.

— მაგრამ რას?

— სტანდის ბინის გასაღები ჩემთან დარჩა. იქნებ ერთხანს იქ ვიცხოვროთ, ვიდრე ის ზის? თუ რა თქმა უნდა, მეზობლები არ დაგვასვენენ.

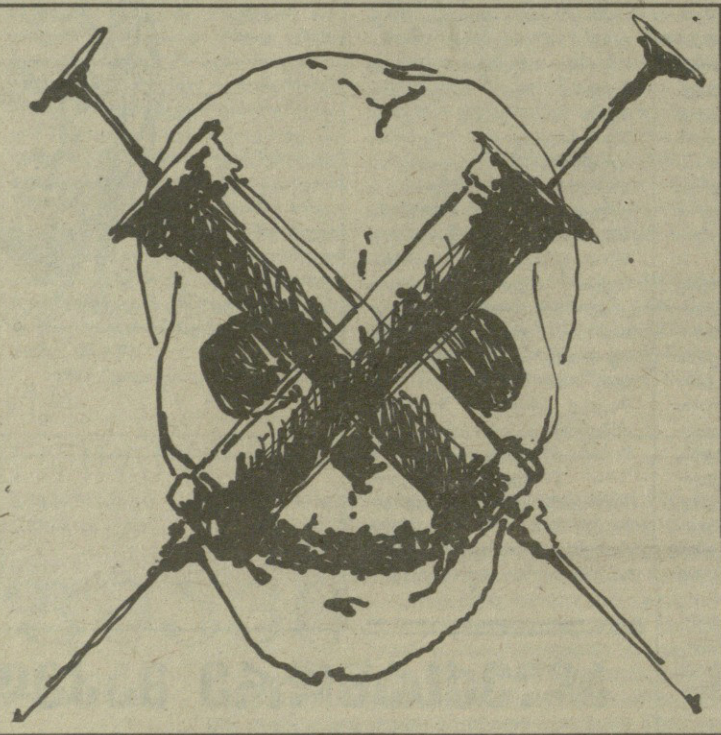
რას ამბობ, გასულვლი?

თარგმან

MEMENTO MORI!

ბთავაზობთ
ნაწყვეტებს
ახალგაზრდა ჩხეჩხე
მწერლის რადეკ
იონის წიგნიდან
„MEMENTO...“
(„გახსოვდეს...“)

ავტორმა ორი წელი
იცხოვრა ნარკომანთა
შორის და
ნაწარმოებში
ალფაბილი აგებები
ნამდვილია, მხოლოდ
პერსონაჟების
სახელები
შეცვლილი. წიგნი
სამჯარ ბამოიცა
ავტორის
სამოთხლოში,
ორჯერ საზრუნავთში,
იტარგმნა მრავალ
ენაზე.

რადეკ იონი

MEMENTO ...

სიმაღლა ოცნებებს მიხალი. — ათასში ერთხელ შეიძლება გავერთოთ კიდევ, ოღონდ ხშირად არა.

არმიაში სამსახურის დასასრული სიხარულით გაივლევს. პირდაპირ გასოცარია, ნახევარი წელი იხსიარავდა და ვერავინ შეამჩნია.

— რას ამბობ? — ჰკითხა ევამ.

ყველაფერი კარგა ხნის მოვიქრებოდა. მარამ, აბა, საიდან უნდა სცოდნოდა, რომ ევა კვლავ ასე ადვილად და ასე უბრალოდ შემოიჭრებოდა მის მიერ დაღაგებული ცხოვრებაში.

— ტრამპის მძღოლობა ხომ არ დავიწყეთ-მეთოქი. ზეგანაკეთთან ერთად სულ ცოტა სამი ათასი გამოდის თვეში.

— მართვის მოწმობას არ მოგცემენ. — სკეპტიკურად შენიშნა ევამ.

— მო, სუფთა ანეკდა საჭირო, კარგი ჯანმრთელობა, ფსიქოტესტები, კურსები, სულ რეანახევარი კვირა.

მიხალს მართლაც ყველაფერი კარგა ხნის მოვიქრებოდა ჰქონდა. საქმე კარგად წყო. საექიმო

დისკოთეკაზე არ დავის, იცის, რომ ადრე თუ გვიან იქ „ძალღები“ დავცემიან. ეშმაკმა უწყის, რა ილაპარაკა პაველმა სტანდისთან. ანდა ბოლოს და ბოლოს ამოტეგრავდება, საიდან. და როგორ შოულობს რიპარდი კაიფს. სააუთიკო სამართლებლის კანტორის სანიშნო მოსამსახურე! შეუშვებს რა თხა გენახში! ნეტავი საკუთარი მარაგი მოგვცა, რომ მას სულ შეეშვათ. ყურადღება არ უნდა მივიპყროთ.

— მიხალ, ეს რომ გაგვითავდება, რა უნდა გქნათ?

— ნუ გეშინია.

ისინი მიხალის ოთახში დივანზე წვიან. ბებრები ამ დილით აგარაკზე ფოთლების მოსახვეტად და ბაღის დასაბარად წავიდნენ. კიდევ კარგი, მიხალმა საქმე მოიმსახრა, და აი ისიც, დიდი ხნის ნანატრი წუთი, როცა შეიძლება ევას ანეხოს თავისი საგანძური. ორ თვეზე მეტია ევა იმას უნაწილებს, რაც სტანდის დარჩა და სიყვედური არ დასცდნია. დაე, ახლა ამან გაიხაროს.

ასორმოცდაათი კუბი მორფი და რეცეპტების მიღები ბლუჯა! ევა თითქმის ყველა ამბულის

დაუხედავად? თუმცა, რა წინაუხედაობაზეა ლაპარაკი. დროის სათვალავი დაკარგეთ და ევა არი. ვიცოდით, ევას დედა ოთხი საათისთვის მოდიოდა, ოღონდ გაგებაში არ ვიყავით, ახლა რომელი საათი იყო. მაგიდაზე შპრიცი და ამბულები ეწყო. რადიო ჩართული გვეკონდა. ჩვენ კი, ღვთაებრივი ნეტარებით მიბნედილი, დივანზე ვეყარებით.

— ასეც ვიცოდი, რომ ამ საქმეს თავს არ დაანებებდი, შეგარყენილი! ეს ვილა ოხერია? — გაოცდა ევას დედა.

— გამარჯობათ? — კი გაცნობა კი გამოგვივიდა. — მე მიხალი მეტია.

— გილოცავთ. — და ისევ ევას. — ცუდი არ იქნებოდა გაგვემო, ამ ვაჟბატონმა ეს საიდან იშოვა. გაგებით კი გავიგებ, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ!

— იგი ხელს უჭერს ამბულის.

— თვითონ ვიმოვე. — ჩაერია ევა. — ერთ ბარში ხუთ...

— ფსიქიატრიულში დარეკვა მომიწევს ისევ. ჩემო გოგონი, ერთი წელი კიდევ გაყურეშტონ, მოგიხდება.

ნუთუ არ ესმის, რომ მეკურ-

სკორტი

შეხვედრები

«ბენდელას თასი»

სკორტის სასაღვთო დამთავრდა აუზით. გმირულად დაღუპული, ვანტაგორასლის პირველი წარსლის ორდენის, ზაზა ბენდელასის სახელობის ტურნირი მინი-ფეხბურთში, რომლის მთავარი პრიზიც, «ბენდელასის» თასი, ტურნირი საქველმოქმედო ხასიათს ატარებდა — მთელი შემოსავალი მომხრეებმა ზოგადსაგანო-საზოგადოებრივი საქმეებისათვის გაუზიარეს. «ბენდელასის» თასი, რომელიც ბოლოს თამაშობდა ზაზა ბენდელასის სახელობის ფულადი დახმარება გაუზიარეს თასის გათამაშებაში მონაწილე გუნდებს.

ტურნირის მთავარი სპონსორი „კონცერტი“ „მორკინალი“ იყო (პრეზიდენტი ჯონი გიგანი). სპონსორმა თამაშზე თავისუფალი დასწრება უზრუნველყო, რითაც გულშემატკივრების დიდი ინტერესი გამოიწვია.

„ბენდელას“ მეგობრები, როგორც წესი, ერთ სექტორში იყრიდნენ თასს.

მამუშა კპარაცხელი (ტურნირის ერთ-ერთი ორგანიზატორი) — „ბენდელას“ ჩვეულებრივი თბილისელი ბიჭი იყო, რომელსაც უყვარდა მეგობრები და სამშობლო. სწორედ ამ სიყვარულმა წაიყვანა იგი აფხაზეთში. ზაზასთან ჩვენ ვალში ვართ, ამიტომ გადავწყვიტეთ, მოგვეყვო ეს ტურნირი. „ბენდელას თასი“ წელს მეორედ ტარდება და იმედი მაქვს, რომ ტრადიცია არც მომავალში დაირღვევა.

მარტოლს ჟუმბურიძე — მან გმირობა ჩაიდინა. სოფ. ტამიშთან თვითონ ნაღვლი აფეთქდა, მაგრამ მეგობრები გადაარჩინა, რომლებმაც სხვა გზით იარსეს და სამშვიდობო გზა გამოვიდნენ.

ეს მოგონებები საკმაოდ შთაბეჭდავია, თუმცა, არც ტურნირი იყო ურთო.

თასის გათამაშებაში ცამეტ გუნდი მონაწილეობდა, მათ შორის ლანჩხუთის, „ტურია“, რუსთავის, „მეტალურგი“ და თბილისის „დინამო“.

ბიკი ნოდინი („დინამოს“ უფროსი მწვრთნელი) — „ბენდელას თასზე“ ჩვენი მონაწილეობა რამდენიმე მძიმე ტრამა განაპირობა. პირველი, ალბათ, სახელოვანი მეომრისა და ფეხბურთელის, ზაზა ბენდელასის გახსენება იქნება. მის კარგად იცნობდა საქართველოს საფეხბურთო საპარო. ამის გარდა, მოგვსენებდა, რომ მ ბარტს განახლებდა საქართველოს ეროვნული ჩემპიონატის მეორე წრე.

ამ თასის გათამაშებაში მონაწილეობა კი ახალგაზრდა ფეხბურთელებისთვის კარგი გამოცდა იქნება.

ასპარეზობა წრიული სისტემით მიმდინარეობდა. გუნდები ოთხ ქვეჯგუფად დაიყო.

ქვეჯგუფების ლიდერები პირველი ტურებიდანვე გამოვლინდნენ. კარგად თამაშობდნენ „დინამო“, „ტურია“, „მორკინალი“ (თბილისი) და „ბენდელას“ (თბილისი). ამ გუნდებმა თავიანთ ჯგუფებში ყველა მეტოქე დაამარცხეს და ზედმეტი დაძაბულობის გარეშე გავიდნენ შემდეგ ეტაპზე. შესაჩერებელი განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა, თუ არ გამოვიყოფთ „მეტალურგის“ და ლავიანის „კაპუტინის“ მატჩს, სადაც რუსთაველებმა ძლიერ მიადრწეს საწვკარ ფრეს (1:1). აღსანიშნავია, რომ თამაშის მსვლელობისას „კაპუტინის“ გუნდი იტბუქა 1:0 და შექმნა არაერთი სახელოვანი მომენტი მეტოქის კართან.

საინტერესოდ წარმოგვითხრობს თბილისელი და ნახევარფინალური შეხვედრები. აქ ფეხბურთელებმა გამოიყენეს ყველაფერი, რაც კი იცოდნენ — ვირტუოზული ტექნიკა თუ ლამაზი დარტყმები. მსაჯების შეურაცხყოფა თუ წარბეზურული უხეშობა, „მორკინალი“ — „კორების“ (თბილისი) მატჩში, როცა ანგარიში იყო 4:3, „კორების“ სასარგებლოდ, დაიწყო პირდაპირი ნადირობა სამედიცინო ინსტიტუტის გუნდზე, რამაც განაპირობა „მორკინალის“ გამარჯვება — 5:4. დამატებულად წარმოგვითხრობს „დინამოს“ და რუსთავის „მეტალურგის“ შეხვედრა. თავიდან თბილისელები დაწინაურდნენ 3:0, მაგრამ მეორე ტაიმში რუსთაველები უფრო მობილურად გამოიყურებოდნენ და საბოლოო გამარჯვებაც მათ დარჩათ 2:1. აღსანიშნავია, რომ თბილისის „დინამოს“ უკლებლივ ყველა ფეხბურთელი, რომლებმაც ტურნირში მიიღეს მონაწილეობა, 16-17 წლის ჯგუფები არიან.

ნახევარფინალში გუნდები ასე დაწყვილდნენ: „მორკინალი“ — „ბასის“ (ბაღდათი) და „ბენდელას“ — „მეტალურგი“. „მორკინალი“ — „ბასის“ მატჩი დაწვრილ დაიწყო. ვერავინ ბედავდა თამაშის გამწვავებას „ბასის“ კლუბი უფრო გუნდურ ფეხბურთის თამაშობდა, ხოლო „მორკინალს“ გამოკვეთილი ლიდერი ჰყავდა მისურადის სახით. ფრთხილი თამაშის მიუხედავად, ბაღდათელებმა მანძი გაიტანეს 1:0. მეორე ტაიმში „მორკინალი“ დაიწყო უფრო აგრესიული თამაშით და დაამარცხა „ბასისი“ 2:0. ბენდელასმა „მეტალურგის“ წინააღმდეგ გაიტანა 1:0. მეორე ტაიმში „ბენდელასი“ დაიწყო უფრო აგრესიული თამაშით და დაამარცხა „მეტალურგი“ 2:0.

ვად, ბაღდათელებმა მანძი გაიტანეს გოლი და პირველი ტაიმი მინიმალური ანგარიშით მოიგეს 1:0. მეორე ტაიმში ბრძოლა გაცხადდა და თამაშის დამთავრებამდე 10 წუთით ადრე „მორკინალი“ საბასუნო ბურთი გაიტანა 1:1. თბილისელებმა ვერც დაამატებინათ დრომ გამოვლინა, ამიტომ დაიშალა 6-მეტრიანი საწარმოო დარტყმები, რომლებიც უკეთესად „მორკინალის“ ფეხბურთელებმა შეასრულეს და გამარჯვებს კიდევ — 3:0.

ტურნირი სანახაობრივი თვალსაზრისითაც კარგად იყო ორგანიზებული. ნახევარფინალური მატჩების შორის შედგა ამხანაგური თამაში. მინი-ფეხბურთის ვეტერანები შეხვედრენ ჟურნალისტების გუნდს, „ჩემპიონს“, მაყურებელმა მოედანზე იხილა წარსულში ცნობილი „მინი-ფეხბურთელები“ — ნიკუშა დოლიძე, ზაზა გომარეთი, გრიგოლ ცაავა, რომან შოთაძე და სხვები. მართალია, ვეტერანები ძველი სისწრაფით ვერ გამოიჩინებოდნენ, მაგრამ ოსტატობით და ბურთის ფლობის ხელოვნებით არავის ჩამოუვარდებოდნენ. საინტერესო შეხვედრა საბოლოოდ ვეტერანების გამარჯვებით დასრულდა — 3:0.

„ბენდელას“ — „მეტალურგის“ მატჩი ტურნირის უღამაშეს თამაშად შეიძლება მივიჩნიოთ. ეს იყო პატარა ფინალი, ერთმანეთის პირისპირ ღირსეული მეტოქეები იდნენ. შეხვედრა ყოველგვარი დაწვრივის გარეშე დაიწყო. გუნდებმა რამდენიმე ცხარე შეტევა განახორციელეს. ანგარიში რუსთაველმა ბადრი კვარაცხელიამ გახსნა. ამ მომენტთან „ბენდელას“ შეჩერება შეუძლებელი გახდა და ნატრო შვილ-ტყაშვილ-სოლომონაშვილის აქტიური მოქმედების წყალობით „ბენდელას“ დაიწინაურდა — 3:1. რუსთაველები შესაშურ გამძლეობას ავლენდნენ. ასე მოხდა „დინამოსთან“ თამაშის დროსაც, „მეტალურგი“ მეორე ტაიმში უფრო მობილურად გამოიყურებოდა. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ვ. კილაშინია და ბაკარაცხელია, რომლებმაც მნიშვნელოვნად განაპირობა რუსთაველთა შედეგები თამაშში. ტაიმის ბოლოს „მეტალურგი“ დაწინაურდა, მაგრამ ზუსტად ერთ წუთში შალაბერიძემ გაათანაბრა ანგარიში 4:4. ამ დაძაბული მატჩის კულმინაცია ბენდელასის სერია გახლდათ. პირველი დარტყმა ორჯერ გუნდმა გამოიყენა, ხოლო დანარჩენი ორი — ვერა. ბოლო ბენდელასი

რუსთაველთა მხრიდან კვარაცხელიამ შეასრულა, მაგრამ ვერ გამოიყენა ამით ისარგებლა შალაბერიძემ („ბენდელას“) და თავის გუნდს საბოლოო გამარჯვება მოუტანა — 7:5.

ფინალის დღეს შედგა სამი შეხვედრა. მესამე ადგილისთვის მატჩში რუსთავის „მეტალურგი“ დაამარცხა ბაღდათის „ბასისი“ — 1:0, ხოლო ტურნირში მონაწილე გუნდების მწვრთნელებმა სძლიეს ჟურნალისტებს — 4:1. სამწუხაროდ, ჟურნალისტებმა ვერც ამჯერად გამოიჩინეს თავი. საბაგიროდ, მწვრთნელები მოწოდების სიმაღლეზე იდნენ. კარგად ითამაშა ოთარ გაბელაძე, რომელმაც ბრწყინვალე რეაქცია გამოავლინა დამდენი რთული ბურთი მოიგერია. აღტაცების ღირსი იყო რევაზ ძოძუაშვილის თამაშიც. იგი მოედანზე ჩვეულებრივ ორი ნომრის მაისურით გამოვიდა. რევაზმა ორი ბურთი გაიტანა და მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა გამარჯვებაში. თამაშის შემდეგ ვეტერანებს გადაეცათ სამსახური ჯილდოები. ფინალური მატჩი „მორკინალს“ და „ბენდელას“ შორის 15 საათზე დაიწყო. მიუხედავად იმისა, რომ მეტრო არ მუშაობდა, ფეხბურთის მოყვარულები მანძი მრავლად მოვიდნენ სკორტის სასაღვთო. ბუნებრივია, რომ, როგორც ერთ, ისე მეორე გუნდის გულშემატკივრებს შინაგანი დამაბულობა ეტკობოდათ, მაგრამ „ბენდელას“ გუნდის უპირატესობა აკარა იყო. როგორც ტექნიკური, ისე ტაქტიკური თვალსაზრისით. ანგარიში გახსნა ბუბა ტყაშაძემ. მეორე ტაიმში „ბენდელას“ ფეხბურთელებმა კიდევ ერთი გოლი გაიტანეს და დამსახურებულად გამარჯვებს — 2:0. თბილისის „ბენდელას“ „მორკინალს“ ავარჯიშებს ცნობილი მწვრთნელი ნიკოლოზ ამირეჯიბი, ზედისედეგ მეორედ მოიწოვა გარდამავალი თასი. მეორე ადგილზე გავიდა „მორკინალი“, ხოლო მესამეზე — რუსთავის გუნდი.

მამუშა კპარაცხელია — ტურნირი ძირითადად სამი მიზეზის გამო ჩავატარეთ. პირველი, რასაკვირველია, ზაზა ბენდელასის სახლის უკუდასახოვად. გარდა ამისა, გუნდებისაგან შემოსულ თანხა მომხმარებელთა ზოგადსაგანო საქმეებისათვის გაუზიარეს. მეორე, „ბენდელას თასი“ გათამაშება ტრადიციული გახდეს და საერთაშორისო ტურნირის სახე მიიღოს.

ბადლო

ფირმა „კოკა-კოლა“ და გაზეთი „კავკასიონი“ ბადლოვას უხდინა გამოცემამ. „სამშობლო“ და ამავე გამოცემის ოფისში მდებარე ბავშვის საამქროს თანამშრომლებს, რომლებიც ენერგოპროდუქტის გამოწვევით დაძაბული სამუშაო გრაფიკის მიუხედავად, დახმარებასა და თანადგომას უწევინ გაზეთ „კოკა-კოლა კავკასიონს“.

«COCA-COLA»

ბირჩხვთ: თუ გსურთ იხოვოთ ფული, ნუ

დაზოგავთ მას რაქლაჟისათვის

სააგენტო გთავაზობთ: ნებისმიერი სარეკლამო განცხადების განთავსებას.

ფირმებისათვის, კომერციული სტრუქტურებისათვის ანგარიშსწორება მოხდება ამერიკული დოლარის ექვივალენტური კურსით კუმონებში:

შიდა გვერდზე 1 კვ. სმ. — 10 ცენტი
ბოლო გვერდზე 1 კვ. სმ. — 20 ცენტი
პირველ გვერდზე 1 კვ. სმ. — 1 დოლარი

ანგარიშსწორების დროს გათვალისწინებულია შეღავათები იმ შემთხვევაში, თუ რეკლამა გამოქვეყნდება

5 ნომერში — 20%
10 ნომერში — 30%

გაზეთში უფასოდ შეგიძლიათ გამოქვეყნოთ შემდეგი სახის კერძო განცხადებები:

„ყიდი“, „ყიდი“, „გაქირავებ“, „გაქირავებ“, „გცვლი“, „მესაჭიროება“.

ჩვენი მისამართია: 38009, თბილისი, პეტრიაშვილის 7
ტელ.: 29-48-05.

დღეს განახლდება ევროპული ბურნიკები

ოთხშაბათი დიდი ფეხბურთის დღეა. განახლდება 1993-1994 წ. ევროპის თასების გათამაშება. ჩემპიონთა ლიგაში მესამე ტურის გაიმართება და რვა უდიდესი გუნდი გააჩვენებს ერთმანეთს ურთიერთობას. ორი ტურის შემდეგ კი ჯგუფებში მდგომარეობა ასეთია:

A ჯგუფი

„ბარსელონა“	2	1	1	0	2:0	3
„მილანი“	2	1	0	1	4:3	2
„ბალთასარაი“	2	0	2	0	0:0	2
„სპარტაკი“	2	0	1	1	1:4	1

B ჯგუფი

„მილანი“	2	1	1	0	3:0	3
„მარდარი“	2	1	0	1	7:6	2
„პორტო“	2	1	0	1	3:5	2
„ანდერლექტი“	2	0	1	1	3:5	1

სატურნო ცხრილით თუ ვიმსჯელოთ, ცხადია, რომ ჩემპიონთა ლიგა საინტერესო თამაშებს გვპირდება. A ჯგუფში „სპარტაკი“ შეხვედბა „ბარსელონას“, ხოლო „მონაკო“ — „გალათასარაის“. მოსკოველებს ნახევარფინალში გასვლის ერთადერთი შანსი დარჩათ, მათ აუცილებლად უნდა დაამარცხოთ ესპანელები. „სპარტაკი“ მინდორზე რამდენადმე შესუსტებული შემაღელობით გამოვა. წითელი ბარათის გამო ვერ ითამაშებს ონაკო, რომელიც გუნდის მთავარ ძალას წარმოადგენს (საინტერესოა, რომ „სპარტაკი“ — „ბარსელონას“ თამაშზე დასასწრები ბილეთი 10000 მანეთი ღირს). თუმცა, „ბარსელონა“ არ გამოიჩინებდა სტაბილური თამაშით და ეროვნულ ჩემპიონატში თავისთვის უჩვეულო მესამე ადგილზე იმყოფება. შედარებით სუსტი დაცვის მიუხედავად, კატალონიელები შეეცდებიან, აუცილებლად დაამარცხოთ მეტოქე, რათა ჯგუფში პირველი ადგილი დაიკვიდრონ და ნახევარფინალში თავიდან აიცილონ ისეთი დონის მოწინააღმდეგე, როგორიც „მილანი“. ამჟამად „სპარტაკი“ — „ბარსელონას“ შეხვედრა ტურის ცენტრალური მატჩი იქნება. რაც შეეხება „მონაკო“ — „გალათასარაის“ შეხვედრას, იგი, ალბათ, კარგი შანსი იქნება ფრანგებისათვის, განმტკიცონ სატურნო მდგომარეობა.

თუმცა, არ უნდა დავავიწყდეს, რომ 1988 წელს ჩემპიონთა თასის გათამაშების მეოთხედფინალში სწორედ „გალათასარაიმ“ დაამარცხა ფრანგები.

B ჯგუფს აკარა ლიდერი ჰყავდა და იტალიელები არც დათმობენ პირველობას, „მილანის“ ერთადერთ მეტოქედ ისევ „ვერდერი“ შეიძლება მივიჩნიოთ, მაგრამ, არა მგონია, გერმანელებმა პირველობისთვის ბრძოლაში რაიმე საფრთხე შეუქმნან ზედმიწევნით მობილურ და ლაღად მოთამაშე მილანელებს. დღეს „მილანი“ „ვერდერს“ შეხვედბა და, ალბათ, ყველაფერი საბოლოოდ გადაწყდება.

საინტერესო მდგომარეობა თასების მფლობელთა თასის გათამაშებაშიც „ბიანკინი“ — „პარმა“, „რეალის“ (მ) — „ბასი“, „ტორინო“ — „არსენალი“, „ბენეფიკა“ — „ბარსელონა“ (ლ).

მეოთხედფინალში გუნდები ისე დაწყვილდნენ, რომ ძნელია, რომელიმე მათგანს უპირატესობა მიანიჭო. ამიტომ ნახევარფინალისტების ვინაობას მომავალი მატჩები დასაბუთებენ. აღსანიშნავია, რომ შარშანდელ უფას თასის გათამაშების მეოთხედფინალში სწორედ „პარი სენ-ჟერმენმა“ დაამარცხა მადრიდის „რეალი“ (1:3, 4:1).

თითქმის ანალოგიური მდგომარეობაა უფას თასზეც: „ბოლავიშა“ — „პარლსონი“, „ბოლავიშა“ (დ) — „ინტერი“, „პალარი“ — „ნიშენტსი“, „ბინტარსი“ — „პარსი“.

თუმცა, აქ შეიძლება გამოვიყოთ „ინტარსის“ დიდი უპირატესობა ზალცბურგის „კაზინოსთან“ შედარებით, რაც ძირითადად ოსტატობის სხვადასხვა დონით განსაზღვრება. „კაზინო“ შარშან უფას თასის მერვედფინალში ბრწყინვალედ დაამარცხა ლისაბონის „სპორტინგი“ (0:2, 3:0). მართალია, ეს შთაბეჭდილება გამარჯვება გარკვეულ იმეზს უქმნის ავსტრიის გუნდს, მაგრამ ფრანკფურტის „აინტრახტის“ წინააღმდეგ ბრძოლა და, მით უმეტეს, გამარჯვება „კაზინოს“ ძალიან გაუჭირდება. შედარებით პროგნოზირებადი „კალიარი“ — „იუვენტუსის“ წყვილიც. თუ გავითვალისწინებთ „იუვენტუსის“ სტაბილურ თამაშს, ტურნირელებს არ უნდა გაუჭირდეთ ნახევარფინალში გასვლა.

კახა ფანაშვილი

უმწიკვლო რეპუტაციის 45 წლის ფილოლოგიური მეცნიერებათა დოქტორი ეძებს სამსახურს საბაჟო დეპარტამენტისა და კონცერნ „საქნავლობის“ მესვეურებს გთხოვთ, გამოემგზავროთ.

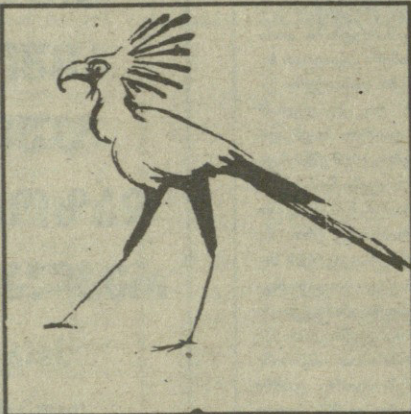
კია მიხო სნა-ში შესვლამდე და შესვლის მერე

ზაირა და კარლო ყვავაძეებს!

დიდი გული-სტიკილით წავიკითხე თქვენი განცხადება მოლაპარაკე კაჭკაქის „მალხაზას“ დაკარგვას. როგორც გავიგეთ, „მალხაზა“ უკვე სოხუმიშია და იქ პირში აგინებს არძინბას მკვდარსა და ცოცხალს, რომელსაც უკლებლივ ვუერთდებით ყველანი!

„მალხაზას“ მაგივრად გთავაზობთ ინტერვიუ წარმოშობის მოლაპარაკე თუთიყუშ „რაკშის“, რომლის სწრაფი რეაგირების უნარს სახელის დამახებისთანავე მიხვდებით (ოღონდ არ გეწყინოთ...).

„რაკში“ ლანჩხუთიდან ჩამოვიყვანეთ. ამ შემოდგომაზე ხან ჩვენ

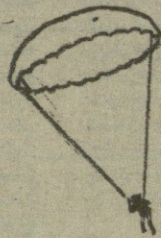

მებრძოლებს დაუფლავთ რეკეტზე, ხანაც ჩვენ „ამღებებს“ — ამიტომ რუსულ და კავკასიურ ხალხთა ენებზეც იცის ცუდი სიტყვები. „რაკში“ პოლიტიკით დაინტერესებულ ფრინველთა კატეგორიას განეკუთვნება. ჩვენდა გასაოცრად, სტალინელია და იცის ოცამდე სიმღერა მიძღვნილი დიდი ბელადისადმი.

ერთი სიტყვით, თუ გასურთ, შეიძინეთ. უცნაუროს, რაც „რაკშის“ შეთვისებული აქვს: ადვილად დივიწყებს, ის ხომ ჭერ მოზარდია.

მალხა და ხარლამაში ლანჩხუთი

მალხა და ხარლამაში ლანჩხუთი

კახეთის რეგიონის მორჯავუზი გავაუმჯობესო

ლაგოდებელ მოქალაქეს სამჯერ დაეცა თავზე პარაშუტისტი. დაზარალებულს მსუბუქი ტრამეების მეტი არაფერი მოწევია. სამივე ფაქტი მოხდა ათასობით მხილველის თვალწინ, ფეხბურთის მოედანზე, ე.წ. „მოსავლის აღების“ დღესასწაულის ჟამს.

მხილველებს ვთხოვთ, გვაცნობონ დაზარალებული მოქალაქის ვინაობა, როგორ და რა ვითარებაში მოხდა ყოველივე. თუ თვითონვე გამოგვეხმაურება, კარგს იზამს.

რედაქცია

მ.პ.ს. საროსკიძე „ცუნცუნლამ“ გვაცნობა, რომ 5 დღეში კლუბი, ნეგრად მიღებაზე განცხადება შემოიტანა 517 მამაკაცმა. განცხადებების მიღება გრძელდება.

„ცუნცუნლა“ აცხადებს დამატებით კონკურსს 20 მედალის მისაღებად.

შეგასწავნებთ, რომ მედათა ასაკი 32 წლამდე უნდა იყოს. გარეგნულ მომხიბვლელობასთან ერთად უნდა ფლობდნენ სტუმრის მიღების 4 წესს: ინდურს, ევროპულს, აფრიკულს და რასაკვირველია, ქართულს — ეროვნულს.

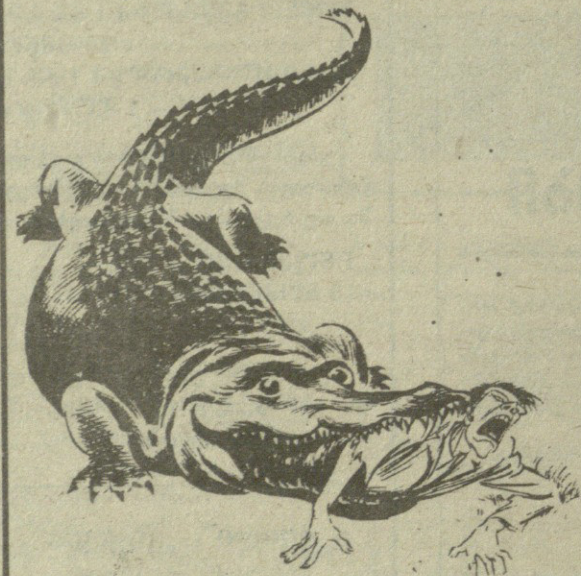
გარდა ამისა — „ცუნცუნლას“ ესაჭიროება:

1. შევიცარბ მამაკაცი, რომელმაც სამი ევროპული ენა მიიწი იცის;
2. მასაჟისტი — ორივე სქესისა;
3. ასოთამშნობი;
4. აღმდგენელ-რეაბილიტორი;
5. დოქიდან კობრის ამომყვანი ფაიერი.

შეგასწავნებთ ჩვენს მისამართს: II უსამინის ქ. № 7.

გასწორება:

რედაქციის თანამშრომლის უპასუხისმგებლობის გამო, წინა ნომერში გამოკვეთებულ განცხადებაში „ცუნცუნლა“ მისამართი შეცდომითაა დაბეჭდილი. ახალის ნაცვლად უნდა ყოფილიყო ჟამინის ქუჩა. დამნაშავე ჯ.პ.ს. მოვკვეთეთ საჩვენებელი თითი, რომელიც მან „უ“-ს მაგივრად „ო“-ს დააჭირა. ჯ.პ. გაფრთხილებულია, რომ შეცდომის გამეორების შემთხვევაში მოეკვეთება არათითი.

მსლა გვაპლდა...

გაზიანის ნახსენებებიდან 25 თებერვალს მომუდელი ქალის, ზ. საინდუროვას დაუდევრობის მიზეზით წააგდოლიდან მტკვარში გაიპარა სამხსენებარი წლის იშვიათი ვერცხლისფერი (სერბ-რისტო ძალიანოვი) გიგანტური ჯიშის ნახეი, რომელიც 6 წლის შემდეგ იწონის საშუალოდ 1800 კგ-ს. ზომით 12 მეტრამდე აღწევს. მარტის პირველი დეკადიდან იწყებს ეს ნახეი კვერცხების დებას. რადგან წელს პირველად დებს კვერცხებს, უჭირს და შესაძლოა მოკვდეს მისი ტირილიც ბავშვის ხმით. ამ დროს განსაკუთრებით საშიშია. როგორც რუსთავიდან თევზჭერის ზედაპირულად ზედაპირულად გვაცნობა, ორიოდე დღის წინ რუსთავის სახლსავე მეთევზე უნდა შეეჭამოს.

ერთი სიტყვით, ფრთხილად ვიყოთ.

ბთავაზობთ!

ვარ 35 წლის წარმოსადგენი მამაკაცი, მეცნიერებათა კანდიდატი, ვკითხულობ ლექციებს თბილისის ერთ-ერთ წამყვან არაკომერციულ სასწავლებელში, ვიცი ფრანგული და დანიური ენები.

შზად ვარ, სულ რაღაც 1 დოლარად გავიზარე ნებისამიერი სქესის ადამიანის ეულობა: შემიძლია ვესტუმრო სახლში, ვისადილო მასთან ერთად, შევიქცეო ტკბილი მუსიკით, დავდე მის პოლიტიკურ პლატფორმაზე, შევსვა რამდენიმე ჭიკა ლენო (ან არაყი); სადილის შემდეგ ვეთამაშო ჭადრაკი, შაში, ნარდი, პრეფერანსი, კინგი, ჯოკერი და „დურაკი“. ვეცემო ევროპული ცეკვები: გოზოვი, ნუ შემომთავაზებთ „ნაპავეისა“ და გრძელი ნარდის თამაშს, აგრეთვე ნიგუზიან საჭმელებს.

იკითხეთ კეშა! ტ.: 29-48-05

